

VD16 E 1916
Erasmus, Desiderius

Adagiorum chiliades

Argentoratum 1515
4 L.eleg.m. 64 a

Copyright

Das Copyright für alle Webdokumente, insbesondere für Bilder, liegt bei der Bayerischen Staatsbibliothek. Eine Folgeverwertung von Webdokumenten ist nur mit Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek bzw. des Autors möglich. Externe Links auf die Angebote sind ausdrücklich erwünscht. Eine unautorisierte Übernahme ganzer Seiten oder ganzer Beiträge oder Beitragsteile ist dagegen nicht zulässig. Für nicht-kommerzielle Ausbildungszwecke können einzelne Materialien kopiert werden, solange eindeutig die Urheberschaft der Autoren bzw. der Bayerischen Staatsbibliothek kenntlich gemacht wird.

Eine Verwertung von urheberrechtlich geschützten Beiträgen und Abbildungen der auf den Servern der Bayerischen Staatsbibliothek befindlichen Daten, insbesondere durch Vervielfältigung oder Verbreitung, ist ohne vorherige schriftliche Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig und strafbar, soweit sich aus dem Urheberrechtsgesetz nichts anderes ergibt. Insbesondere ist eine Einspeicherung oder Verarbeitung in Datensystemen ohne Zustimmung der Bayerischen Staatsbibliothek unzulässig.

The Bayerische Staatsbibliothek (BSB) owns the copyright for all web documents, in particular for all images. Any further use of the web documents is subject to the approval of the Bayerische Staatsbibliothek and/or the author. External links to the offer of the BSB are expressly welcome. However, it is illegal to copy whole pages or complete articles or parts of articles without prior authorisation. Some individual materials may be copied for non-commercial educational purposes, provided that the authorship of the author(s) or of the Bayerische Staatsbibliothek is indicated unambiguously.

Unless provided otherwise by the copyright law, it is illegal and may be prosecuted as a punishable offence to use copyrighted articles and representations of the data stored on the servers of the Bayerische Staatsbibliothek, in particular by copying or disseminating them, without the prior written approval of the Bayerische Staatsbibliothek. It is in particular illegal to store or process any data in data systems without the approval of the Bayerische Staatsbibliothek.

L. eleg. m.⁴⁰

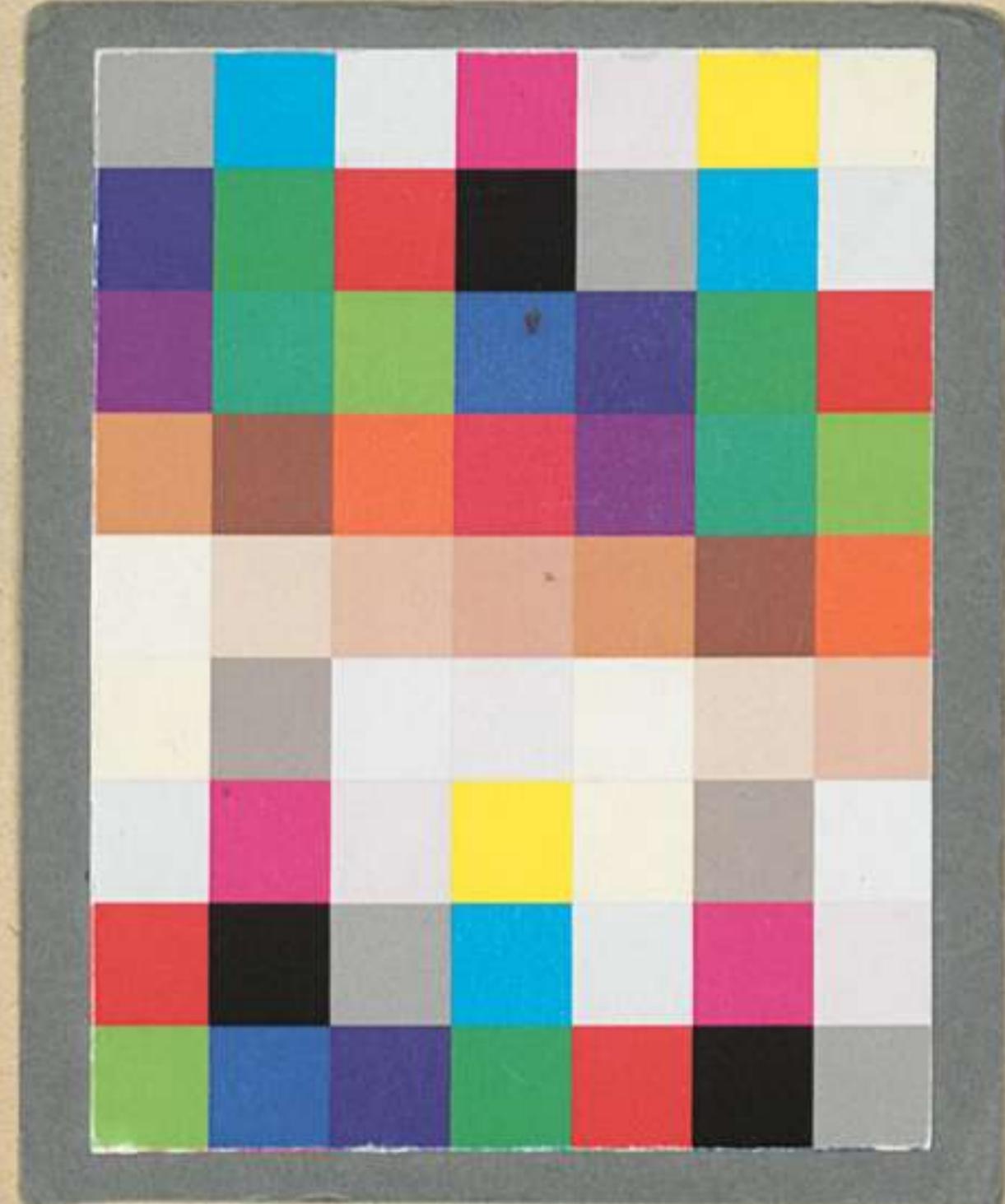
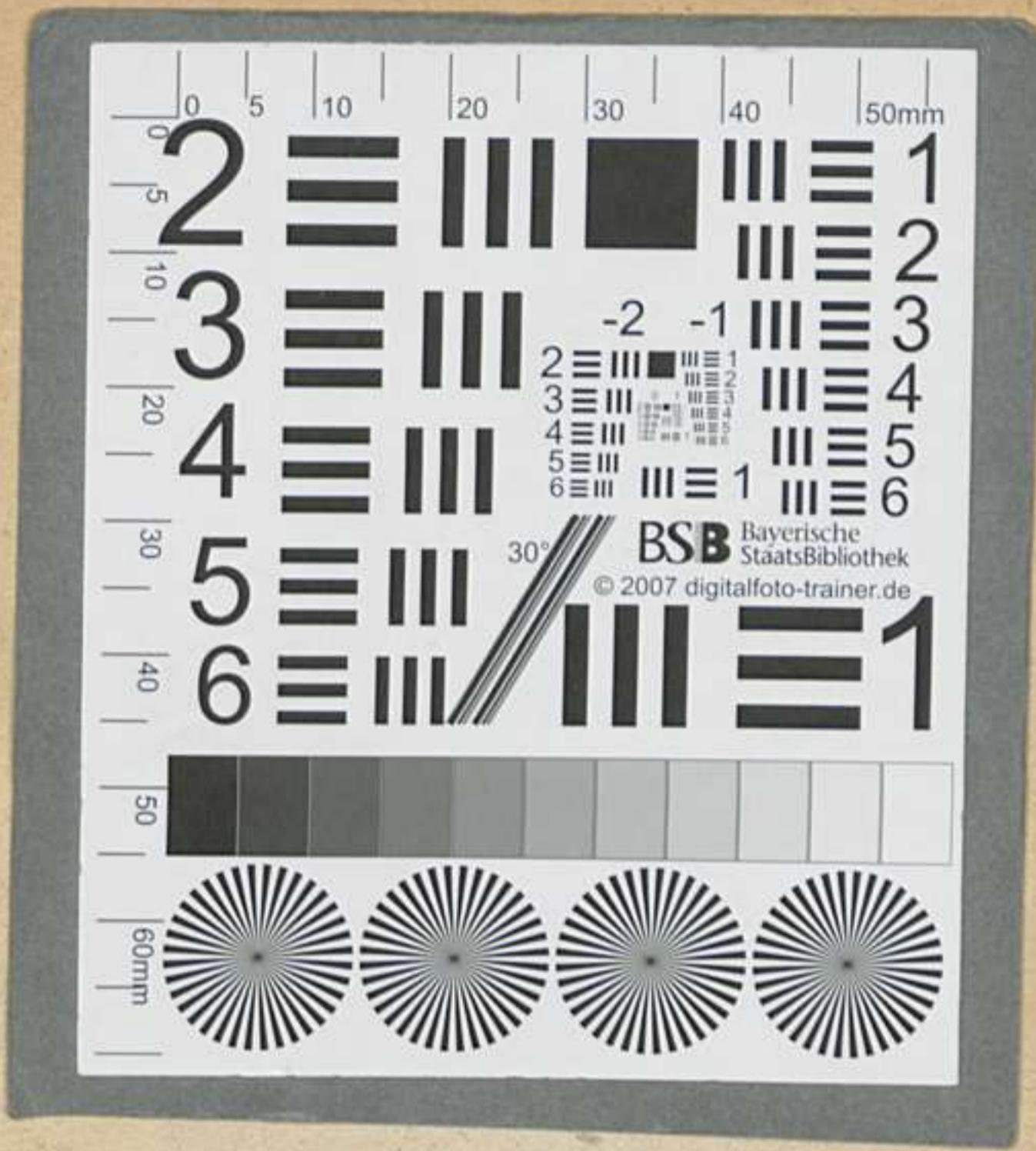
64

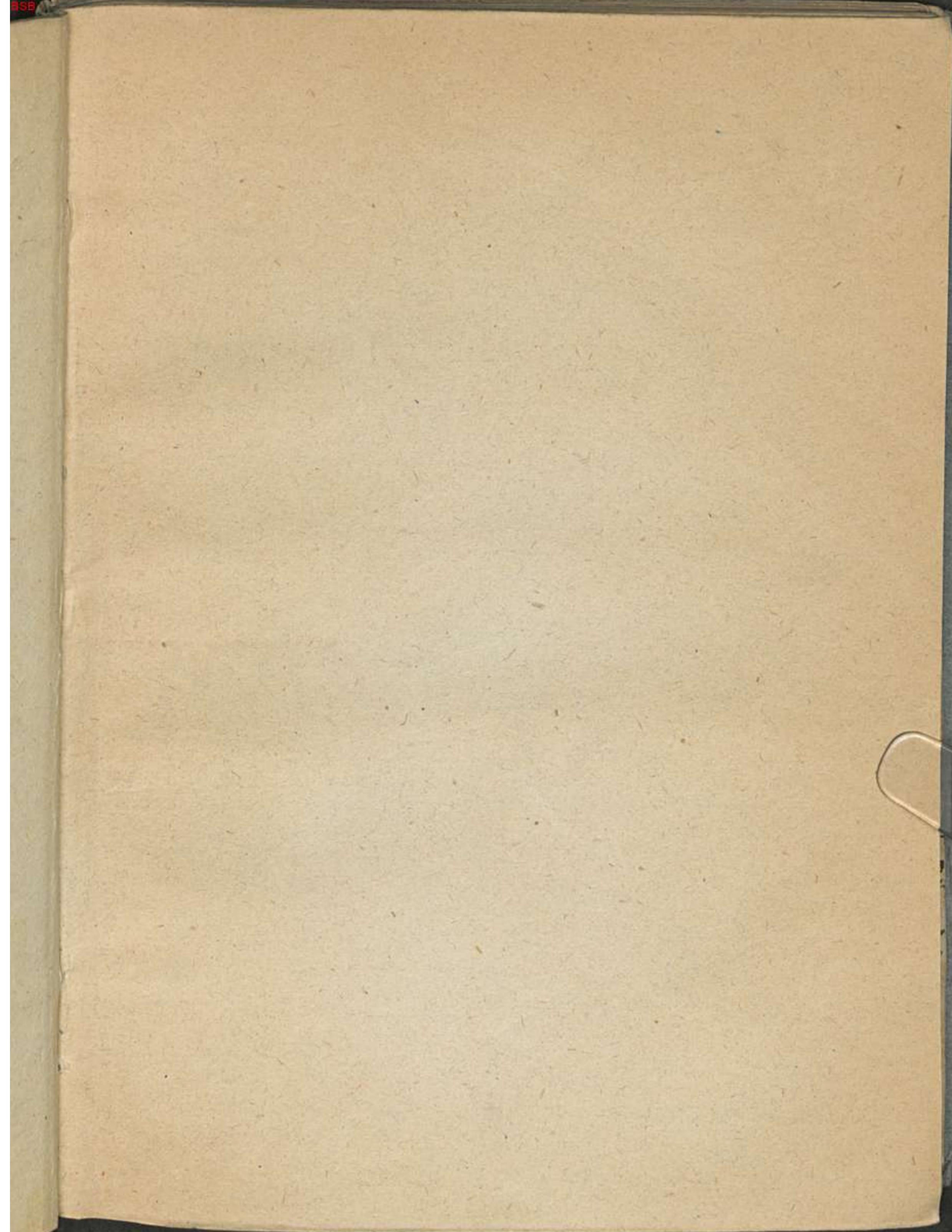
a

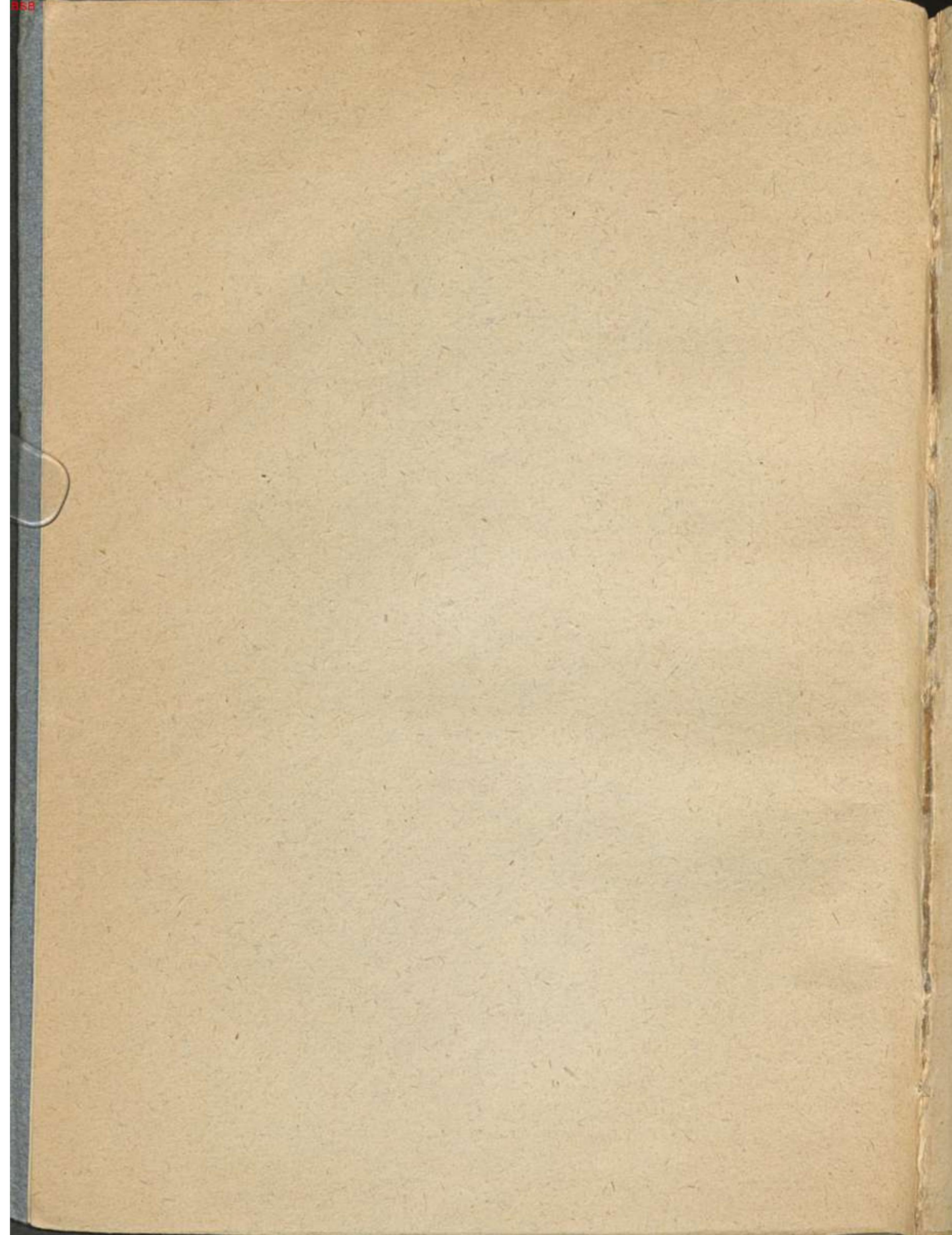
L. eleg. m.⁴⁰

64^a

Erasmus

ASB

Freder. M. G. 3

Collectanea Alda^{3.}

giorū veterum Desyderij Eras-
mi Roterodami Germaniæ
decoris.

Quoq; ad alios ratis grecis: omnesq; opti-
nunt.

AD LECTOREM

Inuenies hic candide Lector Adagia illa Eras-
mi Roterodami, multo emēdatoria, multo
integriora, q̄; in prioribus impressioni-
bus. Dictiones p̄terea græcas sparsim
huic opusculo īsertas cū apicibus
suis, ac spiritibus, artifici opera
fabrefactis, qui in aliis huc
usq; sunt neglecti.

Addita est tabula in ipsius operis calce,
a Schurerio condita, quo dicto citius
quærenti quodvis occurrat.

LECTOR EME, LEGE,
ET PROBABIS.

Tempus obserua.

BIBLIOTHECA
REGIA
NON ACCESIBILIS

PRAEFATIO

Erasmi Roterodami in adagiorum ueterum,
atq; insignium collectanea præfatio.

Desyderius Erasmus Roterodamus Guilielmo Mo-
nioio Comiti cum primis illustri. S.d.

N tibi mi Guilielme, p eplā uerecūde etiā flagitata uos
lumē tu⁹ mittit Erasmus, et qdē iustū, utinā aut̄ eiusmo
di qd uel tuis in me meritis, uel meo erga te studio rñ
deat, deniq; qd iudiciū istud tuū acre exactūq; nō exti
mescat. Nec eī ignoro, delicatissimo tuo palato, q̄
uix etiā q vulgo lautissima uident, satissimant, tñ abest, ut hæc placis
tura sit fiducia, q non mō ad ſequerū unguē exacta non sunt, uerū ne
primā qdē manū totā dū accepeit. Etem quū febricula q nīam pfe
ctionē statim excepat, afflictaremur, non tā graui, q̄ diutina, dictauis
mus hæc nō ſcripſimus, medicū interim fallētes, ne qd oīno libroruī
attingeremus interminantē. At ego iuxta Pliniū perire ratuſ om̄e id
tpis, quod studio nō impertiatur, cōmittendū nō putauī, ut rem tam
præciosam morbus ſibi totā abriperet, maxie q̄ ſine lī arum cōmera
tio, nō uideo qd hæc habeat uita ſuaue. Intermiſſis itaq; grauioris oī
pere lucubratiōibus, hoc delicatiore ſtudi⁹ gñe, per uarios auctorum
hortulos uagatus, adagiorū uetustissima quæq; maximeq; insignia,
ueluti om̄igenos floſculos decerpſi, & tanq; in ſertū concinnaui. Ad
quod quidē negociū ſuſcipiendū, partim me tū tua uoluntas eſt ad
hortata, tum Richardi Charnoci antifitit extimulauit oratio. deum
immortalē, qua hūanitate, q̄ integritate uiri, ut q̄ tu nobilitatis, tam
ille Britānicæ religiōis unicū ornementū, ac decus mihi uideaſ, pars
tim qd augurarer hunc meū labore, ſi nō glorioſum auctori, at certe
lecturis, his utiq; qui triuiali hoc ſermone fastidito, uenustioris, poliſ
tiorisq; diſtionis eēnt studiosi, fore, nec infrugiferū, nec iniucūdum.
Nec me iterim ὄκνοι ὄνοι, pigri afini iſū, qui ſe carpēdæ aliorū induſ
ſtrię natos putat, uel tantillū cōmouebāt, mō bonæ mētis adoleſcenſ
tes hoc cuiusmodi eſt boni cōſulerēt, q̄ ſi nō ut multæ artis admirat
uros, certæ ut p̄līmæ frugis libēter amplexuros cōſidebā. Quid eīn
æque cōducit, ad orōnē, uel lepida quadā festiuuitate uenustandā, uel
eruditis iocis exhilarandā, uel urbanitatis ſale cōdiendā, uel trāſlatio
nū gēmulis qbusdā diſtinguendā, uel ſniarū luminib⁹ illuſtrādam,
uel allegoriarū & alluſionū floſculis uariandā, uel antiquitatis illeceſ
bris aspergendā, q̄ hmōi parœmiaꝝ diuītē copiosamq; ſuppellecti
lem, & tanq; pœnū quendā extructū domiꝝ repositū hīe, unde ad

ADAGIORVM.

Cem rōnem quī uelis depromas, qd aut scita aptaq; metaphora blā
 dia, aut dicaci sale mordeat, aut acuta breuitate placeat, aut breui as
 cumine delectet, aut nouitate, aut uetusitate cōmendet, aut uarietate
 alliciat, aut allusione faceta titillat agnoscēt, aut obscuritate demū
 ipsa lectorē oscitantē expergesciat. Iam uero qs nescit p̄cipuas oīos
 nes tū opes, tum delicias in sentētiis, metaphoris, parabolis, paradig-
 matis, exēplis, sīlūtudinibus, imaginibus, atq; id genus schematis sitas
 esse, quæ quī sp̄ uehemēter honestā dictionē, tum incredibilē adse-
 runt ornatū & ḡam, q̄ties iam cōi consensu recepta in vulgi sermo-
 nem abierūt, libēter em audit quisq; qd agnoscit, maxie uero, si uetu-
 statis cōmendatio quædā accedit, siquidē adagia nō aliter q̄ uina ab
 ētate preciū accipiūt. Necq; ad cultū modo faciūt, neruos quoq; non
 minus iuuāt, eocq; Fabius ea non solū in his numerat, qbus exhilaret
 iudex in figuris, sed inter argumēta parœmiā plurimū ualere putat,
 siue fidē facere cupias, siue aduersariū prouerbiali dictorio repellas,
 siue tua munias. Quid em probabilius, q; qd nemo nō dicit? Quem
 tot aetatū, tot nationū consensus nō permoueat? Allegata hæc a me
 op̄is amore uideant, nisi res ipsa clamat, ex auctorū omni genere, ut
 quisq; maxime p̄celluit, ita puerbiis hmōi maxie fuisse delectatum.
 Iam primū quid habet orbis Platonis, uel oratiōe facūdius, uel phis-
 Iosophia diuinius? At is dialogos suos bone deus quantis de rebus,
 tamē crebris adagiis ueluti stellulis quibusdā interspersit, ut me quis-
 dem nulla p̄inde comœdia, ut huius philosophi disputatio delectet.
 Tum Plautus unicæ theatrī deliciæ, q; ubiq; scatet adagiis, q̄ prope
 nihil dicit, qd non aut a vulgi sermōe sumpserit, aut statim de p̄scœ-
 nio in vulgi sermonē cesserit, ut hac potissimū uirtute musarū ælo-
 quio meruerit æquari. Terētius artificio Plauto supior. nō tam pa-
 sim quidē prouerbiis utit, sed exq̄sitoribus. An nō, M. Varro uir un-
 decūq; doctissimus, puerbialibus dictoriis adeo est delectatus, ut Sa-
 tyrarū suarē tum argumēta, tū inscriptiōes non aliunde petiuerit? E
 quibus subinde citant adhuc ille, ὁνος λύρας γνόθι σεάυτὸν θεῖς τωαί-
 θες γέροντες. Et nescis qd serus uesper uehat, & mutuū muli scabūt.
 Catullo sua adagia adime, & leporis bonā partem ademeris. Qui:
 Horatij poetæ, tum uarij tū acuti, nōne plæriq; uersus aut puerbia-
 les sunt, aut puerbij faciē habēt? Huius æmulator Persius cū cæteras
 illius figuræ, tum hoc decus pro uiribus affectauit. Atq; ut Martiale
 Aufonioq; p̄termisssis ad aliud auctorū genus uenīā, Plini. secūdus,
 tā multiiuga uir doctrina, q̄ studiose sit hoc genus ornatus sequutus,
 īdicio fuerit, uel p̄fatio illa in historiā mūdi, in q̄ scribēda homo di-
 ligentissimus mihi uideāt(iuxta Flaccū saepe caput scabuisse uiuosq;

PRAEFATIO

vngues arrosisse, ac manibus pedibusq; (qd dici solet) an nifus, ut ea
q; minime triuiali uena scripta uidetur, eoc; a capite ad calcem, usq; q;
plurimis adagiis respersisse, uel illud qd in amplissimo illo ope puer
bia siqua incidit, no indiligenter annotauit. Adde huc. q apd' grecos
cōplures extiterūt no obscuri nois auctores, qui puerbiorū collectas
nea, uel ex professo cōscripserūt. Veluti Apls Bizātius, Stephanus Dīo-
genianus, Quorū nos qdem pter noia, nihil adhuc nācisci quimus,
nisi ex Diogeniani collectaneis fragmēta quædā, uerū adeo mutila,
adeoq; nuda nulla auctorē nomēclatura, nullis locorē indiciis, ut ex
his nobis no multū accesserit. Porro apud latinos, nemo qdem ante
nos (qd sciā) hmōi negotiū tentauit, no q operepreciū no putarint,
quiur em̄ istud contēpserint, hi qui de singulis līris, de uerborē etymo-
logia, dec; rebus etiā leuioribus anxie p̄pemodū scribētes operepres-
ciū se facere existimabāt. Ceterē q non contēpserint, uel hinc collige,
q elegāti līratura uir Aul. Gellius huiusc; æmulus, Macrobius. Pr̄
terea Donatus. Acron cū æmulatore Porphiriōe, ut grecos interim
cōmētatores taceā, si qn in auctoribus puerbiū subesle fenserūt, non
qd pueri clamitāt in faba se reperisse sunt arbitrati, sed qd uelut aste-
risco p̄notandū, diligētiusq; explicandū iudicarēt, utpote q no igno-
rarēt, s̄æpenūero fieri, ut duobus ybis cōprehēsum adagiū multū tes-
nebrae adferret, si latuisset, plurimū uero lucis, si scite fuisset explicatū.
Hic si exēplore q tibi paſſim occurrēt pl̄ma, unū aliqd regris, en-
tibi statim in frōte a nobis utcūq; enarratū, Rideamus. γέλωτα σαρ-
δονιον, id qd est in ep̄lis Tullianis, in q̄s ambages, in quē errorū laby-
rinthū enarratores mittit: Quod si Chīianī chīianorē exēplis magis
tagimur, no dubitauerim Hieronymū unū pro mltis obiicere, cuius
tā uaria tāq; recondita eruditio, ut ceteri pene ad hūc neq; natare (qd
dicit) neq; līras didicisse uideant, tāta rursum phrasis, tm̄ ponderis &
acrimoniæ, tā densa multiplexq; trālationū & allusionū suppellex,
ut cū hoc cōpositos reliq; theologos Ranas Seryphias dixeris. At in
huius libris plus adagiorē, q uel in Menātri comœdiis inueneris, &
quidē lepidissima, ueluti illa, bouē ducit ad ceroma. Camel⁹ saltauit,
malo nodo malus querēdus cuneus. clauū clauo trudere, bos lassus
fortius figit pedē, dignū patella cooperculū, tū allegoricæ illæ noia-
tiōes, Epicurus Chīianus, nī i tpis Aristarchus, ad adagiorē naturā q
proxie accedūt. Necq; dissimile Basilio studiū fuisse uideo. Sed ut ad
Neotericos nīa festinet oīo, no uerebor Hermolaū Barbar, Picum
Mirandulanū, Angelū Politianū, uel in maxīs auctoribus ponere,
qui suorū temporē, uel doctrina, uel eloquētia adeo no fuere cōtentī
ut mihi cū antiquitate certamē sumpsisse uideant, & haud scio an uete-

ADAGIORVM.

rū permītos p̄cesserint. Picus quidē diuīna quadā īgeniū fōlicitate,
 Hermolaus absoluta diligētia. Politianus nitore incredibili, Venere
 q̄ p̄pedixerim plusq; Attica. līs uiris quū esset cōmune studiū, ut a
 vulgi, hoc est sordido sermōe q̄ possent lōgissime abessent, id ita de-
 mū se cōsequuturos putarūt, si prīcis adagiis, iisq; schematis quæ cū
 hoc ḡnē cognationē h̄nt quandā orationē passim aspersissent. Quo-
 rū Hermolaus usq; adeo impēse fuit studiosus, ut nec affectiōis qui-
 dem imodicæ reprehensionē metuerit, tanq; nihil eruditū arbitratus,
 quod nō adagio aliquo condire, Politianus Miscellaneis suis in qui-
 bus nihil nō exactū & insigne uoluit uideri, neuti q̄ miscuisset plēra
 q̄ puerbia, si id grāmatistaꝝ negociū esse iudicauisset. Verū ne lon-
 gius catalogū proferā, huc oīs hæc tā uerbosa recēsio spectat, ut quis
 q̄ auctorū exquisitissime scripsit, ita parœmiarū q̄ maximā curā ha-
 buisse, ne nos homūculi contēendas putaremus. At exoriet interea
 tristis (ut aiunt) Areopagita quīspīā, qui se religiosulū uideri uelit, &
 theologū quādo bonā theologie partē in superciliis sedere putāt, sta-
 timq; patrua cēfōriaq; uoce nobis obſtrepēs, apagesis inquiet nugas
 istas pueriles, nos cū fucis istiusmodi, uel uniuersam Rhetoricē tanti
 oīno facimus, quāti aut aſinus aurū, aut Gallus laſpidem. Age place-
 mus & hoc hoīm genus, huicq; obiurgatori hunc in modū respon-
 deamus. Si te Rheticū hoīem pudet appellari, at sapiens at theolo-
 gus optas tū esse, tum uideri. Fac interim (quod nemo cui quidē pe-
 tīus sapit, sensit) sermonis curā nihil ad rē p̄tinere, uerū hoc puerbio-
 sum oīonis genus, nō oratoribus, sed sapiētibus p̄phetis, theologis,
 uel propriū germanūq;, ac peculiare ſp̄ fuit. Nec oīno aliud ex tam
 multis sunt ſequuti ueteres illi σοφοί q̄s utinā non tāto interuallo fa-
 piētia ſequeremur, quāto loquacitate p̄cessimus. Nimirū n̄ sapiētiae
 p̄genitores ſophistica garrulitate in tantū non ſunt delectati, ut uene-
 randa illa phiæ mysteria breuissimis quibusdam adagiis incluſerint,
 nō nihil etiā obscuritatis dedita opera aspergētes. adhibita, aut meta-
 phora, aut ænigmata, aut alio id genus ſchemata. Eaꝝ nō aliter q̄ de
 tripode, plata paſſim arripiebant, perq; oīm ora uolitabāt, cantionis
 bus vulgaribus celebrabant, pro tēplorꝝ foribus inſcripta uisitaban-
 tur, perq; oīm grāciā marmoribus, atq; in æs incifa publicis monu-
 mētis ſeruabant. Quo de ḡnē ſunt illa. Ignē gladio ne fodias, nosce te
 iīm, optimū cōdimentū famēs, quæ ſupra nos nihil ad nos. An hoc
 ſaltē non aīaduertisti in Hebreorū prophetarꝝ arcanis līris nō pauca
 adagia & noīatim referri, totāq; illorꝝ orationē in puerbialibus figu-
 ris ſcatere, ueluti hmōi baculo arūdineo inniteris, linū fumigās non
 extinguet, in foueā ſecit quā ſecit, in laqueū ſecit quē tetenderat,

PRAEFATIO

et id genus bis mille. An nō legisti Solomonē regē Tyri philosophis ex hoc gñē & proposuisse nōnulla. & ab illis pposita dissoluisse. An nō illius libri, quē Solomonis prouerbia noīant, altissimis mysteriis referti, uel inscriptio ipsa cōmouit unq; legētem. An non Ecclesiaste quē uocant, & itē alterius quē Ecclesiasticiū dicūt sīse argumentū admonuit. Quūq; in apostolicis līris (neq; em usq; adeo) Scotus te capit opinor, ut has nō attingas)quūq; etiā in euāgelicis lībris adagia fress quēter occurāt. nēpe hæc canis reuersus ad uomitū, sus in uolutabro lutī, aerē uerberās, cymbalū tinniēs, cecinimus uobis & nō saltastis. festucā de fratribus oculo educis, ipse trabē in oculo habēs, qua mēsura mensi fueritis remetiet uobis, nunq; d pro pane lapidē, pro ouo scorpiū dabit & oleū uendētes, quū hæc inq; qd em oīa recenseāt occurāt, nunq; ne tibi uenit in mentē hoc genus sermonis nō succus tīn, sed diuinū quiddā potius habere, & cœlestibus rebus accōmodatūt. Quare mltis de causis, neq; futile, neq; sterilē laborē nobis suscepisse uidebamur, si ad hāc sermonis rōnem, quā non sine causa tot tā eru diti, tāq; diuini auctores sunt sequuti studiosos adolescentes pro nīa uirili, aut instrueremus, aut certe excitaremus. His opinor ratiōibus censor ille placatus, aut nobis accedet, aut saltē molestus esse desinet. Reliquū esse puto, ut in ope nouo, qd secuti simus rōnē reddamus. Erūt fortasse, qui lecta statim inscriptione, coniiciēt me indocto labore q; plimas snias ex auctoribus hinc inde cōgestas uelut in lexicon retulisse. Qd genus sunt. Omnia uincit amor. Non oīa possumus oēs Quot hoīes tot sniæ. Nusq; tuta fides. Nimiū altercando ueritas amittit. Non istuc spectauimus. Neq; em quod snia sit, id cōtinuo parœmia putamus. rursus qd parœmia, non protinus sniam arbitras mur. Quēadmodū liuor uelut ignis alta petit, snia quidē est, nō prouerbiū cōtra ego in portu nauigo ut puerbiū est, ita nō est sententia. At in uino ueritas, pariter & snia est & prouerbiū. Ergo duo quædā ad hoc requiri uident, ut parœmia sit. Alterū ut aliqua re sit insignis clausula, aut trāslatione, ut cōtra stimulū calces, quæ maxia turbā est. aut allegoria, ut Dionysius Corinthi, & suimus Troes. aut ænigmata, ut dimidiū plus toto, aut alia q̄uis figura, aut breuitate deniq; lepida cōmodacq; si simplex sit figura. ut suū cuiq; pulchrū. Alterū, ut ea iā in frequētem oīm sermonē abierit, aut theatro excepta, aut a sapiētis alicuius apophthegmate nata, qd gēus est illud. Anacharsis apud Atheniēses solœcismū facit. Atheniēses apd' Scythas autē poeta quopiā decātata scribit em Macr. Homeri singula apophthegmata pueriorū uice antiquus celebrata fuisse, aut ex apolo go sumpta, ueluti parturiēt mōtes nascer̄t ridiculus mus, aut ex sermōe cuiuspiā

ADAGIORVM.

forte recepta, ut equus me portat, rex alit, aut ex euentu aliquo novo &
 insigni traxta, sicuti illud. Mlta cadunt inter calicem supermacq; labra. Aut
 ex hois gentisue moribus transflata, ueluti phalaridis imperium, & Siba
 rite per plateam. Neque statim quocumque huius centrum gnis alba, ut dicit amissi,
 conuertimus, immo vero iuxta graecum adagium, nec oia, nec paucim, nec ab
 oibus. Primum vulgo sua reliquimus, uno aut altero exceptis, deinde
 nullum ascripsimus, quod non priscum, non aliqua gena insignitum. Ad hec quis
 potui breuissime, sensum & uisum, tanquam dígito indicauimus. Sed iam
 priusquam negotiū aggrediamur, uitilitoribus istis oes aditus tanquam
 prefixis undique pinnis presepiamus. Qui si in his meis collectaneis, elo-
 quentia desiderabunt. Ornari res ipsa negat contenta doceri. Si quis &
 hic sermo, ut nimirum rhetoricus offendet adagium adiiciam, & sui putere
 amaracinum. Ordine regret alijs, non curauit Gelli. Breuior uidebor
 alicui, decet breuitas annotatorum. Dicar vero bosior, datum est hoc impensis
 oribus. Alienam scribere culpabor, quod sua scribit, non scribit adagia. Obs-
 soleta quedam dicent, at uetus parcoemiam commendat. Quaedam, ut ob-
 scuriora displicebunt, haec est adagiorum natura. Aptiora quedam admo-
 neberis, si non disces. Leuicula nonnulla, est & iis in magna turba locus.
 Frigere quocumque uidebunt, non vulget gemma in sterquilino, quod in anulo
 Quod per se frigida uident, in loco adhibita genam habet. Seriū ridiculis, io-
 cosi seriis minus delectabunt, scripsimus uulgo. Pauciora si cui uide-
 bunt, ista bimestri dictaciula contraximus. tum ualeudinarij denique
 aliud agentes. Rursum si cui nimis multa, at non pauca permisimus. Nec
 deerunt quibus totum hoc humile minutumque uideaer. Est & paruis rebus
 nonunquam maxima tum laus, tum utilitas. Nudiora quedam adhuc ac destitu-
 ta quod dicet, is extremam manum patienter expectet. Hoc enim ea consilio emisi-
 mus, ut noui opis quae esset Genius futurus non maximo sumptu leuiore
 alea iacta piculum faceremus. Si quis errata nostra indicabit, si quidem studio
 nostri faciet, multa a nobis feret gemam, sin malicia tamen audiet. Qui stolido
 quod non intelligit reprehendet, Apelleum adagium audiet, ne sutor ultra cre-
 pidam. Erit cui nihil hic placebit, non scripsimus illi. Habes Guilielme
 suauissime epigrammam & pueriosam, nepe de puerbiis in qua
 ueremur, ne uetusissimi adagij simus obliti, nihil nimis, tuque iamdu-
 dum adagiorum sat, ad reliqua non aliter quam ad Crambe recocata sis naufragia-
 turus. Vale igit generosissime adolescens, cum te digna coniuge, & hoc
 opis futuri degustamentum aequi bonique consulito. De quo si non pessime
 sperabis, his ipsis quae uides accuratius elimatis, non pauca adiici-
 emus. Deinde alter librum addemus, non quidem Marte conscriptum.
 Hui tantum adagiorum inquis: Non erunt adagia, sed adagiis simillima,
 quae scio te his multo magis delectabunt. Vale. Parrisiis.

MATTHIAS SCHVRERIVS.
SELESTENSIS
LECTORI

F O E L I C I T A T E M

¶ Emisimus in publicum superioribus diebus amice lector, ad communem studiosorum utilitatem, POlidori Vergili, VRbinatis praesbyteri proverbia, quae cum perq; brevia sint, & antiquario remotiorisq; doctrinæ indagatori, non omni ex parte satisfaciant, visum est Beato RHenano monente, e re studiosorum esse, si ea adaugiorū collectanea melioribus notis informaremus, que ERasmus ROTerodamus GERmanorum omniū (cum venia dictum velim) sine controvërsia eloquentissimus latinissimusq; miro studio in vnum conlegit. Græcanicas enī parœmias apud POlidorum perpaucas admodum inuenire est, quippe qui ex latinis solum sua adnotauit, quod vel ipse in liminari nuncupatoriaq; epistola ingenue fatetur ERA Smus autem tum latine, tum græce etiam ALdi MAnutij testimonio doctissimus, e SVda & aliis Graij nominis scriptoribus, multa accessit quæ ipse primus Latio intulit. Quare ut opportunitius studiosis quibusq; consuleretur, id operis in mille exemplaria transcribūdum duximus. Vos qui ἀμούσοι non estis, hæc Nocturna versate manu versate diurna. Dabimus enim (si hæc placuerint) aliquando operam ut e classicis scriptoribus nonnullos, nostris calamis ex scriptos, tota EVRopa legat atq; admiretur. Valete Argentorati. xiiij. Calendas Iulij. Anno, a Christo nativo, M. D. IX.

Cinque et vixi Cundliffius monachus et apud suum. Exemplarum eiusdem obserua. 106. Belat
egni. Comitum parvorum frustis rurae expinguere et FOL. 106. ~~ad~~ Nam ex
comitum: et alium munitum dicens ab aliis ut expurgari et amprovisi
amprovisi. DESYDERII ERASMI COLLECTANEA amprovisi.
dicens: non modo patrum ADAGIORVM VETERVM.
nam: hanc operi mecum: firmans pollicite etiam
et hoc patrilo amprovisi Similes habent labra lactucas.

Cicerō in actioni. Crassum Liciniū auctore Luci. semel
dūtaxat in vita risisse scribit, Pli. scđs li. yñ. c. xix. ferūt
inqt Crassū auū Crassi in Parthis itereptū hūq; risisse
ob id agelastū. i. irrisibilē vocatū, sicuti nec Helle mul-
tos, Hier. cōtra Rufi. Ego certe vt tibi hoī seuerissimo
risum moueā, vt imiteris aliquā Crassum, quē semel i vita dicit risisse.
Luc. Fuit oīno hic Crassus m̄fior̄ auctorū testimonio, uir qdē necq; op̄
indisertus, necq; iprobus. uerū nimiuū serius & amarulētus, p̄tinax in
simultatibus exercēdis. quē alij nunq; risisse ferūt, alij semel dūtaxat.
Et quid tandem id fuit vsc̄ adeo ridiculus, vt homini tā seuero risum
excitare potuerit. Nempe notissimū dicteriū, quod a mltis refertur
auctoribus. Similes habet labra lactucas, de asino carduos comedē-
te. Est aut̄ lactuca herba mollis ac tenera. Aselli labris nihil scabrius,
ac petricolius. Hoc puerbio vſus erit, vbi quid ineptū ineptis obti-
gille significabimus. Veluti si duro disciplo durus p̄ceptor cōtingat
improbo pplo mḡatus iprobus. Cōtumelioso actori, cōtumeliosus
patronus. Rusticano i genio, rusticane līæ. Vxor̄ morosæ, maritus
morosus, & ut semel finiā, quoties mala malis, digna dignis eueniūt,
quæ tñ ipsis optima videant̄, ita vt asino cardui lactucæ sunt.

Risus Sardoniū. Cicero familiarū epi.li.vij.ad Fabiū Gallū. Viderisem inquit mihi vererī, nisi istū habuerimus, rideamus γελωτα γαρ θώνιον. i. risum Sardoniū. Quo in loco cōmentatores sedulo qđem, quae posse vobis erit quod sit, sunt adferūt de herba Sardinia, quā si qđ imprudēs edisset eū ridentis facie emori, tū de Tarcotella animāte, cuius morsum simile interitū sequi putat. Verū hæc qđ cū reliq̄ ep̄la cohæreāt ipsi viderint, nos de risu vetustissima quædā adagia a græcis celebrata fuisse cōperimus. Veluti risus Ionicus ī Cynedos. Risus Megaricus ī eos qđ intēpestiue ridet. & hoc (qđ Cicero est usus) Risus Sardoniū, qđ olim in p̄fusus, solutiusqđ ridentes dicebat. De qđ dubitare desinet qđ Platonis de rep. librū primū legerit, Vbi Socrates de Thrasymacho hoie fastoso, & n̄p̄ arrogati. Tunc ille ingt hæc audiēs valde Sardonice, p̄fusqđ risit. Et o Hercules ingt hæc est solita Socratis Ironia. Ex ihs liquere puto qđ innuerit Cicero, nēpe Cesare reuerso tectius, minusqđ libere iocandū esse. Cū hoc interpretamēto tota illa ep̄la, uel adamussim quadrat. Nihil graculo cum fidibus, nihil cum amaracino sui.

Scite & uenustis his duobus adagiis usus est A. Gel. noctib[us] atticar[um]
extrema lucubratiōe, in hoīes crassiore īgenio, amusos, & p[ro]phanos,
qui politiores līras, elegantiorēq[ue] doctrinā ridere possunt, intelligere
nō possunt, q[ui] ea demū iuuāt, quæ didicerūt sordida, muta, indocta.
Id genus hoīes a suis cōmentariis, q[ui]bus nihil potest fieri tersius, h[ab]ent
dictorio tanq[ue] fuisse abigit. Vetus est inquit adagiū. Nihil cū fidibus
graculo, nihil cum amaracino sui. Est em̄ graculus auis garrula, atq[ue]
obstrepera, eōq[ue] procul a musicis ableganda. Neq[ue] suillo rostro vnu
guentum conuenit, cui id demū bene olet, quod cœnum olet.

Sanctum dare canibus, Margaritas p[or]cis.

In apostolicis literis legūtur eodē sensu. Quod studiū antiquitati
fuisse uideo, ne philosophiæ, theologiæq[ue] mysteria vulgo p[ro]derent.
Id phœnicū, & ægyptiorū hieroclyphicæ līræ, id pythagoræ enigmata
ta, id prophetar[um] paradigmata, id euāgelicæ parabolæ clamitāt. Nec
alia mēte fuit uel Paulus, qui i[n] p[ro]fectos dūtaxat loquebat sapiens
tiam, uel huius discipulus Dionylius, qui Thymotheū adiurationi
bus obtestatur, ne hierarchiarum mysteria vulgo cōmunicet. Plato
Dionysio super nonnullis arcanis iu philosophy rogatiunculis per
enigmata respondet. Manet hodieq[ue] vulgo tritum adagiū. Ne suis
bus rosas obsperseris, Hiero, Ipsiō enim decretū est, non facile mar
garitas ante porcos mittendas, nec dandū sanctum canibus. Simile
illud ex apolo[gi]o Aesopi. Gallus iaspidem repperit.

Manus manum fricat.

Apud Platōnē in Axiocho citat ex poeta quopiā manus manū
fricat, da aliqd. et aliqd accipe. i. officiū accipiēs, officiū redde mutuū

Dimidium plus toto.

Inter cōuiuales rogatiūculas refert, & hæc ab A. Gel. in noctibus.
Quid sibi uelit Hesiodiū illud in libro, cui titulus inditus ἐργα και
μερα. i. opera & dies. νέπιοι οὐδὲ ἵσταν ὅσῳ τλέοντι μητρά πάντος.
Id est ignorāt stolidi q[ui] toto dimidiū plus. Aenigmaticū enim quid
dam hæc uerba uident habere. Citanū autē, simulq[ue] explicant a Pla
tone libro tū de legibus tertio, tum de repu. quarto, ostenditq[ue] poetā
prudentissimū amoena quadā obscuritate, & ambage uerborū me
diocritatē cōmedasse, quā ultra citraq[ue] nequit cōsistere uirtus. Nam
q[ui]d totū id iam mediū prætergressum sit oportet. Præstat igit[ur] mediū
toto. Hec primū ab oraculo profecta snia adeo in puerbiū abiit, ut a
nullo philosopho, nullo poeta nō fuerit celebrata, quin hodie quoq[ue]
nemini non est in ore, omnibus rebus modū adhibendum.

Mutuum muli scabunt. M. Varro plerisq[ue] libroꝝ suorū, pueriales titulos indidit e q[ui]bus
conducuntur admodum p[ro]missis. Tunc p[ro]ficitur. Tunc p[ro]ficitur. Tunc p[ro]ficitur.

hic unus est mutuum muli scabum. Qd' adagiū & apd' Noniū citat. & in Ausonianis, Symmachicē ep̄lis legitur. A muli se uicissim ore fri cātibus sumptū. Quadrat in eos, qui se mutua talione mirant, ac laudat. Quorū gloriola cōmertia falsissime r̄ides Flaccus, Frater (inquit) erat Romē consulū rhetor, ut alter. Alterius sermone meros audires honores, Gracchus, ut hic illi foret, hic ut Mutius illi. Paulus post. Discedo Alcæus pūncto illius, ille meo q̄s: Quis nisi Callimachus,

Senes mutuum fricant.

Non diuersum superiori sensum habet, in balneis natū adagiū hoc modo. Adrianus impator ueteranū quēpiā seruuli pœnuria se mar moribus affricantē suspicatus, eū et seruis, et sumptibus donauit. Qd' alii ueterani fœliciter cessisse uidētes, cœperūt et ip̄i cōplures sub oculis impatoris sese marmoribus affricare, ut hoc mō p̄cipis benignitatem eliceret. At ille euocatis senibus, iussit ut alias aliū uicissim defris carēt, ita pueris nihil opus esse. Qui iocus postea ī vulgi fabulā cessit.

Plumēta qm̄ manibus carent, alterius frictione indigent.

Scipionis Aemiliani apophthegma, in eos qui quū nihil pulchri facinoris gerant, opus habent, qui magna de ipsis prædicent.

Lampada cursu tibi trado.

Ex antiquissimo ludorū ritu ductū. Eos p̄metheus instituisse legit hoc modo, ut currētes facē gestarēt ardētes, eam defatigatus, p̄ximo tradebat, is itē defessus alii, at deinceps alius alii successione tradebāt inuicē. Inde puerbiū lampada cursu tradere, pro eo qd est defessum alteri integro, suas p̄tes tradere. Veluti si q̄s lectiōe defatigatus, qd re liquū esset, ab alio legi iuberet. M. Varro de re rustica. Nō cursu tibi lāpada trado. Cic. ad Herē. Non em̄ quēadmodū in palestra q̄ tedas ardētes accepit, celerior est in cursu cōtinuo, q̄ ille qui tradit, ita me lior impator nouus, qui accipit exercitū, q̄ ille, qui discedit. Propterea q̄ defatigatus cursu, integro facē, hic peritus impator, impito exercitū tradit, Persius. Qui prior es, cur me in decursu lāpada poscis.

In eo ipso stas lapide, ubi preco prædicat. Ex multis auctoribus liquet in foro Romano lapidē fuisse editiore vñ preco in auctiōibus res uenales denūciabat, Ad quā rem alludēs Chrysalus seruus in Bacchidibus Plautinis de sene quē argento defraudabat. O stulte nescis inquit nūc uēdi te, atqui in eo adstas lapide ubi p̄co prædicat. Significat igit̄ quēpiā sui ipsius uēditioni interesse.

Non eras in hoc albo.

Id est nō eras in hoc nūmero, Plinius in p̄fatione historiæ mūdi.

Quū hanc operā cōdicerē, nō eras in hoc albo. i. nondū eras in eorū nūmero, a quibus hæc legēda putabā. Eodē adagio nimis scite usus Positivianus docebat ḡndom.

ERASMI

litianus. Nō recuso qn sub censurā, aleāq; ueniat, qualecūq; hoc erit, dñm.

de quo scribā, dū ne sint in bōc albo duæ mihi maxime suspectæ li-

terariæ pestes, inscitia, inuidiaq;. Ab albo p̄toris trālatū. de quo VI.

dig. volu.ij.lib.iiij. Eum quoq; edere Labeo ait, qui producat aduer-

sariū suum ad album, & demonstret, quid dictaturus sit.

Herculei labores.

Prouerbio dicuntut, qui alijs quidem ytiles, auctori præter ins-

uidiā nihil adferunt. Nec omnia, nec palliti, nec ab omnibus.

De verecūdia in muneribus accipiēdis, modestiaq; obseruāda ele-

gās adagiū extat in Architypis ep̄tē dñi Seueri, & Antonij Impāto-

ris. Ea citat ab Vlpiano in primo de officio p̄consulis, eodēq; titulo

in digestorū lib. pri. Verba ep̄fē hæc sunt. Quantū inquit ad xenia,

pertinet, Audi qd sentiamus, græcū, pueriū est óvte wāvtā óvte

wāvtā, óvte nāpā wāvtov, id est nec omnia, nec passim, nec ab omni-

bus. Nam inhumanū est a nemine accipere, sed passim vilissimū, &

per oia auarissimū. Hæc illi quidē. At nostri iurisconsulti omnia con-

tra faciunt, & omnia, & passim, & ab omnibus accipientes, atq; hoc

quoq; parum, addē omnia passim, ab omnibus rapientes,

Lolio vicitant. Aenigmātice in eos dicit, qui cecutiūt. i. parū vidēt, Plautus in mi-

lite. Mirū est lolio viciare te, tā uili tritico. Quid iā? Quia lusciosus

Verbero ædepol tu qdē cecus haud lusciosus. Nā lolio vitiari oculi

los testat Ovid. Fasto.li.pri. Et careant lolii oculos vitiātibus agri.

Cornicū oculo configere.

In actionibus est M. Tullij, etiā si immi in p̄sentiarē locus nō occur-

rit pro eo qd est veterū inuēta tanq; nihil illi viderint, reprehendere, &

emēdere, Hiero. cōtra Rufinū apologeticō.ij. Nūc vero quiū varie-

tate regionū diuersa ferant exēplaria, & germana illa, antiquac̄ trās-

latio corrupta sit, atq; violata, nī arbitriū putas, aut ex pluribus iudi-

care, quid versum sit, aut nouū opus in vetere opere cōdere, illuden-

tibusq; Iudæis, cornicū (vt dicit) oculos cōfigere; Quæ metaphora,

vnde aut qui in pueriū venerit, fateor me nondū apud idoneos au-

tores exploratiūs quicq; legisse, nisi q̄ cōiectura ducor. Cornicū vi-

uacitatē, & concordiā huic adagio fecisse locū. Constat nūrū Cœ-

nīcē longissimæ vitæ esse auē, tum & concordiæ symbolū. Ut is vi-

deat cornicū oculos velle configere, quí ea quæ antiquitas magno

cōsensu approbavit, damnare ac rescindere, cōuellereq; conatur.

Fuimus Troes.

Plutarchus in eo libello, cui titulus, quo laudare se q̄ spīā citra inuis

ADAGIA FOL. **III.**

dia possit, apud Lacedemonios trifaria chorū celebrari solitū scribit. Senū, puerorū, iuuenum. Et senū quidē hæc erat cantio. ἄμμες τότε θεοντα διά μὲν ἀλκιμοι νεανιαι. Quo significabant fuisse quondā se robustos iuuenes. Puerorū vero hæc erat cantilena. ἄμμες δέ γέ εσσόμεστα τολλῶ καρπόνες. Ex quo futuros longe illis meliores se profitebant. Iuuenes autem sic canebant ἄμμες δέ γέ εἰ μὲν αἰθέλλις αὐγάσθεο. Indicantes se iam id esse, quod uel illi fuissent, uel hi futuros sperarēt, eiusq; rei paratos facere periculū. Inde prouerbialiter id fuisse dicebant, quod perisse significabāt. Cuius generis Tragiciū est illud. Fui
mus Troes. i. iam nihil sumus, & Ciceronianū illud. Nos quoq; flo
ruimus. Atq; eiusdē aliud de coniuratis supplicio affectis, uixerunt.
Ad idē facit Menedemus Terētianus, qui habuisse se filiū dicit potis
us q̄ habere. Et Plautinus leno, miserrimū ait esse uerbū habuisse.

Quondā fuerunt fortis Milesij. Milesiorē mollices & luxus, uel adagio nobilitata est. De quibus illud Aristophanis in comœdia cui nōmē Pluto τάλαι τότε κανεντοι. Quondam fuerunt fortis uiri Milesij, ut eos iam effeminatos, parumq; uiros intelligamus.

Sexagenarios de ponte deiicere.

Ex historia natum prouerbiū. Olim in Comitiis iuuenes per tuſ multū senes de pontib; campi Martij, in quibus suffragia ferri conſueuerunt, deturbarunt. Qua de re meminit Ouidius. Pars putat, ut iuuenes ferrent suffragia soli. Pontibus infirmos præcipitasse senes. Inde sexagenariis ferendi suffragij ius ademptum, Macrob. Saturn. i. Adimere uis doctis uiris, in uerborum comitiis ius suffragandi, ac tanq; sexagenarios maiores de ponte deiicere.

Crambe bis polita mors. Crambe brassicæ herbæ genus apud Plini. lib. xx. ca. ix. Quā Suidas in conuiuiis adhiberi solitā scribit, propterea q̄ ebrietatē arceat, uerū recoctam adeo nauſeā adferre, ut Græcis in fastidijs prouerbiū abierit, extare em apud illos huiusmodi adagiū δης κράμβη. θάνατος, id est bis Crambe mors. Ad quod alludens Iuuenialis Saty. vii. dum declamationis eiusdem iterum, atq; iterum audite tedium insuit. Occidit (inquit) miseris Crambe repetita magistros.

Ne Hercules quidem contra duos. Hercules quondā ubi sibi vni a compluribus insidias instrui sensisset, nō contra pugnauit, sed fuga salutē quæsiuit. Inde Græci pueriū arripuerunt. Ne Hercules quidē contra duos. Significātes nemiam adeo uiribus antecellere, ut unus pluribus par esse possit. Nec fortissimo quidē uiro pudendū esse, multitudini cedere.

ex geymatis yinwskéiv. Et de fimbria texturam. ex toū kras̄-pēdou
tō uφas̄ma de vultu Aethiopem. tōn ñathioπα ex tñs ȫt̄ios. de frus-
tu arborem. ex toū kárptoū tō dñ̄v̄s̄rhōv. De cauda vulpem co-
gnoscere. κέρκοσ τῆς ἀλώπεκη μαρ τυρεῖ. Hæc omnia græcis ad-
giorum scriptoribus referuntur.

Nullo delectū, nulloqe discriminine, quod fieri significātes, alba amul
li fieri dicimus. Est aut̄ amussis filū, quo cōmētarij parietes exequāt
.i. in Gellianis lucubratiōibus his uerbis. Nāqe illi omnis, & eoꝝ maxie
gr̄eci multa, & uaria lectitātes, in quas res cūqe inciderāt, alba (ut dicitur) linea sine cura discriminis, solā copia in seftati cōuerteabant.
In albo lapide, alba linea.

Eode e fonte promanauit, et illud apud grecos per celebre adagium.

¶ **P**ropositio *¶* **A**lexandri libri *¶* **A**lexandri sacerdoti. i. in albo lapide, alba linea. Ad hoc responsum. *¶* **S**ixit Socrates in Charmide Platonico, dicens se erga formulos adolescentium. *¶* **G**enitivus & scentes perinde esse, ut albā amissim in albo lapide. Propterea, q̄ ne *¶* **D**icitur & discernet latis iter formas, & oēs ex equo amaret. Eius inde yba *¶* **I**n subscriptis cor subscrispsimus. Apud me quidē o amice nulla perpendendi, discernē *¶* **D**ic facultas. Profecto p̄inde sum erga honesta idole claros, ac albū *¶* **C**ilū in albo lapide. ferme nāc oēs eiusmodi hoīes mihi admodū pla *¶* **C**ēt. Potest dici. & in eos, q̄ obscura obscuris dubia dubiis exponit.

Canis in balneo. Græci hec. II xviι καὶ θαλασσιῶ
id est quid cani & balneo. 3° dobor. ^{3^o dobor. Good living 2°}
Citat pro græco, uerustoq; prouerbio a Rodolpho Agricola in
epistola quadā, quē ego uirū totius Germaniæ publico honore nos-
mino, nominoq; hoc libentius, q; puellus huius discipulo sum usus
præceptore, nempe Alexandro Hegio Vuesphalo, ut huic filij pie-
tatem, illi tanq; nepotis debeā charitatem, uerū ne Rodolphi nostri
gloriā Germanus preco faciā inuidiosam, Hermolai Barbari, quem
nemo (ut opinor) negat inter Italos, præter summā morum innocen-
tiam, & eruditionis argē tenuisse, epitaphiū de eo subscribam.

In uida clauferunt hoc marmore fata Rödolphum.
Agficosam, Phrysi spemq; decusq; soli.

Scilicet hoc uiuo meruit Germania, laudis,

Quicquid habet Latiū, Græcia quicquid habet.

Is igr Rodolphus in ea quā dixi ep̄la, senatui Hanvuerpiēsi, summa & facūdīa, & fide suadere conat, ut ludo literario pficiant aliquē, qui Iras didicerit, nec iſanti phyllico, aut theologo hoc muneris comittat qui quū se, quacūq; de re dicere posse cōfidat, ip̄m dicere, qd sit igno ret. Quid em̄ inqt, faciet theologus, aut phisicus in ludo līario? nēpe ut græci dicūt, id qd canis in balneo. In balneis nullus est canū usus. Nec admodū dissimile illud. Musica in luctu, de ioco int̄pestiuo.

Intus canere. Græci sic. ἀσπένθιος κυθάρισμος.

Aspendius citharaedus.

Est proprii cōmodi causa qppiā facere cuiusmodi Citharaedi ples riq; nūc sunt mḡatus, prouerbiū quidē a statua quadam citharaedi sumptū, hoc habitu. ut cithara in leuā trāflata, fidibus intorsum ysis nō aliis, sed sibi canere uidereſ. Nā qui populo canūt, chordas audis toribus ostēdūt nō sibi. Meminit & de statua, et de puerbio M. Tull. in Verrē actiōe tertia. Atq; etiā Aspēdiū citharistā, de quo ſepe audiſtis, id qd ē gr̄cis in puerbio, quē oīa intus canere dicebāt, ſuſtulit. & in intimis ædibus ſuis poſuit, ut etiā illū ip̄m artificio ſuo ſuſtulit. Salse, pfecto Verris rapacitatē tetigit Cicero, qui intus canētē in intimis ædibus collocarit, ut citharēdus ille quidē intus cecinerit. At Verres intime. Nec minus apte eodē eſt uſus puerbio in Rullū contra legē agrariā. Atq; hoc carmē inquit, hic Tri. Pl. nō uobis, ſed ſibi intus canit. Ostendit em̄ in ea oratiōe Cicero eā legē tametsi popularis uidereſ, haud tamē populi, ſed decemuirū utilitati repertā.

Spartum rodentes.

Σχόιο τρογέσ, id eſt spartū rodētes, puerbiū uice dicebaſ, ut Varroni placet in ignauos, ſumptū a pictura Socratis, cuius opera recenſens Plin. lib. iij. ca. v. Et piger inquit, qui appellaſ ocnos, spartū torquēs, qd afellus arrodit. De eodē ſenſit Propertius his yſib⁹. Digni or obliq funē qui torqueat ocnō. Aeternuſq; tuā paſcat afelle famē. Fert autē idē picturę genus, & delphis fuſſe a polygnoto Thasio diſcatū. Quo qdē negāt desidē, & ignauū ſignificatū, imo laboriosum, & induſtriū potius, ſed cui uxor ſit, pdiga. Eoq; paſfanias ait nō mārē afellū, ſed fœminā pictura fuſſe. Idē argumentū marmore celatū Romē duobus uifitari locis. in Capitolio, & in hortis uaticanis, Her molaus eſt teſtis. Ocnos igit̄ onos. i. pigros afinos recte appellaueris, qui nō ipſi modo nullā bonam frugē adferunt, uerū etiā aliorū labo ris corrumpunt, Hieronymus exempli cauſa spartū torſit. at n̄ qui eius opera deprauarūt, Ocnī fuerunt. Quo nōie bona pars eorū qui

B iij

adagia funesta sunt mali: quod auctor est originis & grecis loquitur
secundum Calisto et Paris. Et ERASMI in Diversis.

fiteras pfitent sunt digni. At hoc interim mirū, cur Plinius eū pigrū
appellari scripsiterit, q̄ spartū torqueret, & nō asellū arrodentē. De eo
dem Ocno, Pausanias in Ionia hmōi prouerbiū increbuuisse scribit,
συνάγει ὀκνου τὸν θώμα γγα. i. Contorquet Ocni funiculum.

Inter sacram sum, & saxum. Quod adagiū de perplexis, & ad extremū periculū redactis, inde
forte defluxit, q̄ olim partes patrati saxo uictimā seriebat, q̄ fœdere
nihil habebat sanctius, in uiolatiusq;. Sic em apud Plautū Tindarus,
unus e duobus captiuis iam deprehensis. Nunc ego omnino occidi.
Nunc ergo inter sacram, saxumq; sto, nec quid faciam scio.

Alius stramina mautst. q̄ aurum. Heracliti apophthegma in prouerbium cessit óvov σύρματα
μετρία μαλλον ἡ χρύσου, id est asinos magis stramina optare, q̄ aus
ram. In stolidos, quibus pessima pro optimis placent.

Aśinus inter simias. óvos ἐν τιθηκοισ. Menäder in Comœdia, cui Plotiū titulus, maritū de uxoris iniuria
qrentē inducit his v̄bis. Tū me cūctis notū sic faceret uxor hera,
meoq; denotaret in vultu. Aśinus inter simias fierē(uti aiūt). i. ut oēs
ime ludibrio haberēt. Constat simia esse animaliū oīm petulantissimā,
ut leonē etiā audeat per contumeliam exagitare natibus illius infidens
Idē hodie vulgo dicūt simili metaphora, noctua inter cornices.

Dies omnia reuelat. Tertulianus in apologetico contra Ethnicos. Bene aut inquit, q̄
omnia tēpus reuelat testibus etiā uestris, puerbiis, atq; sentētiis. Ex qui
bus Tertuliani uerbis colligere licet. Sophocleos illos senarios in puerbiū oīm transisse. Quos Aul. Gel. in nocti refert ὁ ποστα τάντα
χρύπτε μηδὲν ὥστε πανθε ὅρῶν καὶ τάντα ἀνακαλύψει
Χρόνος. i. Hic nihil occulta, qñ cuncta cōtuens. Et cuncta audiēs
omnia reuelabit dies. Addit Gellius a poeta peruetusto, cuius nomen
sibi nō occurrit scriptū, uarietate temporis esse filiā. pp̄terea q̄ uer
rum nunq; perpetuo latet. Aliquādo erumpit, uel tēpore eruente.

Quam quisq; norit artē in hac se exerceat.

Hanc sententiā græcis in prouerbio suis, uel Cicero ipse testis est
in Tusculanarū disputationū primo lib. eius hēc sunt uerba. Sed hic
quidem, q̄uis eruditus sit, sicut est hæc magistro concedat Aristotes
li, canere ipse doceat. Bene enim illo prouerbio Græcorum præcipi
tur, quam quisq; norit artem, in hac se exerceat. Simillimum est illi,
quod alio loco posuimus. Ne sutor ultra crepidam.

Aurum lapide, auro mens hominum exploratur.
Inter multas Chilonis Lacedæmonij sententias, hæc potissimum
dicitur: quod mihi modicū nō possit. Gabellus
dicitur: quod mihi modicū nō possit. Et quendū nō possit.

ADAGIA

FOL.

eruditos delectauit, Cote quidē et Indice (sic enim is lapis latine dicitur) aurū examinari, uerū ne sit, an adulterinū. uerū auro dignosci hoīes boni ne sint an contra. Quæ sentētia potest & hunc in modū efferti. Cote aurū explorant homines, at ipsi homines auro explorant.

Ne Momus quidem hac carpat.

Dere uehemēter absoluta, atq; irreprehensibili. Plato in libris de repu. phīæ studiū, ne a Momo quidē carpi posse dicit. Erat autē Mo-

mus reprehensionis deus, qui Veneris sandaliū reprehendit, postq;

in ipsa Venere, nihil inueniret, quod reprehenderet.

Plato de rep. li. vi. Diomedæa (ut aiunt) necessitate cogetur ea face

re quæ isti probauerūt. Significat autē necessitatē ineuitabilem.

Sutorium atramentum. Cicero ad Petum. li. epi. ix. Iam pater eius accusatus est a M. Anto-

nio. Sutorio atramēto absolutus putat. Subesse puerbiti uidet, uerū

obscurius. Significat absolutū esse reū, iudicū corruptela, nō sine ins-

famia tñ. Est enim eiusmodi atramentū sutoriū, ut neq; magnopere

atram notam imprimat, neq; nullam tamen illinat maculam.

Fucum facere.

Est dolosa imagine fallere, terenti. Fucus factus mulieri, Cice. ad

Quintū fratrem. Si eum qui tibi promiserit, fucum (ut dicitur) facere

uelle senseris, ut te id audisse, & sciri dissimules. Vnde fucos pro si-

nulatione accipimus. Et officias pro obscuratione rei.

Calculum reducere, Apponere calculum.

Mirū ni prouerbialis est metaphora qua Cic. usus est in Hortelio

Nonio teste. Itaq; tibi cōcedo qd in duodeci scrupis olim, ut calculū

reducas, si te alicuius dati pœniteat. Trāslatū apparet aut a rōcinātibꝫ,

aut certe a latrūculario lusu. Est igit̄ calculū reducere, reuocare, si qd

imprudētius cōcesseris, mutareq; factū. cuius te pœniteat. Id ppemo

dum exponēs Politianus. Qm̄ inquit moti sef̄ pœniteret, cōcedi sibi

Postularet, ut calculū reduceret, puerbi simillimū est & hoc. Appos-

nere calculū, p eo qd accessionē adiūgere, a rōcinātibus deductū. Vt

si iā olim amas plurimū, tñ et hūc calculū ex mea cōmendatiōe ue-

lim accedere. Et albus calculus, p studio & fauore apud Pli. Ceciliū.

Qui digito scalpunt vno caput.

Prouerbialis est yſiculus primū a Caluo poeta in Pompeiū scri-

ptus. Deinde in oēs parū uiros trāslatus. Extar autē apud luuenalē.

Manibus, pedibusq; nūi. Omibus fieruis. Noctesq; diesq;.

Prouerbiū est comicū, quo uehemēs admodū conatus significat

ut p manus idustriā efficiēti, p pedes celeritatē intelligamus. Dauus

B v

Per manū industria pētētē vnu etiamēs

App̄ pētētē intelligit.

in Andria Terē. ego hoc Pāphile tibi p seruitio debeo, conari in manib[us], pedibusq[ue], & neruōs intēdere ad eundē sensum ptinet. Cic. ad Quin. fratrē. Sic cōtēde oībus neruis, et facultatibus. Itē qñ perpetuā assiduitatē itelligi uolumus dicimus, noctes, diesq[ue] nos qppiū facere.

Remis, ac uelis. Festinationis cuiusdā mirificæ significationē habent hæc adagia, Plautus in asinaria. Remigio, ueloq[ue] quantū poteris festina, et fuge. i. q̄ocissime. Et alatis pedibus fugere, in vulgari sermōe est. Et uolare, pro festināter ire. Inuenitur & hoc, uelis equisq[ue], pro q̄ocissime. Vertere uela.

Malom⁹ Pro eo quod est in diuersum mutare sententiam, atq[ue] institutum, a nauigatione sumpta metaphora, Plautus in Epidico. Ut cumq[ue] in alto uentus est Epidice. ex imo uelum uertitur. Quam sententiā Terentius omissa figura extulit his uerbis in Hecyra, eamq[ue] Donatus catholicam esse monet. Profecto hoc sic est, ut puto, omnibus nobis utres dant se se, ita magni, atq[ue] humiles sumus.

Terræ filius, Cœli filius. Veteri puerbio hoīes obscuro, ignobiliq[ue] genere prognati terræ filij noīabant, propterea q[uia] terra sit cōmunis oīm rerū pārēs, qui sibi uirtute sua nobilitatē peperisseint, noui hoīes dicebant, Persius. Præsto est mihi Manius h̄c̄res, Progenies terræ, q̄re ex me, q̄s mihi q̄rtus Sit pater, haud p̄mpte dicā. tñ adde etiā unū. Vnū etiā, terræ est iam filius, Cicero ad Atticū. Et huic terre filio, nescio cui cōmittere episto lam tātis de rebus nō audeā. Idē & Trebatii, Cornelius qdē tuus familiaris summo ḡne natus, terræ filius. Et Iuuenalis. Vnde fit, ut maxim fraterculus esse gigantū, ad puerbiū alludens. Si quidē gigantes terra progenitos poetæ fabulan̄t. Itidē hoīes ignotos, & subito apparet, Cœli filios uocabāt. ueluti e cœlo demillos. Cuiusmodi apud Mosen Melchisedech sine patre, sine matre inductus est.

In luto h̄erent, H̄erent in salebra. Teren. in Phormione. In eodē h̄esitas luto, a uiatoribus translatū. In luto aut̄ siue in salebra h̄erere dicunt, q̄ ere pplexa, et ipedita expli care se nequeūt. Quēadmodū q̄ in luto h̄eret, si alter educat pedē, altero aliquis imergunt. Rursus ut h̄ic extrahiāt, alter est infigidens.

In aqua h̄eret. Priori non ita dissimile est apud Ciceronē officiorum libro tertio. Dicit ille quidem multa multis locis, sed aqua h̄eret (ut aiunt) significat autem Epicurum parum secum disputatione constare, seq̄ ipsum inuolente dum ea quæ dicit alibi, pugnant cum ijs quæ alibi dixit. itaq[ue] fluctuare, necq[ue] in solido consistere.

quod uoluntate. inveniāt. ad h̄ic modo exp̄m̄t. quod magis p̄ gaudiū: h̄ic m̄ihi p̄m̄e labora?

Semper aliquid noui adserit Africa ~~ταῖς φύσει τὶ λυθῆν~~
κακὸν. Semper fert Africa mali quippiam.

Quod quidē in eos dici posse, qui nouas res semp̄, aut moliunt̄ ipsi,
aut renūciāt. Vnde natū sit adagiu, Plin. in natura. hist. li. viij. ca. xiiij.
ad hūc modū exponit, de leonibus agēs. Magna inq̄t his libido cois-
tus, & ob hoc maribus ira Africa hēc maxime spectat, in opia aqua-
rū ad paucos amnes cōgregatibus se feris. Ideo multiformes ibi ani-
maliū partus, uariæ seminis cuiusq; gñis aut ui, aut uoluptate miscē-
re. unde etiā vulgare grēcis dictū. Semp̄ aliquid noui Africā afferre.

Quot seruos habemus, totidem habemus hostes.

Id adagiu positum est a Macrob. in cœnarū Satur. lib: primo. his
quidem uerbis. Vnde putas arrogantissimū illud manasse prouera-
bium, quod iactatur totidē nobis hostes esse, quot seruos? Non ha-
bemus illos hostes sed facimus. Quæ sententia huc pertinet, ne quid
illis tanq; amicis fidamus, qui nos. metu colunt, non amore, neu no-
bis tyrannicum illud placeat, oderint dum metuant.

Sophocles laudicenī.

Quod pueriū, ut pleniū intelligamus, libet ipius Pliniū Ceciliū
querba paulo altius referre, quib; fallissime prorsus quorundā ados-
lescentū ridiculā ambitionē describit. At Hercule īquit, ante memores:
exāriam meā, ita maiores natū solent dicere, ne nobilissimis quidē ados-
lescentulī locū erat, nisi aliquo cōfulari producēte. Tanta uenerati-
one pulcherrimū munus colebat. Nunc refractis pudoris, & reue-
rentiæ claustris, oīa patent oībus. Nec inducunt̄, sed irrumunt̄. Se-
quunt̄ auditores auribus similes, cōducti. & redēpti mancipes. Con-
ueniunt̄ a conductis, & redemptis, in media Basilica, ubi tam palami
sportulae, q̄b; in triclinio dant̄. Ex iudicio in iudiciū pari mercede trā-
s̄itur. Inde iam nō inurbane σόφοκλεῖς ἀπὸ τοῦ σόφουσ καλεῖσθαι.
uocant̄ ī qui dicendi laudē inaniter affectant. Sophocles ēm̄ græce
eum sonat, qui sapiens uocat̄, & laudicenī qui ad laudē dicant, q̄b; q̄b;
in priore allusio est ad poētæ nomē, in altero ad gentis uocabulum.
Vtrūq; nomē ad conductos illos laudatores referri potest.

Dedi malum, & accepi.

Idē Plinius Cecilius in ep̄lis, Cecilius inquit, Classicus homo, loe-
dus et aperte malus, p̄cōfusatū in ea pte, hoc est in Bēthica nō minus
uiolenter, q̄b; sordide gesserat, eodē anno q̄ in Africa Marius Priscus.
Erat aut̄ Priscus ex Rethyca, ex Africa Classicus, ide dictus Rethycos-
rū (ut plerūq; dolor etiā uenustos facit) non illepidum serebat. Dedi
malū, & accepi. Quo quidē adagio licebit uti, quoties eiusmodi per
mutatio uidebit facta, ut malū p̄ malo fit redditū. Veluti si q̄s pater

improbū generum dedisset, & improbam item nurū recepisset.

Clauum clavo trudere.

Est uitium uitio, malū malo, uim vi, dolū dolo, improbitate improbitate retundere. Amor amorē uelut clavis clavū pellit. Maledicis maledictis repugnandū, audaciaq; audacia, ueluti clavis clavo repellenda. Vtitur hoc adagio diuus Hieronymus. græce sic dicitur

τάτταλον ἔξερουσας ταττάλω. i. clavū clavo pepulisti.

Malō nodo, malus quærendus est cuneus.

Haud ita dissimilē superiori sensum habet. hoc est cum impudentibus impudentius agendū, cum astutis astute, cum maledicis male dice, cum ingratias ingrate. Est & hoc apud Hieronymum.

Si tibi machæra est, & nobis urbina est domi. Simillimū est illi Hieronymiano. Sūtq; uerba Chrysali in Bacchii dibus Plautinis, minas minis referētis, & militis sequitiā sequis dictis re

studentis. Nā machæra, & urbina utrūq; tæli genus est. Si tibi machæ

ra est, & nobis urbina est domi. Si tu militariter, ferociterq; nobiscū

agas, habemus uicissim, quo ferociam tuam frangamus.

Suo sibi hūc iugulo gladio, suo tælo, Incidit in foueā quā fecit.

In Adelphis Terentij, Mitio senex fratris fæuitiā increpans, hmōi

utitur sñia. Hoc unū adfert uitij senecta, attentiores ad rem sumus, q

oportet. Eandē Demea suo loco in fratrē retorquens, postremo non

meū illud uerbū facio inquit, qd tu Mitio bene, & sapiēter dixisti du

dū. Vitium cōe oīm est, q nimiū ad rem in senecta attēti sumus. hāc

maculā nos decet effugere. Hac sñia postea q; fratrē constrinxisset, ne

agrū quē petebat, posset negare, subiecit. Suo sibi hūc iugulo gladio.

Quod adagiū & alibi apud eum poetā reperit. Eo utemur elegāter,

si qñ occasiōe in eum īpm, a quo eā accepimus erimus usi. aut quē

pīā ex ipsius oratōe coarguemus, aut q pro se dixit ille, nos cōtra eū

facere docebimus. deniq; qties quācumq; rem in eū a quo fuit profes

ta, retorquebimus. Eiusdē figuræ est Plautinū illud in Amphitrios

ne. Atq; hunc tælo suo sibi malitia sua a foribus pellere. Et Hebraico

prouerbio, q; qua re aliū captarat, ipse capi. in foueā, quā ipse aliis

per insidias struxerat, dicit incidiisse, & laqueo captus quē tetenderat.

Irritare Crabrones, & item alia parœmia similis.

Nemini dubiū esse puto, nullam esse Plautinā sñiam, quin eadē

puerbiū dici debeat. Tantus em̄ est huius poetæ lepos, antiquitasq; ut

singulē illius clausulē, p adagiis usurpari a doctis possint. Quur em̄

id nō fiat in Plauto Comico, & Comico tam sententioso, tam salio,

tam uenusto, qd in Homero ueteres factitarunt, cuius ut scribit Mas

crobius singula κπωθεγματα uice prouerbiorū passim omes in

in ore habebat. Quare neque pigēdū, neque infrugiferū duxi vetustissima quæcumque ex illius fabulis recēdere. Occurritque illis in primis ex Amphitrione. Irritabis Crabrōes, quod in mulierū ingenio est dictū, quibus iras tis si repugnes, magis puoces. neque patiuntur liquis contra ipsarū opinionē contendat. Uſus est hoc adagio Hieronymus in epistolis. Est autē Crabro insecti genus aculeo pestilentissimo. Refert Plinius naturalis hist. lib. xi. ca. xxii. Crabronū iectus haud temere sine febri esse. Additique auctores esse. ter nouenis huius animatis pūctis interfici hominem. hanc ipsum sententiā alia metaphora Plautus idē sic extulit. nō dubium, quin puerbrialiter Bacchae bacchati si uelis aduersarier, ex insana infantiorē facies feriet saepius, si obsequaris, vna te soluas plaga. Consueuerunt autē mulieres bacchantes obuios thyrsis ferire.

Vitam humanā plus aloes habere, quod mellis.

Est in eadē fabula hīmō sentētia, sub Alcumene persona. Ita cuique cōparatū est in ætate homī. Ita dij̄s placitū, voluptati ut mōror cos mes cōsequantur. Quin incōmodi plus, malique illico adsit. Eam neqd dubitaremus, puerbrialē esse. Apuleius effecit, cuius hæc sunt yba in floridis. Sed verū verbū est profecto quod aiūt, nihil quicquid tam pspere diuinitus hoībus datū, quin & tum admixtū sit aliqd difficultatis.

In aere piscari. Venari in mari.

In alīnaria a Libano vtrūque prouerbiū dictum est, qui cū ab hero Bemeneto, vxorē eius argēto defraudare iussus esset, significans fieri nō posse, ut a muliere tenace quicquid auferret. Iube inquit, vna me opera piscari in aere. Venari autē retiaculo in medio mari. Quo ybo recte viemur, quā negabimus ibi querēdū esse quippiā, ubi inueniri minime possit. Ut si quis in opibus, aut voluptatibus beatā vitā quærat. Quibus quidē metaphoris, Boetius etiā in carmine vtitur.

Nudo vestimenta detrahere.

Libanus idē de hero monitus, ut ab ipso per fallaciā auferret argētū, quo filio amica emeret. Maxias inquit, nugas agis, nudo detrahere vestimenta me iubes. significas videlicet ibi herā callidiorē, attentiorē quod esse, quod ybi defraudari queat, hic hero nihil esse, quod auferat.

Hostimentum est opera pro pecunia.

Lenae Claretæ verba sunt in eadē fabula; ad adolescentē sua beneficia exprobrantē meretricibus. tu mulierem amabas, missa est, ego pecuniā, dedisti. Neutri est quod alteri exprobret. Conueniet hoc dictū.

Monstrum in quosdam glriosos, qui si quid pauperi munera donauerint, immagno beneficio nūlerant, atque adeo iactāt, imputatique; at cōtra quantum ab eo vicissim officij, obsequiisque receperint, id vero nō meminerunt, quum iuxta Plautum hostimentū sit opera pro pecunia, Festo

ERASMI

Pompeio hostimentum est beneficij pensatio. Admonendum, & illud par pari referre, prouerbij faciem habere quandam, lena dignum uerbum. Verum id hodieq; in prouerbio est, hoc spitem triduanum, itidem ut piscem obolere naribus.

Ad suum quēq; hoīem quæstū æquū est esse callidum. Eiusdem est lenæ.

Necesse est facere sumptūm, qui quætit lucrum.

Prius damnum est faciendum, ei qui lucrum cupit. Id quod vulgato prouerbio dictitant. Vacuis manibus non facile faltones resuocari. Nec piscem sine esca capi.

Fortiter malum qui patitur, idem post potitur bonum.

Notissima sententia.

Lupus est hō homini non homo, qui q̄lis sit non nouit.

Monet ignotis (tametsi probi uideantur) non esse confidendum.

Festo die siqd. pdegeris, pfesto egere liceat, nisi pepercenis.

Ab Euclione sene parcissimo dicit. Dogma est, ne in solemnibus sumptibus ita, pfusi simus, ut non sit, quo quotidianū feramus. Festi modies uel sacrī offerendis, uel diurnis epulatiōibus, uel ludis in hono rem deorū, uel feriis obseruandis celebrabantur. Profesti ad rei priuatæ, publicæq; administrationem concedebantur.

Ferre iugum.

In Curgulione Palinurus. Iam ne inqt fert iugū? De puella pcon-
tans, nū per ætatē uirū reciparet. Id em̄ significari que sequunt satis ar-
guūt. Nam rñdet cōtinuo adolescēs tam a me pudica est, quasi soror
mea sit, Hora. in Odis. Nondū subacta ferre iugū ualet ceruice.

Nemo ire quenq; prohibet publica uia.

Id est qđ palā, atq; in medio propositū est, eo iusest vnicuiq; uti.

Flamma fumo est proxima.

Qui mali uitare cupit, is mali fugiat occasionem oportet, ut qui corrūpi nolit, a corruptorē cōsuetudine abstineat, q cubare nolit, ne det osculū. Nam addit, ptinus fumo cōburi nihil pōt, flāma potest.

Qui e nuce nucleus esse vult, frangit nucem.

Qui commodum quærit, a labore ne abhorreat.

Verberare lapidem.

Planetiū meretrix amatorē monet, ne seruū qui iam ad uerbera obduruerat pulset, ne manū lederet. Noli inqt amabo uerberare lapidē, ne perdas manū. Apte quadrat in eos, qui cū iis iurgio aut maledictis certant, qui huiusmodi rebus pascunt non offendūtur.

Vorare hamum.

Est eas res aude appetere, quibus capti in perniciē trahamur. Dic̄tum est a Curgulione parasito, de lenone epistolā, qua decipiendus erat, legere incipiente. Simili translatione eandē rem dicit in Bacchis dibus Chrysalus. Nunc ab Transenna hic turdus lumbričū petit.

Intra præsepis suas.

Hoc est certo, ac tuto, Plautus in Cassina. Scit si id impetrat futurum, qđ amat, intra præsepis suas. i. certū ac paratū. Nam quod intra septa nostra clausum, non potest effugere. Dictū est in senem dātem operā, ut ancilla quā amabat, uillico suo nuberet, hoc quidē consilio ut insciente uxore quando uellet ruri ea potiretur. Idem in rudentiis bus. Ad herum arbitrū uocat me hic, intra præsepis meas.

Aliquam reperitis rimam.

A piscibus aut auibus captis translatū uidetur, in hoīes calumniosos, qui q̄uis mala in causa aliquid inueniunt, quo iudicio elabantur, Horati. Effugiet tamen hæc sceleratus uincula Proteus.

Necessum est uorsis gladiis depagnarier.

Hoc est diuersa ratione res est tentanda.

Nunc nos collatis signis depugnabimus.

Est cominus pugnare, ex Homero sumptum in proverbiis apud doctos uenit. Cominus pugnare dicimus, quoties in disputando iis argumētis utimur, quæ ad rem proprie, maximeq; pertinent.

In saltu vno duos apros capere.

Est eadem in re duos deprehendere. Chalinus in Cassina. Iam ego vno in saltu duos apros capiam.

Frigidam aquam suffundere.

Est beniuolentiā hoīm inter se amantū obtrectationibus frigidorem, languidiorēq; facere, q̄q; frigidam aquam suffundere est etiam adiutare, & incitare. id quod elici potest ex libris pandectarū, Læna in Cistellaria matronas incusat, q̄ cum corā meretricibus sint blan dissime, clam tamen inuideant, maritosq; suos ab earū amore quantum possunt conantur auertere. Ea res quū lenæ vehementer indigna videretur. Ita nostra inquit ordini palam blandiuntur, clam, si occasio vſq; est, aquam frigidam subdole suffundunt.

Confringere tesseram.

In eadē fabella amator iure iurādo allegando se dicit, qđ lenæ filiā ducturus esset, eoq; precat, ne se periurū fieri patiat, si filiā nō duxerit. Ad quæ Læna his uerbis rñdit. Abi inquit querere ubi tuo iurando satis sit subsidij, hic apud nos iam confregisti tesseram. A mēsura frumentaria ductum uideri potest, uel a tessera signo hospitali.

Quod dedi non datum uellem.

ERASMI

Sermo quo q̄s se rei quæ facta est, nec iam infecta fieri potest, p̄cū
nitere significat, atq; in posterum cauturū, ne rursus faciat, quod ite
rum p̄cūnitateat. Quem ne quis prouerbialē fuisse dubitet, eiusdem le
t̄rā verba ascribā. Inter nouā rem verbum usurpabo vetus. Quod
didi, non datum uellem, quod reliquum est, non dabo.

Mihi istūc nec seritur, nec metitur.

Apud Plautum est in Epidico. Hoc est, ista ex re mihi nec com
modi quicq; esse potest, nec incommodi.

Nihil homini amico est opportuno amicius.

Est id quidē eadem in fabula. Verum ea sententia græco prouer
bio sic effert. Importuna benevolentia nihil a similitate distat. Intem
pestiuū enim officium, plerūq; odium pro gratia refert.

Farcire centones.

Est aures auditoris gloriōsis fabulis obtūdere. Ita eīn Periphanes
in Epidico, militiā pugnas suas militari more narrare parāti. Quin
tu inq̄t aliū queras, cui cētones farcias. i. cui tu glōsa mēdacia narres.

Aliter catuli longe olent, aliter sues.

Quo verbo significatū est, non veste solū dignosci hoīem ab ho
mine, verum esse natuū quiddam genuinū, ac propriū in uno
quoq; quod in ipso vultu, oculisq; eluceat, quo libertū a seruo, gene
rosū a rustico, probum ab improbo facile discernas. Indē illud a
pud Fabium. Ne faciem quidem liberi hominis habet.

Ab vnguiculo ad summum capillum.

Homerus. ἐστὸδας εκελχετο.

Ita loquebantur veteres, quū totum hoīem quantus esset signifi
carent, Plau. in Epidico, Contēpla Epidice usq; ab vnguiculo, usq;
ad capillum summū. Quare si cuius hoīs ingeniū, moresq; omnes
plane cognitos innuere volement, eiusmodi nobis hominē, ab un
guiculo usq; ad summum capillum perspectum esse, non inueniūste
dixerimus, Horati. Talos a vertice pulcher ad imos.

Tragulam iniicere, Fabricam facere.

Vtrūq; significat dolos ad decipiendū sruere. Vnde & machina
ri pro arte moliri traducū est, Apocedes in Epidico Plauti. Tragulā
in te iniicere adorianū. Rursus alibi. Nescio quā fabricā fecit.

Malam messem facere.

Epidicus in eadē fabula. Sed vt acerbū est, pro benefactis, quum
malam messem metas, id est intollerandū est, pro beneficio malefī
cium recipere, Cicero. Ut sementem feceris, ita & metes.

Ego quoq; pol metuo, ne lusciniolæ defuerit cantus.

Apud Plautū est in Bacchidibus, Vbi quē re quapiam ita abun

dare significamus, ut ea nunque possit deesse, veluti mulieri verba,
Ciceroni orationem, sophistae cauillum.

Ad viuam cutem.

Hoc est ad nuditatē usque, ut nihil reliqui fiat, præter corpus nudū
Chrysalus eadē in fabula, Tondebo auro usque ad viuā cutem.

Aspergere aquam.

Est animū reddere ei, qui propria subito dolore a se fuerit alienatus. Quod
fere euenit, quod bus repete subitanū malū obijcit. Solēt ij aspersa in faciē
aqua, reuocato a corde sanguine ad se redire, Plaut. Aspersisti aquā.

Aspergo, olfacio, deuoro.

Est nōnunque & in simplici verbo prouerbialis translatio, vt in eo
qd'modo posuimus Aspergo, quod non raro usurpat Cicero pro le-
uiter contaminare in Vatiniū, cui tu nonnullā labeculam aspergis.
Atque ibidem. Ne qua ex tua indignitate illius dignitati labes aspergi
videat. Et saepe alias aspergere contumelia, aspergere ioco, aspergere
dixeris. Itidē vt olfacere pro suspicari, subolere in suspitione esse. Ol-
facere pro curiose, atque obseruāter vestigare. Deuorare pro eo quod est
rem sensu acerbā veluti sine sensu pferre, translatione sumpta ab his
qui amaras potionem, aut catapotia, in uito palato absorbent. Vnde
apud Ciceronem, & Fabiū deuorare tediū, absorbere molestiā.

Valere Pancratice, Athletice, Pugilice, Basilice.

Apud Plautum hæc sunt, pro eo quod est valentem integrisque
viribus esse. Apud eundem musice viuere, pro voluptarie ac genia
liter. Basilice valere, belle ac magnifice.

Acetum habere in pectori.

Est salem acrimoniamque habere. Aliquoties apud eundem poetam
legitur in Bacchidibus. Nūc experiasit ne acerū tibi cor acre in pe-
ctore. Et habere salem, Tereñ. Qui salēm habet quod in te est.

Homo homini dæmonium.

Ἄνθρωπος ἄνθρωπου δαιμόνιον, hoc est homo hoī dæmoniū vel
deus. In eum cōuenit, qui subitā, & insperatā attulit salutē, qui ue be-
ne de alio meretur. Nihil em aliud putabant homini deū esse, quod pro
deesse homini, vnde Vergilius. Deus nobis hæc ocia fecit. Et Plinius
hist. mundi. lib. ij. Deus est inquit, iuuare mortalem.

Tangere hulcus, Tangere viuū. Hanc anagyrim ne moueas.

Quū id dicimus, quod alij maxime dolet, hulcus tangere dicimur,
Terē. Quid minus necesse fuit, quod hoc vlcus tāgere. Vbi prouerbiū
Donatus subesse indicat. Eundē habet ferme sensū, viuū tāgere, Eius
modi contumeliā dicere, quod vere doleat, Hermolaus. Hāc anagyrim
ut medicorū puerb. utar ne moueas. Est aut anagyris herbae genus

Pythagorica adagia.

Nemini dubium est, quoniam pleraque Pythagorae dicta, in puerbia abiurint. Cuius apud veteres tanta erat admiratio, ut eius dogmata, per omnem Italique regionem, eam quod olim magna grecia dicebat, aereis incisa tabulis seruarentur. Equibus Hiero, nonnulla contra Rufinum commemorat.

τὰ τῶν φίλων κοινά

Id est amicorum communia sunt oia. Quod adeo in vulgi sermonem abiit, ut a comica etiam persona apud Terentium prouerbii nomine referatur. Nam uetus quidem (inquit) hoc uerbum, amicorum inter se communia esse omnia. Etiam si haec sententia apud Platonem, Euripidis nomine citatur.

Est amicus alter ipse. ἐπεροσ αὐτος.

Quo monemur, ne secus de rebus amicorum, quod de nostris ipsorum cogitemus. Dicunt greci unum esse animam duorum corporum. μία τυχη.

Duorum temporum maxime habenda est ratio, mane & uesperi. Hoc est eorum, quae gesturi sumus, & eorum quae gesserimus.

Post deum ueritatem colendam.

Quae sola deo proximos homines facit. Δίκαια.

Aenigmata Pythagorica.

Verum aenigmata illa, prius ad puerbialē figurā accedit, quae (ut idem testis est Hiero.) Aristotele diligenter suis in libris prosequitur.

Stateram ne transileas.

Hoce est, ne quid ab aequitate deflectas.

Ignem gladio ne fodias.

Id est iratum, & tumidum animum uerbis maledicis ne lacebras.

Coronam ne carpferis,

Id est leges urbium serua.

Cor ne comederas.

Id est moerorem ex animo regice.

Quum profectus fueris ne redeas.

Hoce est, post mortem uitam hanc ne desideres.

Hyruindinem in domum ne recipias.

Id est garrulos, & uerbolos sub eodem tecto non habeas.

Per publicam viam ne ambules.

Id est ne multorum sequaris errores.

Oneratis superimponendum onus,
deponentibus non committendum.

Hoc est ad uirtutem incedentibus augmentanda praecepta, trahentes se ocio relinquendos.

Super Chenice non sedendum.

Id est non laborandum de uictu crastino. Est enim Chenix esse

diurnæ mensura.

Tria Apollinis oracula.

Verū hæc atq; hmōi, tametsi p̄babile est olim in puerbiis fuisse, tñ non est instituti p̄sentis, oīa p̄sequi, quis eī esset futurus finis. Verum ea dūtaxat, quæ ab idoneis auctoribus puerbialiter sunt usurpata. Quorū est illud imprimis, ex tribus Apollinis oraculis unum. Nihil nimis, qd apud Platonē Socrates pro ueterere dicto citat. Quin & Comicus poeta, apud quē nulla sententia locū habet, quæ non sit puerialis, maxie quē Sofiæ, & liberto, & coquro sit tributa. Id appriime esse utile in uita arbitror, ut nē quid nimis. Socrates in Charmis de Platonis detestat tria hæc p̄cepta, pro foribus templorū Apollinis inscripta extitisse. γνῶθι σεαυτον, id est nosce teipsum. μηδέν αγαν, id est nihil nimis, & tertium. Sponsioni non deesse iacturam εγγυα παραδατη. Quorū primum ab Apolline prolatū, reliqua a mortali bus adiecta putat Socrates, & ad eandē pertinere sententiā, ne quid supra q̄ possimus tentemus. Nosce teipsum, id est mensurā tui. Nihil nimis. Sponsioni non deerit iactura. Ne sponsor fias. Sponsionis enim comites sunt lites, & æs alienum, ut Plinius scripsit.

Optimum condimentum famæ.

Socraticū uerbū est, quod hodie quoq; passim vulgo in ore est. Quo significat nihil esse non sapidū, quod esurienter, atq; auide caspias, aut facias. Eiusdem est illud quæ supra nos nihil ad nos, qd Lætantius nominatim etiam pro proverbio cōmemorat.

Iniquum petendum, ut æquum feras.

Fabius Quinti. li. v. Nec omnino sine ratione est (inquit) id quod vulgo dicit, Iniquū petendum, ut æquū feras. Quod obseruatū proba a Syro illo Terentiano, qui dum a lenone petit, ut Eschino puellā dimidio tradat, effecit, ut tantidē cupide etiā traderet. Dicitur & nūc vulgo qui annitit, ut aureā quadrigā sibi cōparet, certe rotā unam assecuet. Sūmo aio destinandū, ut saltē mediocritatē assequamur.

Mendacem memorem esse oportet.

Eodem in libro ponitur & illud. Mendacē memorē esse oportere. Nihil em̄ difficilius, q̄ hoīem mentientē tota rōne, secum constare. Quare qui prudenter mētiri cupit, memoriae p̄ceptiones ediscat.

Coriceus auscultauit.

Strabo lib. xiij. huiusmodi meminit historiæ. olim totam Corici montis Asiatici p̄ter nauigationē latronibus obsessam fuisse, quos a monte Coriceos noīabant. Eos per portus dispersos solitos mercatoribus insidiari, furtimq; auscultare, quid merciū ferrent, quo nauigare destinassent, deinde collectos in loco adoriri, ac spoliare. Quæ

res adeo in rumorem venit, ut inde proverbiū natum sit, Coriceus auscultauit, quo secreta nostra a curiosis obseruari significamus. Vſsus est hoc adagio Cicero in epist. ad Atticum. Omnes enim (inquit) Coricei subauscultare videntur, quod loquor.

σκύταλη λακωνικη. Scytala laconica.

Id qd ad Atticum scriptū est a Cicerone, habes Scytalā Laconicā forte nōnullis proverbiū habere videbit. ut significarit epistolā archanis de rebus, Laconico more, conscriptā, quā nemo queat legere præter eū, qui mittit, & eum qui accipit. De hoc missitandaꝝ literas rum more qui plura nosse cupit, Plutarchū in Lysandro legat. Meminit & Gellius in noctibus lib. xvij. cap. ix. Scytalem ꝑ loratū surculū interpretatur, etiā si illic loricatū legitur non loratum.

Duos parietes de vna dealbare fidelia.

Est eadē reduplicem gratiā inire velle, eadēꝝ opera duos simul demereri, M. Curi. ad Cicero. Sed amice magne, noli hāc epistolam Attico ostendere. Sine eum errare, & putare me bonū virū esse, nec solere duos parietes de eadem fidelia dealbare. Volebat em̄ Curius & Attico, & Ciceroni summus videri, ac de se vno fructū quidē Ciceronis, mancipiū autē Attici. Tractū est ab his, qui parietibus opus albariū superinducūt. Idem vulgo hac nostra ætate non illepide discunt. Eadem filia duos tibi generos parare vis.

Aut bibat, aut abeat.

Cice. Tuscu. q. li. v. Mihi quidē in vita seruanda videt illa lex q̄ in græcorꝝ cōuiuijs obtinet. Aut bibat inq̄t, aut abeat. Et recte. Aut em̄ fruāt aliquis pariter cū alijs voluptate potādi, aut ne sobrius in viō Lentia vinolentoꝝ incidat, ante discedat, sic iniurias fortunæ q̄s ferre neq̄as, defugiēdo relinq̄s. Hactenus Cice. Græci adolescētes olim in cōpotatiōibus suis βασιλεῖς. i. reges talis forciebant. Vnde est illud Horatianū. Nec regna vīni fortiere talis. li q̄tū quēꝝ bibere vellent p̄scribebāt. Habebāt & decreta q̄dam cōuiualia, ea νομοι. i. leges appellabāt. Earū hæc vna fuit, quā Cicero retulit. q̄ & in puerbiū abijt aut bibat, aut abeat. morale sane, & ad militas res accōmodabile, maxime aut, vt auctorū quibuscū viuimus moribꝝ obsecūdemus, aut si id non libet, a cōsuetudine eorū recedamus. Id qd hodie a vulgo dicit, collatrandū esse canibus, quibus cū viuere constitueris.

Andabatarum more pugnare.

Est nullo adhibito iudicio, veluti clausis oculis, contra quēpiam disputare. Andabatae em̄ occlusis oculis, in hostē ruunt, necq; qua feriant, neq; qua iustum declinent obseruātes. Quare qui necq; eius rationes qui cum dis putat, neq; suas intelligit, is Andabatarū more pugnat.

gnare dicit. Hiero. cōtra Helui. Ad hoc pbandū congerit de scriptis exempla cōplurima, more Andabataꝝ in tenebris gladiū ventilans. Idem contra Iouianū. Periclitamur responsionis verecundia, & quasi inter duos scopulos, & quasdā necessitatis & pudicitiē Sym plegadas, hīc atq; inde, vel pudoris vel causæ naufragiū sustinemus. Si ad proposita respondeamus, pudore suffundimur, si pudor imperarit silentiū, quasi de loco videbimur credere, & aduersario feriendi occasionē dare. Melius est tamē clausis (quod dicit) oculis Andabataꝝ more pugnare, q; directa spicula clipeo non repellere veritatis, Cice. ad Trebatium. Quem antea ne andabatā quidem defraudare poteramus, id est ne oculos quidem claudentem.

Tute lepus es, & pulpamentum quæreris.

Hoc est foris quæreris, quod ip̄e domi habes. Dictum in Eunuchō Terentiana a milite in adolescentem, qui ad scortū ludere cœptabat, quum ipse scortum esse posset. Græci sic efferunt. λαγῶσ κρεῶν επιθυμεῖ, id est lepus carnem quærerit.

Prius leporem testudo præuerterit.

πρώτερον χελώνη παραδράμει ται δασύποδα, id est prius testudo cursu anteuerteret leporem. De re factu perdifficili dicitur.

Lentiscum mandentes.

σχίνο τροκται, id est lentiscum mandētes. Græcum adagium aduersus eos, qui nīmio comedendi studio, superfluunt, quasi qui dentibus exterendis fricandisq; omnem operam insūnant. Ex hac enī arbore dentifricium confici consueuit.

Callipedes.

Prouerbio dictus est olim, q; in rebus agēdis nimis constas. nīmumq; lēntus esset, Sueto. in Tybe. Ad extremū vota pro itu ac reditu suo suscipi passus est, ut vulgo iā per iocū Callipedes uocaretur, quē cursitare, ac ne cubiti quidē mensurā progredi, puerbio græco notatū est, Cic. ad Atticū. Varronis accusans tarditatē biēniū inquit pteriit, quū ille καλλιπίδης assiduo cursu cubitū nullū pcesserit.

Albus an ater sis, nescio.

De hoīe uehemēter ignoto dici solitū adagii, Quintil. in xi. institutionū oratoriaꝝ libro. Negat se magnificare aliquis poetarꝝ, utrū Cæsar sit albus, an ater homo, Catullū puto digito indicans. Cuius in Cæsarē hoc carmē extat. Nec scio utrū sis albus, an ater homo. Apuleius in Apologia Magiæ. Etiā libēter te nuper usq; albus an ater es, ignorauī, adhuc hercle non satis nouī, Hiero. contra Heluidi. Quis te oro ante hanc blasphemiam nouerat? Quis dupōdio suppatabat? Cōsecutus es qd uolebas, nobilis es factus in scelere. Ego ipse

qui contra te scribo, quum in eadem urbe tecum cōsistam, qua bal-
butis & erubescis, albus (ut aiunt) an ater sis nescio, q̄; q̄; in his Hiero-
nymi uerbis non nihil inesse mendacē uideatur.

Mala ad se se attrahens, uti Cæcias nubes.

Vetus est noīe Cæcias, quē Plinius media inter Aquilonē & exor-
tum regiōe, flare scribit. & unū contra aliorū septētrionaliū uentorū
naturā, nubes nō pellere, sed attrahere refert, his quidē uerbis. Vento-
rum etiā frigidissimi sunt quos a septentrione diximus spirare. Vici-
nus his Chorus. Ii & reliq̄; cōpescunt, & imbræ abigūt. Humidi aus-
ster & aphricus, & p̄cipue austier Italiæ. Narrant & in ponto Cæciā
in se trahere nubes. Idē in noctibus refert Aul. Gel. lib. ii. cap. xxii. Est
etiā uentus inquit noīe Cæcias, quē Aristoteles ita flare elicit, ut nu-
bes nō procul p̄pellat, sed ut ad se se uocet, ex quo uersum istū puer-
bialem esse factum ait. κακα εφε ἀυτὸν ἐλκων ὥστε κακίας νέφος,
id est mala de se se attrahens, ut Cæcias nubes. In eū conuenit, qui litis
bus ac turbis gaudet, easq; quoquo se contulerit secum adfert.

Equū habet Seianum, Aurum Tholofanū.

Adagium in calamitosos, ab equo quodā fatali sumptū, quem a
Cne. Seio dño, Seianū appellant. Is ex Diomedeis equis prognatus
fuisse creditus est. fuitq; insigni specie uerum eo fato, ut quisquis eius
equi possessor esset, is cū omni domo, ad internitionē usq; deperiret.
Id qd Cne. Seianus ipse capite damnatus, miserandoq; suppicio affes-
sus. Deinde & Dolobella bello interfactus. Post hunc Cassius ab
hostibus occisus. Post hūc deinceps Antonius detestabili exitio per-
ditus pbauit. Hinc prouerbiū natū de his, qui tanq; fataliter pereūt.
Equū habent Seianū. Quā rem si quis plenius narratā legere uolet,
apud Aulū Gelliū in nocti. li. iij. inueniet. cap. ix. Similē ex re natum
similēq; obtinet sensum, illud qd eodē in loco refertur. Aurū habet
Tholofanū. Nam quū oppidum Tholofanū. Qu. Cepio consul dis-
ripiisset, multūq; auri in eius oppidi templis fuisset, quisquis ex ea
direptione aurum attigit, misero cruciabiliq; exiū periit.

Non cuiusq; est Corinthum petere.

Id est, nō est cuiusuis hois summis se adiūgere, aut summa appetere.
A Corinthia Laide natū adagiū, ad quā quū ex oīni græcia, ob for-
mę p̄stantiam, frequēs fieret affluxus, illa neminē nisi immodica imer-
sacq; mercede data, admittebat. Inde, puerbio celebratus apd' græco-
senarius. οὐ ταῦτος ἀνθρός εἰσ κορινθὸν ἔσθ ὁ πλῶσ, id est non uiri
cuiusq; est Corinthum petere. Usus est aptissime hoc adagio Horas-
tius in epistolis. Principibus placuisse uiris, nō ultima laus est. Non
cuius homini contingit adire Corinthum. Sedit qui timuit ne non

Succederet ad Aristippū uidelicet allusit, quem Laidi cōsueuisse nos-
tum est, quū Demosthenes mercedis postulatæ magnitudine terri-
tus abstinuerit, negans se decē dragmar̄ milibus pniā emere.

Afinus ad lyram.

Celebratissimū, uetus tissimūq; græcor̄ puerbiū in eos, q; ad nul-
las bonas disciplinas, habiles docilesq; sunt. Hoc puerbio M. Varro
Satyrarū suar̄ quandā inscrīpsit. Eiusdem apud Gelliū uerba sunt e
Satyra, cui titulus testamentum. Si quis mihi filius unus, pluresue in
decem mensibus gignunt, li si erunt. ὄνοι λύρας. i. aſini ad lyram, ex
heredes sunto. i. si intractabiles indocilesq; erunt. Hiero. contra Vigi-
lātium, q; inquit stulte faciā, magistro cunctor̄ magistros querere,
& ei modū imponere, qui loqui nescit, & tacere non potest. uerū est
illud apud græcos puerbiū ὄνοι λύρασ. i. aſinus ad lyrā. Hæc ille.

Idem Accii quod Titii.

Vetere puerbio dici solitū de rebus nihil inter se distatibus. Quo
Varro eodem loco, quē modo attigimus est usus. Li si erunt inqui-
oni lyras, exheredes sunto, quod si quis undecimo mense, κατά τὰς ἁρί-
στοτέλων. i. sc. ēn Aristotelem natus est. Accio idem quod Titio ius
esto. Nimirū prouerbialiter significans eodē iure sibi futurū filium
decimo mense natum, quo eum qui undecimo sit natus.

Caput sine lingua pedaria est sententia.

Mimus est Laberianus, in eos quadrās, qui in cōsultationib; aut
disputationib; nihil ipsi quidē quod dicāt habent, uerū alior̄ sens-
tentias annuit, pedarii autē senatores dicebant ii, qui in senatu quidē
sedebant, uerum sententiā non rogabantur, sed in aliorum senten-
tias pedibus descendebant. Aulus Gellius lib. iij. cap. xviij.

Multa cadunt inter calicem supræ
macq; labra, inter os & offam.

παροιμιώδης, id est prouerbialis apud græcos uersus est. πολὺ^{τόλ}
λα μεταξύ πέλαι κύλικος καὶ χειλεος ἄκρου, id est multa cadunt
inter calicem supræmacq; labra. Quo significatur, nihil tam certum
sperari, nihilq; tam quasi manib; teneri, qd non casus aliquis re-
pentinus possit interuertere, Quod ab himōi euēntu natū græci scri-
bunt. Quū uineam quidē fereret, e seruis quispīā, operis tedium hero-
iratus, negauit eū unq; uinū ex ea uite gustatur. Ergo uitis ubi pro-
uenisset, senex eum īp̄m seruū propinari iubet. Admoturusq; ī ori
calicem seruo tanq; falsum uaticinato cōpit exprobrare. Sed anteq;
ille hauriret, aliis quidē ingressus. senis agros ab aþro populari nū-
ciat. ille cōtinuo exilit, & inter uenandū ab aþro occidit. Eandem ha-
bet sententiā uerbis non nihil immutatis, illud quod Cato censor in

orōne de ædilibus uitio creatis, retulit, hūc in modū. Nunc ita aiunt,
in segetibus & in herbis bona frumenta esse. Nolite ibi nimia spem
habere. Sēpe audiui inter os, & offam multa interuenire posse. Ver
inter offam, atq; herbā, ibi yō longū interuallū est. Hęc Ca.apd' Gel.
Ipsa dies quandoq; parens, quandoq; nouerca.

Phauorinus apud eundē Cellium. Versus inquit est lōgo homi
num æuo probatus ἀλλο τε μυτρινή πέλει ἡμέρα ἀλλοτε μάτηρ
id est ipsa dies quādoq; parēs, quādoq; nouerca est. Eo uersu signifi
catur nō omni die, bene esse posse, sed isto bene, atq; alio male.

Non quod pueri clamitant in faba se repperisse.

Strophylus seruus in Aulularia Plautina, aulā auri plenā a sene
defossam sustulerat, idq; hero gestiens indicare. Repperi inquit. Et ro
gatus quid repperisset. Non quod pueri clamitant inquit, in faba se
repperisse. Prouerbialiter magnum se quiddam inuenisse signifi
cans. Est enim Midas uermiculus quidam, qui fabis innascitur, easq;
arrodit, quemadmodum & Ips cornua, uitesq;. Cis frumenta. Trips
ligna. Sis uestes. Is uitra. Auctor Hermolaus.

Vlulas, seu Noctuas Athænas.

γλαῦκας ἐις ἀθηνας. i. noctuas Athænas, subaudi mittis, aut portas,
hoc est doctiorē doces, aut diuiti donas, aut deniq; largiris qd illi do
mi abundat. Abundat Athenis ululæ, ppṭereā q Mineruæ sacra est
hic auis ppṭer oculos Cesios, qbus etiā in tenebris uidet Cic. ad Tor
quatū. Sed rursus. γλαῦκας ἐις ἀθηνας qui hæc ad te. Idē ad fratrē. Et
tibi uersus quos rogas, hoc est Athenis noctuā mittam.

Sero sapiunt Phryges. Ictus sapiam.

Prouerbium hoc ex tragœdia uetustissima Liuīi, cui titulus equus
Troianus, Cic. in epist. usurpat. In equo inquit Troiano scis esse, sero
sapiunt Phryges. Conuenit in eos quos stulte factorū sero pœnitet.
Troiani em̄ tot iam cladibus acceptis, uix decimo demū anno de re
stituēda Græcis Helena, cogitare cœperūt. Siſe est illud apud Dioge
nianum piscator percussus sapiet. πλιγεῖστ αλιεὺς νοον εξει. a piscal
tore quodā natum, qui quū manibus pisces tentaret, vulnusq; acces
pisset, percussus inquit sapiam. Nec dissimile Hesiodiū illud. Rem fa
ctam stultus intelligit. Nec diuersum sensum habet, & hoc Homerī
cum, παθέειν δέ τενιπιοσ ἔγνω, id est passus stultus cognouit. Hæc
omnia in eos dicuntur, qui non nisi magno suo malo docti, sapiūt,
quum consultius sit alienis malis cautiorem fieri.

Fulgur ex uitro.

αστραπὴ ἐκ πυρέλου .i.fulgur ex uitro. De impotentium ira mi
nisq; dici potest. Nam fulgur ex aquar, nitentiū ue uasculorum ui-

bratione in muris aduersis adumbratū, nullā prorsus uim habet.

Syntaxis Inane culmos excussisti. ἀτὰρ ἐκ καθαρῶν.
omni opacum ἀχύρων τετρύγικας.

Græcū est in eos, qui ex labore suo nullū sunt fructū consecuti.

Mali fontem repperit. ένερε τοῦ κακοῦ ταιγίν.

De iis dici solitū, qui ipsi sibi malorū multitudinem asciscunt.

Tristis Scytale. ἀχνυμένη σκυτάλη.

De tristi allato nūcio dī. A Laconicē Scytales cōsuetudie sumptū.

Duabus sedere sellis.

Hoc ledorio Laberius Ciceroni p̄fidiā leuitatēq; exprobrait, q; nunc his, nūc illis p̄tibus studuisse. Idq; a Macro. in Saturna. cœnis huncī modū refert. Laberius mimus in senatū a Cæsare lectus, quū a Cicerone ad cōfessum nō recipere, dicente, recipere te, nisi anguste foderemus, nimis mordaciter rñdit. At qui solebas duabus sellis sedere. obiiciēs tanto uiro lubricū fidei. Sed id qd Cicero dixit, nisi anguste foderemus, scōma erat in Cæsarē, qui in senatū passim tam m̄los admittebat, ut eos. xiiij. gradus capere nō possent. Hæc Macro.

Harenam numeras.

ἀμυνον μετρεῖσ. id est harenam numeras, siue metiris, id est rem infiniti laboris inceptas.

Ad græcas Calendas.

Qd' nunq; futurū significamus id ad græcas Calendas futurū dici-
mus, ppter ea q; illi calendis quidē carent, sed neomenias habent.

Argenteis hastis pugnare.

Oraculo quondā responsum fuit. ἀργυρέ αισ λόγχαις μάχου.
Argenteis hastis pugna & omnes uiceris, significante deo nihil esse,
quod pecuniam non expugnet, græcum est.

Alienam messem metis. ἀλλότριον ἀκᾶς θέρος.

Dicitur tum in eos, qui res alieno labore partas obtinent, tum in
illos qui aliena negocia curant indiligerter. A uetus more tractū,
quo uicini rustici in demetenda segete mutuam inter se operam cō-
modabant. Nullus autem in alieno diligens habetur.

Simul & da & accipe. ἀμα διδου και λάμπε.

His ybis eū monebāt, qui cum hoīe fide parū certa cōmertiū esset,
cōmutationēue facturus. i. ne quid dederis, nisi pariter & receperis.

Argiuā calumnia.

ἀργεῖα φορὰ. id est argiuā calumnia. Ab argiuorū moribus sumis
ptum, quos calumniosos litiumq; amantes fuisse legimus.

De artificio apprens deus.

ἀπὸμηχανῆς θεός επιφανεῖσ. id est ex arte deus apprens.

E fabularū consuetudine sumptū, in quibus artificio quodā machia
niscē dī de improviso in pscœniis apparet, de his dicit, quibus præ
ter spem, atq; opinionē de repente magna quēdam utilitas obtingit.
Ad quod propemodum allusisse Cicero uidetur in librīs de natura
deorum, quū in fabulis si quando exitum poeta explicare non pos
cuit, deum aliquem ex insperato induci solere dicit.

Simplex ueritatis oratio.

απλοῦσ ὁ μῆθος τῆς ἀληθείας ἐφυ. id est simplex ueritatis fabu
la, id est uera dicentes simplici sermone utuntur. Tragici cuiusdam
esse Politianus admonet.

Alcynoi Apologus. *am frans lip.*

egno fabula απόλογος αλκυνοο. id est apolodus Alcynoi. Est sermo delirus
& longis de mēris nugamentis. Cuiusmodi fere sunt fabulæ mulie
ſcularum. Ex odyſea sumptum.

Rumpere filum.

Pro eo quod est necessitatem effugere Lucianus κάτα τὸν τάροι
μιαν ἀπορρίξωμεν τὸ καλῶδιον. id est rūpemus filum. Est em grēcis
prouerbiū hmōi. απορράγησε ται τεινόμενον τὸ καλῶδιον. i. frans
fangetur tensa corda. De his dicit qui inuiti coactiq; quippiā agunt.

Magistratus uirum arguit. *am n. Denevistat.*
Pyttaci mytelenæi sententia. αρχὶ αὐδέα δεικνυστ. id est principa
tus uirū indicat, uis nosse cuiusmodi sit homo, cōmitte imperiū.

Dat ueniam coruis, uexat censura columbas.

A Philosophi cuiusdam apothegmate tracta sententia, qui dixit
ciuitatum leges aranearum telis esse persimiles, quibus imbecilles
modo irretinentur, potentiores uero perrumperent.

Optimum aliena infania frui.

Optimum est ex aliorum malis stulticiac; uoluptatem & com
modum capere apud Plinium Cecilium.

Contra Cretensem Cretizare.

Cretensium uanitas multorum auctorum testimoniiis est nobili
ata uel Epimenidis uersu, qui tamen ipse Cretensis fuit. Cuius hic
uersus adiuo Paulo citatur. χρῆτος ἀειτεῦσαι κακὰ θηρία γασέρεσ
ἀργοῖ. id est Cretenses semper mendaces, male bestiæ, uentres pigri.
Inde prouerbiū apud grēcos natum. τερος χρῆτα χρητίζειν. id est,
contra Cretem Cretizare, id est cum mendacibus mendaciis, cum
perfidis, perfidia utendum.

Hodie nullam lineam duxi.

Ab artifice studiosoue dici potest, qui se significet eo die a studio
artificioue prorsus cessasse. Id adagiū unde sit natūr Plinius hist, nat.

lib. xxxv. refert his uerbis. Apelli fuit alioqui perpetua consuetudo nunq̄ tam occupatam diem agendi, ut non lineam ducendo exeret artem, quod ab eo in prouerbium uenit.

Ne sutor ultra crepidam.

Id est ne q̄s de his iudicet, q̄ nō didicit. Natū & hoc ex Apellis uerbo de q̄ codē in loco cōtinēter meminit, Plin. Idē inq̄t, nēpe Apelles perfecta opa apponebat in p̄gula transēntibus, atq; post ip̄am tabulā latens, uitia qui notabāt auscultabāt, vulgū diligentiorē iudicem q̄ se præferēs. Ferūtq; a sutorē reprehēsum, q̄ in crepidis una intus pauciōres fecisset ansas. Eodē posterō die sup̄be emēdationē pristinæ ad monitiōis cauillāte circa crus, indignatū prospexisse. denūciantē nec supra crepidā sutor iudicaret. Quod & ip̄m in prouerbiū uenit.

Rixari de lana caprina.

Est de re friuola nihiliq; cōtendere, Hor. de his q̄ ob cām quantūs uis friuolā rixam cū amicis suspiciūt. Alter inquit rixa de lana sēpē caprina, id est de nihilo. Capra enim fetas potius habet lanam.

Dente theonino rodere, Similiaq;.

Est cōuitiis lacerare. Fuit enim Theon quidā rabiosa loq̄citate petuātissime maledicus, Hor. Dente Theonino quū circūrodii. Consimili ratiōe Canina eloquētia pro detractione apud Hiero. nō semel legit. Isq; eius uerbi Appiū auctore nominat. Itē & Hipponaſieum præconiū apud Ciceronem in epistolis familiaribus, de Tigellio ita scribens. Eumq; addictū iam tum puto esse Calui Liciniū Hipponaſieo præconio. Erat autē Hipponax lambographus amarulētus, qui nōnullos eorum in quos scripferat, ad laqueum adegit.

Tua res agitur, paries quū proximus ardēt.

Amicorū mala ad aīcos attinēt, Hor. in ep̄lis. Ec qd ad te post pau-
lo uētura picula sentis. Nā tua res agit paries quū pximus ardēt.

Dominum deregibos auter libris Tineas pascere.

Est nemine utente situ perire. Horatius ad librum suū. Contrecta ubi manus fordescere vulgi cōperis, aut tineas pascēs taciturnus in-
erces. Aut fugies Uticam, aut uinctus mitteris Ilerdam.

Pennas ultra nidum extendere.

Est rem fortunamq; quam tenuēm a maioribus acceperis aus-
tiorem reddere, Horatius. Me libertino natum patre & in tenuire.
Maiores pennas nido extēndisse loqueris. Ut quantum generi de-
mas uirtutibus addas.

Afinū male parentem in rupes protrusit. Namq; ḡnus h̄o quo
Hoc est eum qui salutari consilio obtemperare recusabat, suo
uti passus est, ut uel malo doctior stulticiam intelligeret & suam. Ex
et letitiam.

ob iustos Dominus ratio fatus in abo-
ratis in rupi delupto.

*apologo sumptū, Horatius. Qui male parentem in rupes protrusit
atellum. Iratus, quis enim in uitum seruare laborebat.*

Fores aperire. Iacere fundamenta. Munire uiam.

Est ingressum rei cuiuspiam patefacere, & tanque initū facere. Plis
nius in histo. mundi. Obliquitatē eius intellectissime, hoc est rerū fores
aperuisse Anaximāder Milesius traditur. Neque admodū diuersum
ab hoc sensum habent. Iacere fundamenta, & munire uiam, pro eo
quod est ea dicere quæ ad rem præparandam pertinent.

Apertæ musarum ianuæ.

*ἀνεῳγμέναι μουσῶν θύραι. id est apertæ musarū ianuæ, græcis in
prouerbio erat de his qui facili promptoque essent ingenio, nec tarde
quod traditur perciperent. Ediuerso qui tardiores sunt, clausis mu-
sarum ianuis discere recte dicentur.*

Viri antiqui maxillæ sunt baculus.

ἄνθροις γέροντος ἀι γνάθοι βακτλία.

Græcū prouerbiū in senes edaciōres. Ea ēm̄ ætas cibo pīnde ut bas-
culo sustentat. Hodieque senū est uerbū. Dentibus memet sustento.

ἄντιπελαργεῖν. Antipelargin.

Antipelargin, est pro acceptis beneficiis gratiam referre. a Cico
nia tractum, quam senecta deficiente pulli uicissim alere dicuntur
Græci enim Ciconiam τελάργον uocant.

Auribus lupum teneo.

Græcis in puerbio fuisse Donatus testat, his quidē των ωτων ἔχει
τὸν λύκον οὐτε ἔχειν οὐτε ἀφειναι δύναμαι. quadrat in eos qui eius-
modi negocio inuoluūt, quod nec relinquere queunt, nec absolu-
uere. Antiphoni erat uxor domi, quam nec eiicere poterat propter
damnationē iudicium, nec retinere propter patris uiolentiam. Imo
(inquit) quod aiunt, auribus teneo lupū. Nam neque quo a me amit-
tam inuenio, neque uti retineā scio. Atque idem sibi in Phædriā eueni-
re subiecit leno, quē neque retinere poterat, quia nihil afferebat, neque re-
pellere quod improbe blandus esset, multaque promitteret. Ad idē adagiu
allusisse uidet Cecilius apud Gel. Nam h̄i sunt amici pessimi, fronte
hilara, corde tristi, quos neque ut apprehendas, neque ut mittas scias.

Ad restim res rediit.

Hoc adagio summa rerū desperatio significat, quæ tum uidetur
esse, quā mortem nobis ipsis consciens, Terenti. in Phor. Opera
tua ad restim mihi quidem res rediit planissime.

Ita fugias, ne præter casam.

Cōmenda hoc prouerbio mediocritas. ne sic aliud uitium fugia-
mus, ut in aliud incauti deuoluamur, Teren. Non apte culpa facimus,

ut malos expediat esse, dum dici nimirū nos bonos studemus, & benignos. Ita fugias, ne præter casam (quod aiunt.) Verba sunt Demiphonis senis lemet accusantis, qd dū auari famā fugeret. stulti reprehensionē incurrisset, Donat⁹ hoc pacto exponit. Ita fugito ne tuā casam prætermittas, q̄ sit tibi tutissimū acceptaculū. Aut ita fugias, ne præter casam, ubi custodiri magis & phendi fur, & multari uerberibus potest. Aut uerbū erat furē exagitantis, & interea prouidētis, ne ante casam transeat, ne in prætereūdo etiā inde aliquid rapiat. Quæ quidem uerba miror. hominē tam eruditū pro cōmento ascripsisse.

Sæpe etiā est holitor ualde oportuna loquutus.

τῶολάρι καὶ κηπωρος ἀνὴρ μάλα καιρίον εἰπεν. Versus græci, p̄ uerbi uice celebratus, auctore Gellio, Paroēnesis est nō esse contemnendā salutarē, et utilē sententiā, propter auctoris humilitatē. Cui uehemēter consonū est illud Cecilianū, apud Cic. in Tusc. quest. Sæpe est etiam sub pallio sordido sapiētia. Nec dissonat Plautinū illud in capti. duo. Ut summa sæpe ingenia in occulto latent, Deniq; et nīxæ ætatis adagiū extat, a stulto hoie, prudēs uerbū nonnunq; proferri.

Caninum prandium.

Quod adagiū Gel. in nocti. li. xij. cap. ulti. his uerbis enarrat. Eius autem loci in quo id prouerbiū est, uerba hæc sunt, uidelicet in Saty. li. M. Varronis, qui ὑδωρ χρυὸν. id est aqua rigens inscribitur. Non uides apd' Mnescheum scribi, tria genera esse uini, nigrū, album, medium. Quod uocant κηρρὸν. i. giluum, nouū, uetus, mediū, & efficere nigrū uirus. albam urinā, medium τέττιν. i. concoctionē. Nouum refrigerare, uetus calfacere, mediū uero esse prandiū caninum. Quid significet prandiū caninum, rem leuiculā diu & anxie quesiuimus. Prandiū autem abstemiū, in quo nihil uini potatur, caninū dicitur, quoniā canis uino caret. Quū igitur mediū uinū appellasset, qd nec nouū, nec uetus esset, & plærūq; homines ita loquunt, ut omne uinum aut nouū esse dicitur, aut uetus nullam uim habere signifi- cauit, nec noui, nec ueteris, quod medium esset. Idcirco pro uino non habendum, quia nec refrigeraret, nec calfaceret.

Malum consilium consultori pessimum est.

Ab Etruscis aruspicibus ductū adagiū, qui populo Romano pœnas dederūt, qd perfido inimicoq; animo suassissent, ut Horatij Coctis statua fulmine deiecta, in inferiorem locū soli inaccessum trans- ferret. Inde uersus hic scite factus cantusq; pueris urbe tota fert. malum consilium consultori pessimum. Videitur autem hic uersus de græco illo Hesiodi uersu expressus. οὐδὲ κακὴ Βουλὴ τῷ Βουλεύσαντι κακίη. id est consultum male consultori pessima res est.

Vir fugiens, & denuo pugnabit.

Quum Demostheni probro obiiceretur, q̄ in eo prælio quo Philippus Athenienses apud Cheroneam uicit clypeo abiecto fuisse gisset, uersu illo notissimo illusit καὶ ὁ φεύγον καὶ τάλιν μαχήσεται. id est vir fugiens iterum pugnabit. Hoc euenit, denuo pugnat experiri, imitemurque potius Dauum Terentianum. Hac inquit non successit, alia aggrediendum est uia.

Curruga cuculus.

Nostra tempestate cuculos uocat vulgus, quorū uxores alij possidēt. Verū Iuuenalis eiusmodi maritū currucam uocat. Eam auem putat esse Domitius, quā Aristo. in li. de animaliū naturis Hypolaïda noīat. In huius nidū cuculū oua sua supponere. Ea illam educare pro suis. Etiam Plinius Cocycem (sic enim græci cuculū uocant) in palumbū nidos sua oua subdere scribit. q̄ si eadē est latine Curruga, quæ græce hypolaïda, mirae in adulteræ maritū conuenit, alienā pro sua adamantē, & alienos liberos pro suis educantē. Porro quæ aliis nescio quis Vallensis de Huruca adfert, coastiora mihi uidentur. Cuculum autem uocat Plautus adulterū maritum, tamq; qui oua sua in alienis nidis ponat. Sic enim Arthemone maritum in meretricis sinu deprehensum eiiciens. At etiam inquit cubat cuculus, pauloq; post, Cano inquit capite te cuculum uxor ex lustris rapit.

Digito compescere labellum. Harpocra, tem facere, & in eundem sensum alia.

Proverbiale quiddam habet hęc clausula, digito labellū compescere, p̄ eo qđ est arcanū & fidei cōmissum sermonē cōtinere. Alludit em̄ uel ad Angeronā deam silentij præsulē (ut autor est Solinus) cuius facellū Romæ inter antiquissimas religiōes habitū, ipsa p̄nexo obsignatoq; ore simulacrū habebat. Vel ad Harpocratē deū Aegyptiū qui digito labiis impresso singebat, gestu silentiū arcanū indicentis. De quo est illud Ouidia. Quiq; p̄mit uocē digitōq; silentia suadet. Inde Harpocratē facere. i. tacitū, Catullus. Et patruū reddidit Harpocratē. Est illud apud comicos frequens. mortuo dixeris, Sepulto uerba fiunt. mortuo fabulā narras. Itemq; lapidi dixeris. Mutum dices. ubi & hoc modo loqui licuerit Harpocroti dixeris, aut Harpocratē me dices, uel Harpocrates non continuerit fidelius.

Pulcherrimum est Athletam Herculi placere, aut mimum Roscio.

Vetus ait esse Campanus. Id demum summe laudis est, non vulgo sed ipsis artis principalibus, in arte satissimare. Nam id quidem fuit Hercules in re militari quod Roscius in actione, cuius oculis

nullus unq̄ histrio satisfecit.

Suis cuiq; aui plumis est usus.

Vulgo iactatū uerbū, quo significant, nulli c̄quis opulēto quicq̄ superesle. Potētibus em̄ ut plus est rei, ita sumptus est amplior faciens. Et tam aquilæ suis usus est plumis, q̄ hyrundini suis.

Apertis tibiis.

Quintilianus li. inst. x. de p̄nūciatione. Illa uera iam pene apertis, (ut aiunt) tibiis. i. uoce pleniore, claraq; a tibicinibus translatū.

Vbi amici, ibi opes, Conscientia mille testes.

Vtrūq; a Fabio prouerbij loco ponit. Prius in tyrānos & factiosos dictū. Posterius in eos, qui in mendacio deprehendūtur.

Simili similiq; gaudet.

Cice. Pares aut̄ cum paribus (ut est in ueteri prouerbio) facillime congregantur. Quod græci sic ἡλιξ ἡλικα τέρπει. Ad hoc prouers bium. Cephalus apud Platonē primo de R. P. libro alludens. Sæpe (inquit) pleriq; cōuenimus ferme eçles, antiquū illud seruātes propter uerbiū. Senes inter nos cōgregamur, ut itē inter se iuuenes. Cōsimile est græcū & illud. Similē deus ad similē ducit. Agathon in cōuiuio Platonis. Scite quidē ueteri prouerbio fert, simile simili sp̄ h̄erere.

Emunctæ naris.

Dicit is q̄ acri est, exactoq; iudicio, q̄si purgatæ naris, & uehemē ter nasutus, Hor. de Lucilio. Emūctę naris ȳsus cōponere durus. Ad hoc adagiū allusisse uide Plau. li. de rep. priō. ubi Trasimachū sic loquentē fecit. Dicito inquit o Socrates. Est tibi nutrix: Cui Socrates. Quidnā respondere dicebat, inquit magis q̄; talia querere. Quoniā inquit neglit, & oppletas tibi nares nō emungit, quū tamē indiges, qui neq; pecudū, neq; pastoris cognoscis officiū, &c.

Fames & mora bilem in nasum conciunt. Solia Plautinus in Amphitrione Vetus adagiū est inquit, fames & mora bilem in nasum cōciunt. Hoc est latrante stomacho, omnis mora bilem facit. Vnde & vulgo si quis sit morosior, atq; iracundior, eum num iejuno adhuc stomacho sit, rogare solemus.

Oculatæ manus, oculata dies, ceca dies.

Lena in Asinaria Plauti, adolescēti multa pollicēti, quī illa p̄missis nihil cōmouere. Semper inquit oculatæ nīæ sunt manus, credūt quod uident. Eadē est sūia Samnionis Terentiani. Nunq̄ ego adeo astutus fui, quin q̄uicqd possem mallē auferre in p̄sentia potius. Ballo in Pseudolo Plautina. Emē die cæca hercle oleū, id uendito oculata die. Iam hercle uel ducēte fieri possunt p̄sentes minæ, hoc est emē nō præsente pecunia, sed in diē pacta, reuēde pecunia præsente.

Nam quod præsens adest, id demū oculis uideri potest. Promissa audiuntur tantum, non uidentur. Vnde Cherea Terentianus. Fac nunc promissa ut appareant inquit.

Græca fide, Attica fides. $\alpha\tau\tau\eta\kappa\pi\tau\omega\sigma$.

Fab. 2. 1. fab. Græcis ob leuitatem, nemo fidem habebat olim, si quid promisissent, nisi simul rem præsentē exhibentibus. Inde græca fide res agi dicit, quū uerbo & auctoritate seclusa re præsenti cōmerciū transfigit. Clareta lena in asinaria Plaut. diem, aquam, Solem, Lunā, noctem hæc argento non emo, cætera quæ uolumus uti græca mercamur fide. i. præsente pecunia. Etiam si in græcis est prouerbiis Attica fides, pro certa, indubitataq; fide, ob templū ab Atticis fidei extructū.

Altera manu lapidem ferre, altera panem ostentare.

Est coram blandiri, clam obtrectare. Palam amicum, clam inimicum agere. Illectare hominem blādiciis, ut perdas. Qui mos est caudatis istis scorpīis, qui lingua lambunt, uerum arcuata cauda, genēnum infundunt. Euclio Plautinus. Altera manu fert lapidem, panem ostentat altera. Quo adagio Hieronymus quū alias, tum contra Rufinū uenustissima allusione est usus. An tibi ideo panem non damus, quia hereticorum cerebro lapidem illidimus, id est an ideo te non laudamus, quia infectamur illos.

Melle litus gladius. Mellitum uenenum.

Apud eundem Hieronymū est, in Augustinum si memini recte, qui Hieronymianam interpretationem reprehensurus, blandiora quædam præmittit, quibus reprehensionis asperitatem mitigat. Ea Hieronymus mellitum gladium appellat prouerbium esse significans. Eundem habet sensum mellitum uenenum.

Ventus nauim deserit, Pulchre hæc confertur ratis.

Hoc prius dici cōsueuit, q̄ties fortuna ante sequūda reflare incipit, & ut solet, prosperis aduersa succedūt. Tranio Plautinus hero absente trienniū musice sane, atq; genialiter etatē egerat, eo reuerso quū nihil nisi crucē speraret, nūc inq̄t. Ventus nauim deserit, cōtra rebus bene procedētibus, pulchre hæc cōfert ratis, apud eundē poetā dictum.

Simul flare sorbereq; difficile.

fus. Delinc. mōs. vīnd. Quoties significamus duas res eodē tempore fieri nō posse. Conuenit in hoīes tumultuarios, qui simul plura negotia moliunt, quoꝝ rum nihil tñ probe. Quod uitium græce $\tau\omega\lambda\upsilon\pi\rho\alpha\gamma\mu\sigma\pi\mu$. noīas tur. Id uerbū A. Gellio interprete, significat ad multas res aggressiōnem, earūq; omniū rerum actionē. Tranio idem ab hero obiurgatus, q; nō maturius redisset, quū ille se alicubi suisse diceret, nec simul apud herū esse potuisse, & illud quod fuerat iussus facere. Si uoles,

inquit uerbū hoc cogitare. Simul flare, sorbereq; haud factu facile est.
Res in foro nostro uerti.

Est rerum nostrarum statum immutari. itidem, ut in foro subinde res nouantur. Idem Tranio apud Plautum. Vbi egomet uideo rem uerti in meo foro.

Vti foro. *z̄ alibi d̄m̄ z̄ m̄*

Est se rebus præsentibus accommodare, æquoq; animo ferre quod temporis ratio postulat, Teren. in Phormione. Scisti uti foro. Quod adagium fuisse vulgatū, etiam si Donatus non admonuisset, nemo tamen esset, qui dubitaret, Seneca. Ut amur foro, & quod sors feret æquo animo feramus. A mercatoribus translatū Donato auctore, qui non ante locum cōmertiū præscribunt, quanti uendant quæ aduehant, sed sequundū annonam fori, quam deprehenderunt consilium de uendendis, aut non uendendis mercibus sumunt.

Inscitia est contra stimulum calces

Græci τῷσι κεύτρᾳ λωκίζειν.

Ex eadem est fabula. Donatus ταροιμια est inquit cum eclypsi. *ab Lauta*
Deest em iactare, Est aut contra stimulū iactare calces, iis repugnare, *amor*
quos q; uincere nequeas, nō nisi malo tuo puoces. Simile Stimulos manu cædis. Plautus in Trucul. Si stimulos pugnis cædis, manibus plus dolet. De nihilo nihil est irasci, quæ te non floccifaciat.

Aureos polliceri montes.

Est ingentia regaliaq; promittere, Plautus in Sticho. Neq; ille sibi mereat Persarū montes, qui esse aurei perhibentur, Terent. in Phormio. Is senem per epistolam pellexit, modo non montes auri polliscens. Hanc hyperbole proverbialem fuisse Donatus admonet. Persius. magnos promittere montes.

Bona Cylicum.

Græcum adagium est. αγαθὰ κυλικῶν. Cui cylix quidam occasiōnem præbuit, qui prodita Miletō ad summas diuitias repente eueritus est. Dicitur in eos, qui foedo quæstu dilescunt.

A mortuo petere tributum.

ἀπὸ νεκροῦ φορολογεῖν. i. a mortuo tributum petere. In homines rapaces dicit, qui per fas, nefasq; sine discrimine undecunq; diuitias congerūt. Consimile est græcū item & illud. Vel a mortuo rapit.

Diuitiarum pelagus. Opum cuius *m̄ m̄ m̄ m̄*
mulus. Bonorū formicarium.

Græca sunt. αγαθῶν θάλασσα. Id est bonorum mare αγαθῶν σωρος. id est bonorum cumulus αγαθῶν μυρμηκία. id est densissima confertissimaq; uis bonorū. Est em μυρμηκία cauernula aut agmen

ERASMI

formicar̄. Cōpetit in eos qui imensas opes domi extructas h̄abent.
Ilias malorum, Lerna malorum.

κακῶν λίας. i. malorū ilias . Quū nihil mali deesse significamus,
ut in iliade omne erūnarum oīm genus cōmemorat. Necq; huic dissimile illud λέρνη κακῶν. i. lerna malorum, quo apte utemur, quoties
malū malo, calamitas calamitati succedit, ita ut fere fieri uidemus. A
lerna palude tractum, in quam omnis colluuies erat collecta.

Lineam mittere.
Plaulin mustellaria. Non ego illi extēplo ita meū ostendā sensum
Mittā lineā, dissimulabo me horū qc̄ scire. A pictoribus translatū.
De facie nosse.

Est uel leuiter tanq; eminus uisum nosse, Cice. in Pisonem. Habet
hoc ip̄a v̄tus, quā tu ne de facie quidē nosti. i. non mō penitus qd sit
uirtus non perspexisti, uerū ne simulacrū quidem uirtutis nosti.

Matura.

Augustū & in sermonib; dicere, & in epistolis scribere solitum
Aul. Gellius refert σπ̄ωθε βραδέωσ. id est festina lente, quod simili
uerbo dici latine putat Gellius, matura. Quo sermone moneret,
ut ad rem agendam simul adhiberetur, & industriæ celeritas, &
diligentiæ tarditas. Simile est huic Sallustianū illud. Anteç̄ incipias
consulto, ubi consulueris mature opus factō est.

Lentius ambulando longum etiam iter conficitur.

Neotericū est adagiuū apud Italos, quo cōmendata est assiduitas,
Assidua em opera, etiā si remissior sit. uel operosa negocia finiunt̄.

Abronis uita, sicula mensa, sibaritica uita.

Ἄβρωνος βίος, στιχελη τράπεζα, συβαριτικός βίος.

Græcor̄ sunt adagia in hoīes sumptu, luxuq; imodico. Abronis
em deliciæ nō aliter apud gr̄cos puerbio locū fecerūt, q; Aesopi pa-
tina latinis sermonē ministrat. Et sicula mensa, sibariticaq; uita fuit
em utraq; natio luxu notabilis in prouerbiū abiit, ut & Persici ap-
paratus, de quib; Hora. in odis Persicos odi puer apparatus.

Mortuo uerba facere, & alia in eundem sensum.

Incidit, quū quis loquit̄ ei, qui uerbis illius nō magis mouetur, q;
si non audiat, Plautus. Mortuo uerba nunc facio, Teren. Verba siūt
mortuo. Simile est surdis canere, Vergi. Non canimus surdis. Et fas
bellā surdo asello narrare, qd est apud Horatiū, Plautus. Nihilo plu-
ris refert, q; si ad sepulchrū mortuo dicat iocum Extat & græcū ada-
gium νεκρῷ λέγων μύθους εἰς οὐ. Et lapidi loqueris. Et ad parietem
uerba facis λίτω λαλεῖς τῷ χοῦ λαλεῖσ.

Est sua & formicis ira.

Ἐνεσὶ καὶ μύρμικὶ χολῇ. Est & formicæ ira. Græcum est, & hunc habet sensum, neminem esse tam impotentem, quin iniuriam acceptam ulcisci cupiat, nec cuiuscumque uel infimi hominum similitudinem esse contemnendam.

Oleum & operam perdidi.

A palestritis curādis sumptū adagiū. Quo labore oīm frustra alijs qua in re sumptū innuebāt, ut si quis marmoreo ingenio hoīem plurimo labore mīlos annos docuisse, nec ille factus eēt, uel pilo doctior Plau. in penulo. Tū pol ego & oleū, & operā perdidi. Cicero in epistolis. Nam qd ego te Athletas putē desyderare, qui gladiatores contēperis, in quibus ipse Pompeius profiteret se & oleū, & operam persidisse. Nec aliud est prouerbiū quod Coruus (de quo Macrob. mēminit) sonare didicerat. Opera & impensa periit. Et in ingratos mire quadrat in quos quicquid collatum est, perditum est.

~~robō amb~~ Oleū perdidit & impensas, qui bouē mittit ad Ceroma.

~~frust~~ Quadrat in eū, qui docet indocilē, qui ue castigat incorrigibilem Hiero, ad Pan. de optio gñē interpre. cōplet in me tritū vulgi sermone, puerbiū. Oleū perdit & impēlas, qui bouē mittit ad Ceroma. Est aut Ceroma oleaceū quoddā unguentū, quo unguebanū athlete.

Cerealis cœna, pontificalis cœna, dubia cœna.

His modis conuiuiū opipare apparatū significamus. atq; extrusum Peniculus in Menechino Plauti. Cerealis cœnas dat, ita mensam extruit, Tantas patinarias struices cōcinnat. Standū est in lecto. si quid de summo petas, Hora. in odīs. Absumet hæres Cæcuba dignior. Seruata centū clauib; & mero, Tinget paumentū superbo Pontificum potiore cœnis, Terentius. cœna Dubia apponit, Quid istuc uerbi est: ubi tu dubites, quid sumas potissimum.

Acum credo inueniſſes si acum quæreres.

In eadem est fabula Plauti, de puella per omnes terras diu frustra uestigata.

Viam qui nescit qua deueniat ad mare, eum
oportet amnem quærere comitem sibi.

Apud Plautū est in penulo, qd a doctis usurpatū in hunc sensum reperio. Qui rem cōmode cōficerne nequit, is quavis ratiōe conficiat necesse est. Potest & in hūc sensum accipi. Qui per se non sapit, alios consulat qui plus sapiunt. Potest item & in hunc. Qui recte uiuendi rationē ignorat, eos sibi proponat, quorū uita laudata est.

Lupo agnum eripere postulant, nugas agunt.

Hoc est prædam homini rapaci de manib; extorquere. Verba sunt lenonis in eadem fabula.

ERASMI

Austrum ego perculi.

lab. ad mons probat vnu
Id est oēm operam lusi. In eadem est fabula. Quo quidem adagio
usus est & Paulus in epistolis, quasi aerem inquiens uerberans.

Nos tibi Palumbem ad aream adduximus.

Obiecimus tibi, quem capias dolis si uelis. Occasionem ministra
uimus. Tuum est ea uti.

Plumbea ira, plumea gratia.

Plautus uerū ita sunt isti nostri diuites. Si quid benefacias leuior
pluma est gratia. Si quid peccatū est, plumbeas iras gerunt. Est apud
eundem. Ramenta plumea propensior, id est uel tantillo.

Sine pennis uolare haud facile est.

locū habet ubi qd deesse significamus, sine quo res peragi neque
ad. Qui sermo hodie quoq; vulgo est perq; familiaris. Inde alas acci
dere, pro eo q; est adminicula, materiāq; quippiā conādi eripere.

Lapis irrisibilis αγέλασος τέτρα.

Græcū est adagium. In eos conuenit qui curiā contabescunt, nec
unq; animum risu soluūt. Translatum aiunt a nescio quo faxo, cui
Ceres dum filiam amissam queritat insederit. In eisdem & illud, per
annulum transeat oportet.

Grauior Areopagita.

Sevænotheos ἀρεοπαγίτου. id grauior areopagita. Dicitatum in
homines nimium tetricos, ac sœueros. Cuiusmodi homines vulgo
acetum potitare dicimus.

Proba est materia, si probum adhibes fabrum.

De his dicit̄ quorū egregia indoles magni quippiā pollicet̄, si res
etē instituat̄. A ligno rudi translatū, ad fabricā tamen idoneo.

Ab asinīs ad boues transcendere.

Hoc est ab humili conditiōe ad ditiorū partes trāsire, ab Euclione
Plautino dictū, cuius pauperculi diues quidā expectabat affinitatē.
Hoc magnū est periculū inq̄t me ab asinīs ad boues trāscendere.

Ab equis ad asinōs. ἀφ ἵππων ἐπ ὄνουσ.

Cui diuersum est græcum illud in eos, qui ab honestioribus suis
diis ad inhonestā se se conuertūt. Veluti si quis e philosopho coquus
fieret, aut caupo ex mercatore, aut ex theologo histrio.

Tu trium literarum homo.

Aut furem significat, aut libertum, sed furem potius. Nam se
quitur. Etiam fur trifurcifer.

Laternā pumica.

Conuenit in eum, qui arcanū non cōtinet, qualē se Parmeno Te
rentianus esse prædicat. Plenus rimarū sum, hac atq; illac perfluo.

Male enim cælat lucerna, si quid in ea consideris.

In tuo luco & phano est situm.

Id est in tua potestate, tuo arbitrio, tua tutela, tua manu. A numis
num lucis & phanis translatum.

Albo rete aliena oppugnare bona.

Dici uident̄ ī, qui calūniis iuris, falsisq; tabellis in possessiones ali-
enas imperū faciūt. Parasitus quidē in Persa Plauti. Appareāt inquit
qui hic albo rete aliena oppugnat bona. Hæc ut hūc in sensum acci-
pienda mihi uideant̄, faciūt ea quæ p̄cesserūt, illa uidelicet ubi qua-
druplator quempiam inlexit manū, tantidem ille tibi rursus iniiciat
manū, ut æqua partī prodeant ad tres uiros, si id fiat, ne isti faxim in-
q;. Erat autem parasiticū & hoc, per calumniam in ius trahere, nisi
accepissent, Horati. Nequitiæ fautoribus & timidis.

Ebur atramento candefacere.

Rei per se speciosæ, extrinsecus ornatum uelle asciscere, qui decus
obscurat potius, q; adiuuat. Ita lena puellæ formosæ cerussam ad
oblinendas malas postulant̄. Vna inquit opa ebur atramento can-
defacere postulas. Ut autem cerussa ad candorem adhiberi consue-
uit, ita purpurissa ad tingendas rubro malas.

Aliquid mali propter uicinū malum Hesio.

dus. τάκμα κακός γείτων. Noxa malus uicinus.

Dorippa apud Plau. in milite. Nūc ego uerū illud uerbū esse ex-
perior uetus. Aliqd mali eſe ppter uicinū malū. Quo uerbo mones-
mur, ne improbo & cōuictu utamur, ne illorū peccata in nīm caput

Viua uox. ξώσα φόνη.

(refundantur.

Viua uoce dīscimus, qd nō ex mutis literis, sed a p̄ceptore ipso lo-
quente. Nam scripta oratio, uox quēdā est quidē illa, sed mortua. At
pronūciatio uiua quēdā est uox, quā propriam quandī energiā ha-
bere scribit Hierony. Aul. Gel. Quoniā uocis (ut dicit) uiue poenū-
ria erat ex mutis (quod aiunt) magistris cognoscere in.

Dauus sum, nos Oedipus.

In Andria Terentij est, Conuenit ubi quempiam obscurius, atq;
ænigmatice loquitū significamus, nec satis a nobis intelligi. Sum-
ptum adagium de Sphyngis, atq; Oedippi fabula.

Obsequium amicos, ueritas odium parit.

Celebratissima sñia, non monēs quidē qd fieri decet, sed ostendēs
qd vulgo fiat. Qui uelit m̄tos sibi amicos, oīm moribust obsequiū-
det, & iuxta Pers. Parcat auriculas teneras mordaci radere uero.

Nuces relinquere.

Est a puerilibus studiis ad grauiora cōuerti. A uetus nuptiarē ce-

ERASMI

rimonia translatū, in quibus sponsus uxorem dicens nuces spari
gebat, tanq; pueritiæ iam renūcians. Et ut scripsit Seruius. Pueri cas
tamiti olim a turpi seruitio recedentes nuces spargebant, significans
tessē posthac omnia puerilia spernere. Nucibus enim olim lusitasse
pueros notissimū est, Catull. Da puer propere nuces. Concubinæ
nuces da, Vergilius. Sparge marite nuces, unde Persius uirilem ætas
tem prouerbialiter uolens significare. Et nucibus inquit facimus
quæcumq; relictis, id est postq; e pueritia excessimus.

Sapere patruos.

Sapit prouerbialem figuram & hoc, sequiturq; statim eodem in
loco. Qui sapimus patruos, id est sæueritatem & grauitatem.

Extra quærere.

In eadem est Satyra, pro eo quod est assentandi studio aliud vul
tu, sermoneq; præ se ferre, aliud in animo sentire, Pers. Accedas. Exa
menq; improbū in illa, Castiges trutina, nec te quesuferis extra.

Auro habet foccis suppactum solum.

Apud Plautū est, in hoīem uehemēterdiuitē, quasi qui aurū pedi
bus calcet. Solū enim p infima calceor; parte quē calcat accipimus.

In fermento iacere.

Est ira angi, atq; intumescere, Plau. in Merca. Vxor tota in fermē
Aquam in cribrum gerere. (to iacet.)

Est inanem operā sumere, Plaut. in eadem fabula. Non pluris res
fert, q; si aquā in cribrū ingeras. Simile est illud aquā pertuso hauri
re dolio, id quod a fabula Belidū puellarum translatū est. Vnde &
apud græcos adagium. Inexplebile dolium, in auaros.

Supercilium salit.

A ueterū obseruationibus superstitionis sumptū uideſ. Tanq; boni
quiddā euentur p̄ sagiat, si supercilium saliat, de pruritu ſiſe eſt, subinde
apud Plaut. Ita mihi tergū prurit. Et utrū dētes tibi pruriūt an maleſ.
Hodieq; sermonēde ſe inter absentes fieri, ſi tinnierint aures bonū ſi
dextra. malū, ſi ſinistra auri tinnitus ſenſerint nī ſe mulierculæ putāt.

In utramuis dormire aurem, aut in oculū utrumlibet.

Est ociū eſſe curaç; oī uacare Plau. de istac re in oculū utrū uiscō
quiescito, Terē. Faciā in utramuis aurē ociosus ut dormias. Menander
in Plocio apud Gel. In aurē utrāq; quādoquidē dotata eſt cubet.

Magno gemitu manus fit grauior.

Apud Plautū hoc eſt, dolor & ira uires augent homini.

Obtrudere palpum.

Est dolosis blandimentis decipere, Plautus. Ego iſtuc aliis dare
condidici, mihi obtrudere non potes palpum.

Rara auis.

Dere dicit rara admodum inuentu, luuenalis. Rara auis in terris nisi
grōq; simillima cygno, Persius. Si forte quid aptius exit, qñ hæc raz
ra auis est, siquid tamen coruo albo rario apud luuenalem legitur.
phœnicis quoq; singularitas in raritatis prouerbiū abiit.

Bonis auibus, malis auibus.

Vtrumq; ab augurum obseruationibus sumptum est. Bonis au
bus huc me appuli, id est auspicato. Horatius. Scriberis uario fortis
& hostium. Victor Meonij carminis alite. Idem. Mala ducis auī dos
mū. Idem iterum. Mala soluta nauis exit alite.

Suo iumento sibi malum arcessere.

Est sibi ipsi mali occasionem ministrare. Mercurius in Amphitris
one, Plautus. ipse homo sibi a me malam rem arcessit iumento suo,
id est sua opera, & tamq; suo plaustro aduehit.

A tergo ridere quomodo prouerbialiter dicitur.

Mirum ni & illa apud Persium ex cōmuni sermone vulgi sum
pta sunt. O Iane a tergo, quem nulla ciconia pinsit. Nec manus auris
culas imitata est mobilis albas? Nec linguae tantum, sicut canis Ap
pula quantum. His certe gestibus stolidi sibiq; nimium placentes a
tergo ridentur, ab his a quibus coram laudantur.

Postica sanne.

Eodem in loco legitur pro occulta irrisione, quæ fit a tergo. Pos
ticæ occurrite sanne.

Caput scabere, Vngues arrodere.

Vterq; gestus est hominis admodum cogitatundi, cui nihil dum
occurrit tale, quale querit. Hora, in serm. de Lucilio. Sæpe caput sca
beret uiuos, & roderet unguis. Sæpe stilū uertens, iterum quæ digna
legi sint scripturus. Persius de poetis oscitabūdis, & idem in scriben
do securis, Nec pluteū cedit, nec demorsos sapit unguis. Idem Cru
dum Chærestatus unguem arrodens ait hoc.

Genuinum infigere.

Est clanculum mordere, atq; obtrectare, tanq; occulto dente qua
llis est utiq; genuinus lacerare. Persius de Lucilio. Et genuinū fregit
in illis, Hieronymus. Possum respondere si uelim, possum genui
num læsus infigere.

Fœnum habet in cornu.

Adagiū est, quo significamus cauendū esse a quopiā tanq; maledi
co, atq; improbo & feroci, Hor. de poeta mordaci. Fœnū hēt in cor
nu longe fuge. Quo puerbio Hiero. de seipso aliquoties uititur. Et ad
idem alludens, Plautus. Cornutā inquit besuā petis. i. hoīem quem

ERASMI

nō impune lacerissueris iniuria. A tauro cornupeta translatū est, uel quia boues copiosius pasti fœrociores esse soleant, uel q̄ cornupetis fœnum in cornu pro signo cosnueuerit alligari, sicut canibus & es quis mordacibus tintinabulū, quemadmodū Acroni placet.

Naso suspendere.

Antiquitas irrisioni nasum dicauerat. Vnde nasuti dicebant, qui docte, faceteq; alios ridere nouissent, Mar. Et pueri nasum Rhinoceros rotis habent. Idem. Non cuicūq; datum est habere nasum. Idem iterum Nasutus sis usq; licet, sis deniq; nasus. Inde naso suspendere, pro contemptim irridere, Horati. Naso suspendis adunco. Et alibi. Balastro suspendens omnia naso. Persius de Hora. Quem uafrum irrisorem uideri vult Callidus extenso populum suspendere naso. Idem. Rides ait, & nimis uncis naribus indulges.

Aurem uellicare.

Vt nasus irrisioni, ita auris memorię dicata erat. Vnde in ius du-

sturi hominē, aurem cuiuspiā astantis uellicabant antestantes. Inde aurem uellere pro eo quod est memorem facere apud eruditos legis tur Vergilius. Cinthius aurem Vellit & admonuit.

Premere pollicem, conuertere pollicem.

Olim in pollice fauoris studiūq; erat significatio. Vnde quē fauere cuiquam significabant. eum pollicē premere, contra qui minime faueret eum cōuertere pollicem dicebant, Plin. li. xxvij. Pollices quū faueamus p̄m̄ere, etiā prouerbio iubemur, Hor. Consentire suis suis dīs qui crediderit te, Fautor utroq; tuū laudabit pollice ludum. De conuertendo pollice luuenalis. Conuerso pollice vulgi, Quemlibet occidunt populariter, id est fauore in odium mutato.

Frontis perfictæ.

Frons indoli pudorit̄ sacra, Inde frontē prouerbio pfricuisse discuntur, qui pudorē omnē dedidicerūt, quos iam nihil pudet. Cuiusmodi homines effrontes perfictaq; fronte ac facie dicuntur Plinius auunculus. Perfici faciē, nec tamē profici, quando alia uia ingens occurrit. In eadem illa figura est. Qua fronte id audes dicere? Quo ore filiū accusabis? Nam impudentes durū os, aut oīno nullum os, id est nullam frontē habere dicuntur, Oui. Non tibi plus cordis, sed minus oris adest, Plini. li. xi. Frons & aliis, sed homini tantū tristiciæ hilaritatis, clemētiæ s̄æueritatis index. Proinde quū s̄æuerum, ac tristem significamus, tetrica fronte, caperataq; dicimus, Plaut. Caperat frons s̄æueritudine. A caprinis uidelicet cornibus ducta similitudine. Rursum quū hilaritatem innuimus. Exporrecta fronte dicimus. Porrectione fronte mecum loquaris, id est hilariore.

Adducere supercilium, Superciliosus.

Apud Pliniū statim de superciliis sequit̄ in h̄ic modum. Supercilia homini & pariter, & alterne mobilia. Et in his p̄s animi, Negamus. annuimus. Hæc maxime indicant fastus. Superbia aliubi cōceptaculū sed hic sedē habet. In corde nascit̄, hic subit̄, hic pēdet. Nihil altius si p̄ abruptiusq; inuenit in corp̄e, vbi solitaria esset. Hactenus Pli. Inde at tolli superciliū dicimus arrogantiā significātes. Adduci, fastidiū indicātes. Poni superciliū, quū recedit̄ ab arrogātia. Et fastosos hoīes supercilioſos appellamus. Simpliciterq; ip̄m superciliū, p̄ arrogātia ponit.

Conniuere.

Metaphora nīmis q̄ venusta dicit̄, is qui prudens culpā quā intel ligit, indulgēta tamē quadā, ac studio diſsimulat. Ut parētes ad leuis ora quedā liberorū uitia cōniuent. Et corrupti iudices in causa cōni uēt. Hoc significatu nō semel apud Ciceronē in actiōibus occurret.

Rubo arefacto p̄fractior. αγαμπτοτάτος Βρατου αγον.

Græcum est adagium in homines obstinatos, & præfractos, ac difficiles quos ut frangere possis, flectere certe non queas.

Aquam e pumice postulare.

Est ab alio petere id cuius ipse maxime egeat. Veluti si quis ab in docto doceri, ab inconsulto consiliū postulet. ab egeno munus, ab inope præfidiū. deniq; ab auaro ac tenaci pecuniam. Plaut. Nam tu aquam e pumice nunc postulas, qui ipsus sitiat. Idem. Pumex non æque est aridus, atq; hic est senex.

Tibiam tubæ comparas.

αὐλὸν σάλπιγγι συκρίνεις, id est fistulam tubæ comparas, quum exilia cum magnis conferuntur. Sic canibus catulos similes, sic ma tribus hedos Noram, sic paruis componere magna solebam. Consimilem fere sensum habet τέττιγι τὴν μέλιτταν συγκρίνεις, id est Cicade apem comparas. De musicis, oratoribusq; dispari facultate. Cicada namq; canora est, quum apes sit muta.

Claudus loripedē ridet, æthiopē maurus, luscū luscus.

Quoties id uitij alijs exprobrat q̄spīā, in quo sit ipse. Iuuenalis. Loripedē rectus derideat, æthiopē albus, Persius. Et lusco qui possit dice re lusce. Tametsi non ignoro Persiū in alium sensum scripsisse.

Dij tibi tuam dent mentem.

Impr̄ecatio est puerialis in insanos. Marti. Dij mentem tibi dent tuam Phileni. Ad quod alludēs, Hora. Quid facias illi: iubeas miserum esse libenter, Quatenus id facit. Optamus & meliore mentem ijs qui nobis parū sani uident̄, Teren. Mentē meliore uobis dari.

Sub alia queru collige.

τὸν δρῦν βαλάνει, id est aliam quercū excute. A prīscis usq; seculis repetitū adagium. Primitus eīn homines glandibus viciūtā bant, quas excussis quercubus colligebant. Quare si quā arborem iam inanem vidissent, aliam esse excutiendam quercum dicebant. Quadrat in eos qui improbe, nimisq; sēpe ab eodem vel beneficiū vel officium petunt.

Strenuos equos non esse opere defatigandos.

Neotericū apud nostrates prouerbii, quo monemur, ut amicis spontaneis, & ad obsequendū paratis, modeste verecūdeq; utamur.

Polypi mentem habe.

πολυπόδος νόον ἴσχε. Hoc est Polypi mentē habe, id est, p loco, & tēpore alios atq; alios mōres tibi sume. A pīscis huius proprietate tractū adagiū, quē Plinius lib. ix. ad loci similitudinē colorē mutare dicit, maximeq; in metu. Id qd diuus Paul. obseruauit, qui oīa factus est oībus. Hanc sententiā Chrysalus in Bacchidibus Plautinis mire expressit. Nullus (inquit) frugi esse pōt homo, nisi qui & bene, & male facere tenet. Improbus cū improbis sit, Harpaget, furibus furet, qd queat. Versipellem frugi cōuenit esse hoīem, pectus cui sapit. Bonis sit bonus, malus sit malis. Vt cunctq; res sint, ita animū habeat.

Genio sinistro.

Dīs iratis, Genio sinistro inueniuntur, pro eo quod est infelicitas. Adeſt eīn unicuiq; nostrum Genius bonus, & item malus.

Dextro Hercule.

In eos cōuenit, qui in accumulandis opībus sunt bene fortunati. Nam Herculem moriturū dixisse ferunt, si quis sibi honorē suorū decimā partē cōsecrasset, eū diuitē futurū. Hora. Diues amico Hercule Persius. O si sub rastris crepet argēti mihi seria dextro Hercule,

Mouere bilem, Facere stomachum.

Vtruncq; usitatissimū, pro eo quod est ad iram prouocare.

Sonat vitium percussa maligne; Responde
det viridi percussa fidelia limo.

Apud Persium est prouerbialis haud dubie metaphora. Dici posse est in eos, qui rogati stulte respondent, quorūq; oratio inscītiā ipsorum, stulticiamq; prodit.

Ad populum phaleras, Ego te intus, & in cute noui.

Hūc Persianū versiculū, puerbi vice Hiero. subinde usurpat. Cōpetit in eos, qui sese apud imperitos iactitant, quū doctos nihil fallat. Thita præfigere.

Apud Persium, pro eo qd est damnare. Et potis es vitio nigrum præfigere Thita. A vetero iudicio more translatū est, in quo iudi-

ces singuli singulas sortes in urnulam mittebant. Eratq; θ damnatio
nis signum, κ absolutionis, λ ampliationis.

Metus sine metu.

αθετος οντος, id est timor sine timore, græcū est. Dicitur in eos qui
illuc timent, ubi nulla est timendi causa. Simile apud Platonem. Vm
bram suam metuere.

Cornix scorpium, Leonem pungis.

κορώνη τὸν σκορπίον, id est cornix scorpium. Metaphora est, cum
eclypsi, deest rapuit, aut comedit. Quadrat in eos, qui sic quēpiam lę
dunt, aut perdunt, ut sibi quoq; sit pereundum, aut eum atticiunt cō
tumelia, a quo tantundem mali, aut etiā amplius sint recepturi. Nec
dissimile est illud Plautinū. Calidum hodie prandium comedisti, id
est fecisti quod tibi magno malo futurū est. Consimilem fere sensum
habet τὸν λέοντα ωτεις. i. leonē pungis, seu stimulas, in eū qui eos
prouocat, quibus irritatis continuo sit pereundum. Veluti si quis ty
rannum aut potentem jaceat.

Ede Helleborum.

Anticyras nauigare, & porco expiari, aut helleborum edere iube
mus, quos insanos esse significamus, propterea quod in Anticyris
insulis nascatur hęc herba, qua cerebrum purgari constat. Plautus in
sanum porcū syncerū & sacrū immolare iubet. Hora. Nauiget Anti
cyras. Idem. Si tribus Anticyris caput insanabile nunq; Tonfori Lis
cino cōmiserit. Persius. Anticyras melior sorbere meracas. Plautus.
Non potest hęc res trium iugerum helleboro obtinerier.

Ede Nasturtium.

εσθιε κάρδαμον. hoc est, ede Nasturtiū. Adagiū græcū in homines
torpentes, ignauos, secordes. Nasturtium em̄ herba, ut auctor est Pli
nius lib. xix. cap. vii. animum excitat, exacuitq; mentem, veluti Eru
ca venerem quidem acuit, sed mentem hebetat.

Quantum non miluus oberret.

In hominē īmodice locupletē dicit, cui tantū sit agorę, quātū nō
miluus perpetuo volatu peruolet. Persius. Diues arat curibus, quan
tum nō miluus oberret. Iuuena. Tot miluis intra tua pascua lassis.

Cedimus inq; vicem præbemus crura flagellis. *mea et monachorum*

A sagittaria pugna sumpta metaphora proverbialis. Dici potest
in eos, qui aliena infectantur vitia, sua non vidētes, quibus vicissim
hoc euénit, ut ipsorę vitia rursus alijs reprehendant. Horatius. Cedis
mus, & totidem plagis consumimus hostem. id est carpimus alios
ab alijs vicissim carpendi.

Tuo te pede metire, Tecum habita.

Apud Horatium est in sermonibus. Quo adagio monemur, ne quis se dilatet ultra conditionē suam, neue seipsum ex assentatorum laudibus, aut vulgi opinione, aut fortunæ fauore, uerū propriis, ac ueris dotibus, animiq; uirtutibus æstimet. Nec minus grauiter dixit Persius. Tecum habita, uenoris, q̄ sit tibi curta supellex.

Bullatæ nugæ.

Res fuitiles, nulliusq; frugis, quæ perinde tamē ut magnū quiddā uentosa oratione efferunt, bullatæ nugæ dicunt, ueluti cōcionatores quidam imperiti quum meras nugas blaterent, uocis tamen, ac gestus tanta maiestate p̄ferūt, ac si eas nō in summulis, sed in tertio cōsilio cum Paulo didicissent. Horatius orationē ambitioso uerborum apparatu cōstructam, uerum solidioris sententiæ inopem, canoras nugas appellat, Persius. Bullatis ut mihi nugis Pagina turgescat.

Aceto perfundere. Amor w.r.
Est quempiam mordaciore conuicio tangere, Horatius. At græsus postq; est Italo perfusus aceto Persius exclamat.

Sambucam citius Caloni aptaueris alto.

Prouerbialis est uersus apud Persium, a militari re ductus. Nam Sambuca machina est bellica, quæ non nisi summa arte torquetur. At calones pugnandi rudes, uallum modo gestitant. Idem est sensus ac si dicas. Ex boue potius funambulum, q̄ ex hoc stolidissimo sene doctum philosophum fieri. Necq; male coherabit, si sambucam pro organo musico, & calonem pro hominie rusticano acceperis. utrumq; enim nomen pro utroq; positum inuenitur.

Creta notare, Carbone notare. Dñs ab Fallo

Quæ probamus ea uelutí alba fœliciaq; creta, notamus, quæ clamnamus carbone tanq; atra, & improbanda signamus, Persius. Quæq; sequenda forent, & quæ uitanda uicissim. Illa prius creta mox hęe carbone notasti, Horatius. in sermoni. Quorsum abeant sani an creta, an carbone notandi.

Edētulus inuidet dentato, Talpa caprearū contēnit oculos.

Eruditissimā illam ep̄lam quam ad magnū oratore scripsit Hieronymus lepido puerbio clausit. Cui quæso inquit ut suadeas, ne ueſcentiū dentibus edētulus inuideat, & oculos caprearū talpa cōtemnat. i. ne id aliis inuideat, qđ ipse nequit assequi. Sic em̄ fere est hoīm quorundā ingeniū, ut quisq; laudet, quantū se assequi posse sperat. Si quid supra uires suas esse fenserint. id negant disci oportere.

Tota erras uia, Toto errauit cōelo.

Quoties quempiam uehementer errare significamus tota uia, totouc cōelo errare dicimus, Terenti. in Eu. Tota erras uia. Consimile

est huic, quod apud Macro. in Satur. iij. dicit Euangelus. Nuncq; ne ti
bi prætextate euenit in mentem, toto (aiunt) cœlo errasse Vergiliū.
Quod quidem posterius, mirum nī vel a Phaethontis, vel a Cereris
fabula sumptum est.

Equis albis præcedere.

Vbi quē alijs longe quapiā in re superiorē esse, longoq; interual
lo anteire significabant, eum albī equis præcurrere dicebant, vel q;
antiquitus albi equi nobiliores, & ad cursum meliores habebantur,
vel q; triūphātes, hoc est hostiū victores, equis albī vectarent. Hor.
de Persio quodā. Durus homo atq; odio q; possit vincere regē. Cōfi
dens tumidusq; adeo sermonis amari Sisennas Barros, ut eqs pcur
reret albī. Erant autē Sisenna & Barrus hoīes insignita maledicentia.
Etīā si Acron Barros legit, ut sit epithetō. Necq; dissimile est Plautinū
illud in Asinaria. Nā si huic occasiōni tēpus sese subterduxerit, nun
q; ædepol albī qdrigis indipiscet postea. Idē in Aulu. Quod iubeat,
tūc qdrigis pperet psequi. Et alias aliquies hac translatione Plautus
utitur. Tamētī Horatianū illud nō tam a triūpho, q; eīftri certamē
mutuatū videt, ut albos equos foelices, & fortunatos intelligamus.

Vbi non sis qui fueris, non est quur velis viuere.

Ex ep̄la Ciceronis ad Mariū, ubi sīna hæc noīatiū etīā p puerbio
posita est, vetus est inq̄t, ubi nō sis qui fueris, nō esse quur velis viues
re. i. tolerabilius est vel inter ignotos exulare, q; in ea rep. cōtemptū,
honoreq; spoliatū manere, in qua aliquā sūma cū dignitate vixeris.

Plautina eloquentia, Atticus Iepos.

Adeo Plautinis comœdijs delectata est antiquitas, etīā si nō pbāt
Hora. ut Plautina eloquentia nō secus q; Attici sales, musarūq; elo
quiū in prouerbiū abierit. Hierony. ad Pamachium. Hæc est inquit,
Plautina eloquētia, hic Iepos Atticus, & Musarū (ut dicit) eloquio cō
parandus. quanq; illud musarū eloquium ad. M. Varronis de Plau
to elogium respicit, qui dixit musas si latine loqui voluissent, Plauti
no more fuisse loquuturas.

Bos lassus fortius figit pedem.

Scito adagio usus est idem Hierony. ad Augustinū, eum deterrēs,
ne iuuenis senē prouocet, ppterēa q; tardius quidē ad pugnam ex cis
tantur senes, verū acrius seuiunt, ubi irritati cōcaluerint. Hieronymi
hæc sunt verba. Memento Daretis & Entelli, & vulgaris puerbi, q;
bos lassus fortius figat pedem. A veteri trituræ more ductū est, tum
enīm circumactis supra manipulos curribus, grana excutiebantur,
partim a rotis ipsis, partim thauro & ungulis. Monitoriū ne quando
eos improbe prouocemus, qui ad irascendum sunt lentiores, hmōi

ERASMI

enim semel irritati placari fere non possunt. Furor namque fit læsa fætus
pius patientia.

Per nebula, per caliginem, per somnium.

Per nebula scire, per nebula recordari, per nebula intelligere, pro eo quod est leuiter, atque obscure, vixque recordari, aut scire, apud Plautum aliquoties inuenit. Eodem in sensu Hieronymus, per somnum recordari dixit. Ut quæ puelluli admodum fecimus, ea senes tamē nō nunquam recordamur, sed per nebula, & tanquam per somnum. Per caliginem eodem in sensu inuenitur.

Qui vestitu ac creta se occultant.

Euclio in Aulularia apud Plautum de furacibus loquens, qui vestitu tamē ac vultu perinde se gerunt, ac si probi essent. Qui vestitu inquit, & creta occultant se, atque sedent, quasi sint frugi. Quod in eos cōpetit, qui introrsus turpes, summa sunt nequicque pelle decori.

In vado est omnis res.

Id est extra periculum. Terentius. Omnis res in vado est. Plautus in Aulu. Hæc propemodum iam esse in vado salutis res videtur. At transmittentibus amnem, aut certe a nauigantibus translatum. Nec longe ab illo diuersum illud eiusdem Terentij in Andria. Ego in portu nauigo, id est uno sine periculo res geritur. Nūc huius, inquit, periculo fit, ego in portu nauigo.

Omnis sibi melius esse malunt, quam
alteri, & alia in eodem sensu.

In eadem est fabula. Verū illud verbū est, vulgo quod dici solet, Omnes sibi melius malle, quam alteri. Ad idem facit Plautinum illud, Tunica pallio propior est. Terent alibi. Heus tu egomet mihi sum, proximus. Quod adagium sic accipiamus, ut intelligamus, non moneri quid factu sit optimū, sed quod vulgo fieri solet, reprehendi.

Quādo id fieri nō potest quod vis, id velis quod possis.

Sententia tum moralis, tum venustissima cōuersione facta amoēnior. Cui sis illa Laberiana. Feras, nō culpes quod mutari nō posse.

Facile quū valemus, recta consilia ægrotis
damus, Tu si hic sis, aliter sentias.

Ab adolescente non admodum cordato dicta grauissima sententia. Quo significatū est longe præliuius esse alijs bene præcipere, quam ipsum benefacere. Siquidē qui præcipiūt, facile quod rectum sit perspiciūt, quippe qui vacent affectibus, quibus illi præpediuntur.

Monstrum alere.

Est mali quippiam, ac foedū occultū habere. Ut emur hoc adagio, quies subesse fraudis aliquid, aut mali occultū suspicabimur. Ut ados-

Iescens ille, idcirco se repudiatū repeti ad affinitatē diuinabat, repudiāns repetor. Quamobrem: nisi id est quod suspicor, aliquid monstri alunt. ea quoniā nemini obtrudi potest itur ad me.

Bona verba quæso.

Abominantis est sermo, nō irridentis, ubi quis verba male om̄nata pronunciaſſe videt. Teren. Bona verba quæſo. id quod & Doſtus annotauit. Cicero de Socrate. Bona verba quæſo. Perinde ac si diceret, De Socrate absit, ut vera sint quæ dixisti. Et apud Platonē lib. de repub. pri. Sophocles iam ſenex interrogatus, num fœminis etiā dum uteretur. Bonaverba quæſo o amice libentilime, hæc tanq; furiosum, agrestemq; dominū effugi.

In portu impingere.

Et apud Fabium est, & apud Hierony. pro eo qd est statim in ipſo operis ingressu, ac limine peccare, a nauigatione transſumptum.

Claudi more pilam tenere.

Est nihil ipsum ex ſe inuenire, aut eripere, ſed quantū a præceptoribus traditū, id ſiue doctū ſit, ſiue indoctū, tenere, ac ſequi. Cicero cōtra Pisonē. Græcus primū diſtinguere illa atq; diuidere, quēadmodū dicerent. Iste claudus (quō aiūt) pilā retinere, qd acceperat teſtificari.

Mansum in os inſerere, ſiue præmandere.

Est rem quampiam nimis enucleare, nimisq; fruſtulatum trādere in præcipiēdo. Quod facere ſolent hi, qui auditōrē ingenij diffidūt. A nutrīcibus infantū translatū, quæ præmansum cibū in os alumni inſerunt. Cicero in oratore. Mansum (ut aiunt) in os inſerere.

Bis pueri ſenes, græco prouerbio.

Δις παῖδες δι γέροντες.

Hunc titulū. M. Varro cuidam Satyræ indidit. Qui tamē ſi per ſe prouerbij faciē habet, tamē ut magis id credam, facit q; idem Varro alias non paucas Satyras prouerbialiter inſcripsit. Velut onos lyras, & nothi ſeauton, & item alias nonnullas. Conuenit autē in ſenes puerilibus moribus, tanq; iterum in puerū reuolutos. Seneca. Non inquit bis pueri ſumus, ut vulgo dicitur, ſed ſemper. Verum hoc in cereſt, q; maiora nos ludimus.

Dignū propter quod vadimoniū deſeratur.

Ita olim loquebantur, rem maximi momenti, quæq; circa graue diſpendiū negligi nō posſet, ſignificare volentes. Vadimoniū enim niſi grauissimis de cauſis relinqui non conſueuit. Plinius ſecundus in præfatione naturalis histo. Inſcriptiones inquit, propter quas vadimonium deſeri poſſit.

Nostro Marte.

Quoties nullius auxilijs adiuti, nostro ingenio, nostrisq; vñribus
rem peragimus, nostro Marte peragere dicimur. Cice. officio. lib. iij.
Hanc igitur partem relictam explebimus nullis adminiculis, sed (ut
dicitur) Marte nostro. Ab imperatoria consuetudine sumptū, qui re
gum ac socioꝝ auxiliaribus copijs adiuti belligerantur.

Ne quicq; sapit, qui sibi nihil sapit.

Ferunt nonnullis in ore fuisse, id quod nuncomnibus in pectore
certe est, frustra sapere, qui sibi non sapiat. Estq; (ut in epliſis ostēdit Ci-
cero) ex Ennij Medea sumptum. Is ad Trebatium his verbis scripsit. Et
(quando cœpi agere Medeam) illud semp memento. Qui sibi ipſe
sapiens prodeſſe nequit, nequicq; sapit. Ea ſententia grēco ſenario ſic
effertur. μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός.

Oleum flammis adiçere.

Est incenſum, atq; ardentē inſtigare, aut malū malo addere. Horā
tius in ſermo. Adde poemata nunc, hoc eſt, oleum adde camino. Hie
ronymus ad Eusto. Vinum & adolescentia duplex eſt incendiū vo-
luptatis. Quid oleum flammæ adiçimus?

Munus leuidenſe. *Item etiam*

Cice. in epliſis fa. orationē qua Deiotarū regē defenderat, pueriali
metaphora munus leuidenſe vocat, ppter ea q; ad eius togulæ ſimi-
litudinē ſtilo crassiore, atq; inepte cōpositam videri eam vellet. Seq;
bōſpiti ob antiquitatē hospitij, vel leue munus referre voluiffe. cui
iuſmodi ille munera Ciceroni miſſitare confueuerat.

Mordere frenum.

Eſt ſeruitutem indigne moleſteq; ferre. Decius Brutus ad Cicero.
lib. iij. Si frenum momorderis, peream, ſi te omnes quoiquot ſunt, co-
nantem loqui ferre poterunt, id eſt ſi vel leuiter ſignificaueris te ſerui-
tutem nō ferre. Ab equo ferociente translatum. Simile eſt iactare iu-
gum. Iuuenal is. Nec iactare iugum vita didicere magistra.

Suum cuiq; pulchrum.

Ex hominū ingenij ſumptū adagiū. Sibi em̄ quicq; placet, & ſua
cuiq; pulchra videntur, etiam ſi foeda ſunt. Potiſſimū autē a procis
ductum videtur, quorū quicq; certatim ſponsam extollere conatur
quemadmodū de Tarquinij ſlegimus. Vnde Cicero ad Atticum.
Suā cuiq; ſponsam, mihi meā, ſuū cuiq; amore, mihi meū. Idē in Tu-
ſcu. queſt. lib. v. Suū cuiq; pulchrū eſt. Eandē ſententia Plautus in ſi-
cho venustiſſime extulit. Suus rex reginæ placet. i. ſuus cuiq; uxori
maritus. Neq; diſſimilis his, nō mirū ſi Caſcus Caſcam ducit.

Cepiſſe dimidium facti.

ερχη ἡμιστὸς παντὸς, Heliodia eſt ſententia, quæ iam olim in pro-

uerbiis est. Eam Hora. sic extulit. Dimidiū facti qui cœpit. habet.
Atticus martyr.

αττικός μάρτυρ. Id est Atticus testis, simpliciter de ueraci, ironi-
cos de mendaci dicitur.

Currus bouem trahit. ἡ μαχατὸν Βοῦν ἔλκει.

Quādo p̄postere quippiā fieri significamus, ueluti si seruus hero
præcipiat, aut discipulus præceptorē doceat, aut lepus canem agitet.

Hæc retia nihil traxerunt.

Αὐτὶ ἐμπρίνθος ὄυδεν ἔσπαξεν. id est retia nihil traxerunt. A písca-
toribus translatum in eos, qui frustra quippiam captarunt

Homo Euripus.

Ἄνθρωπος ἐυριπος. id est homo Euripus, in mutabiles inconstans
resq; dicit ab Euripi maris natura sumptū. quod incredibili impetu
in singulos dies septies æstu mutato defluit. totiesq; refluit.

Rana Seriphia.

Plinius naturalis hist. lib. viij. cap. lvij. scripsit in Seripho cicadas
etiam mutas esse. Hic Hermolaus pro cicada ranam reposuit, addens
Stephano auctore græcis in proverbio fuisse. Βάτραχος σεριφιος.
id est rana Seriphia, in homines immodice taciturnos.

Bos in lingua, argentanginam patitur.

Βοῦς ἐπὶ γλώσσης. id est bos in lingua, in eos dici solitum qui pecunia corrupti libere loqui non ualent. Simile est illud quod in Demosthenem dixit populus, argentanginam patitur. Quod autem in priore proverbio bos pro pecunia accipitur, inde est, q; apud Athenienses numismata bouis figuram habebant.

Bos Cyprius.

Βοῦς κύπριος. id est bos Cyprius, in sordidos uitiosq; immun-
do homines dicitur. Nam auctore Pompeio in Cypro boues hu-
mano stercore pascuntur.

Ranis propinas

Βάτραχοis οἰνοχοεῖσ. i. ranis ppinas. i. ministras iis, qui ipsi abundant. Quo puerbio Hermol. in quadā ad Picū ep̄la hunc in modū est usus. Picus iste paruo pedi magnos calceos circūdedit. Quid enim tot rhetorici, aut qd oīno ranis ppinat, imo Seriphii addidi. Qua una in oratiōe tria attigit adagia. Primū de calceis pede maioribus. Alterū de propinante ranis. Tertiū de Seriphii ranis, q; q; hic quidē & alia significatio subesse poterat, ut ideo Picū ranis dixerit propinas, q; rhetorici argumētis eos defendet, q; rhetorica nō delectatur. nēpe ranæ, q; bus uinū non sapiat. tū & Seriphiae ranæ, hoīes infantissimi, q; s ab eloquētissimo patrono defendi non cōueniebat.

ERASMI

Acanthia cicada.

In Aeolia urbs nomine Acanthon, circa quam cicadas mutas esse Stephanus est auctor. Inde proverbum Ἀκάνθιος τέττιξ id est acanthia cicada, in homines nimiū taciturnos.

Ranæ aquā, Cato pingue. Βατράχῳ ύδωρ. γαλῆ τὸ σέαρ.

Quoties id ministratur, quo qui accipit delectat maxime, ranæ aquam, Cato seu seli seuū datum dicimus.

Malis percutere. Βάλλειν μίλοισ.

Idem est, quod muneribus corrumpere. A fabula Atalante, & Hippomanis sumptum, qui projectis malis aureis uirginem alioz qui insuperabilem superauit.

Noctua uolauit. γλαῦξ ἵπταται.

Vbi negociū fœlicius succedit, noctuam uolasse dicimus. Nam noctua uolans apud Athenienses uictoriæ erat augurium.

Annosam arborem transplantas.

γεράνδρουν μεταφυτεύειν. id est ueterem arborem transplantare, dicitur is, qui iam senem ad nouum uitæ institutum uocat. Quod vulgo & hodie dicunt uetulum canem uix loris assuescere. Qua in re nos olim multū olei, & impensæ perdidimus.

Terræ onus.

γῆς βάρος. i. terræ onus. De hoībus nulli bonæ rei utilibus.

In syluam ligna ferre.

Est eos uelle augere, eo quo maxime abundant, Horatius in sermonibus, Atq; ego cum græcos facerem natus mare citra Versicułos, uetuit me tali uoce Quirinus. Post medium noctem uifus, quū somnia uera. In syluam non ligna feras.

Tertius Cato, sapientum octauus.

Ironice in homines tetricos dicitur, quicq; sibi uehementer uidetur sapere, Iuuinalis. tertius e cœlo cecidit Cato. Nam duos Cato, nes cœlo demissos creditum est, ut bellum cum uitiis gererent, Horati. Hæc me Stertinius sapientum octauus. Septem enim apud græcos numerantur sapientes.

Secunda meliora. Δευτέρων ἀμετ,
νόνων, id est secundis melioribus.

A sacra facientibus translatum, qui sacrificium iterare consueuerunt, si quando prima hostia non litassent. Testis Cicero libro de diuinatione secundo. Idem monemur hoc græco proverbio, quod euangelica parabola de amico, qui noctu amici pulsauit ostium, ac tres panes improbe petens accepit.

Eadem pensaberis trutina.

Conspicimus in illo
Tunc q[uo]d uero
h[ab]et lippum gena
et uirilis

Ea lege tecū agetur, qua tu cum aliis egeris, Hora. in sermonibus. Hac lege in trutina poneſt eadem. Idem in epistolis. Romani pensantur eadem scriptores trutina. Similis huic euāgelica metaphora. Eadem mensura qua emetiemini, remetiet uobis. Vtraq; translatio, ac cōmodatissima, Quin & Persius Horatiū, ut solet exprimens, ex aſſumpti inquit improbum in iſta castiges trutina.

Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Prouerbialis est uersus apud Horatiū in epistolis in eos, qui manifesto falsa pro ueris affirmant, & confessā negant. Nam cum hūs iūsimodi hominū genere non est diſſertandum. Conſtat autem inter ſanos, & extra in nuce duri eſſe aliquid, & intra oleam.

Ire per extentum funem.

Est rem perdifficilem factu facere. Parū liquet, unde translatum, etiam ſi Acroni a funambulis ſumptum uidetur, qui per funem per prætenſum inambulant, Hora. Ille per extentum funem mihi poſſe uidetur. Ire poeta, meum qui pectus inaniter angit.

Propria uineta cædere.

Dicit̄ is, qui ſemetīpm ſuosq; carpit, ac lacerat, Hor. Multa quidē nobis facimus mala mīta poetæ. Ut uineta egomet cædam mea.

Zonam perdidit.

Castrense prouerbiū in eos, qui nihil habent, a græca fabula traſtum Acron admonet. Porphirion a militū consuetudine, qui quicquid habent in zona ſecū portant. Eſt aut̄ apud Horati. in epistolis. Ibit eo quo uis, qui zonam perdidit inquit.

Taurum tollet, qui uitulū ſuſtulerit.

Politia. in Miscellaneis. Hinc etiam puto natū prouerbiū illud, ut dicāt poſſe taurū tollere, qui uitulū ſuſtulerit. Refertq; ibidem. Quarū tillæ uerba ex Petronio. lunonē meam iratā habeam, ſi me unq; me minerim uirginem fuiffe. Nam infans cū paribus inquinata ſum, & ſubinde prodeūtibus annis maioribus me pueris applicui, donec ad hanc ætatem perueni. Ex quo ſenſus prouerbiū liquet, uidelicet maiora peccaturū maiorem, qui puer minoribus uitiiis affueuerit.

Narthecophori multi, Bacchi uero pauci.

τωλλοι τοι ναρθηκόφοροι τῶντοι δὲ τε βάκχοι.

Apud Platonem legit̄ in Phedone, a bacchanaliū ceremoniis trāſlatū in quibus omnes quidē thyrſos. i. haſtas uiteas Bacchi inſigne geſtabant, bacchi tamē non oēs erant. Cōuenit in eos, qui inſigne uirtutis ac eruditōis habent, neq; uirtutē, neq; doctrinā habentes. Perinde ac ſi dicas, nō omnis theologico pallio inſignitus theologus, neq; omnes pileati literas ſciūt, neq; omnes cucullati monachi ſunt.

ERASMI

Iusticia iustior. Libra æquior.

Δικαιότερος σεχάνεις δίκαιος δικαιότερος. Vtrumq; de his dicitur,
quos admodum iustos & æquos significamus.

De pilo pendet.

Ἐκ τριχὸς κρεμᾶται. i.e. ex capillo pendet. De rebus uehemēter dus
biis & periculis. Quod uerbū uel hodie vulgo nřati in ore est.

Elupi faucibus eripui.

Ἐκ λύκου σόκατος αφειλω. De his qui præter spem rem prope
modum amissam recipiunt. Veluti si nos pecuniam a præfecto lit
oris Donariensis recepissimus.

Non capit murem Elephantus.

Ἐλέφας μῦν ὄυχαλίσκει. id est Elephantus murem non capit, id
est hi, qui magno sunt animo res minutus negligunt.

Elephantum ex musca facis.

Ἐλέφαντα ἐκ μυιας τωιεῖς. id est elephantos ex muscis facis. Cons
uenit in eum, qui parua, sermone amplificat. Simile est illud paruo
pedi calceos magnos circundare.

De lapide emptus.

In hoīem obscurum, uilissimūq; dicitur. Nam emptū serui īfis
mæ notæ erant, Cicero. Præter duos de lapide emptos, a præconis
lapide sumptum. Simillimū est græco illi, cum sale emptus. Nam ut fons
In eadem es naui.

Hoc est in cōi piculo. Trāflatū ab his qui ēodē nauigio uehūtūr.
ad quos om̄e periculū cōmuniter pertinet. Est apud Cice. in ep̄lis.

Lari sacrificant, proteruiam fecit.

De his quoq; dici pōt, qui edaciores sunt cōuiuæ, quiq; e cōuiuio
apposito nihil reliqui faciūt. Ex hīmōi em̄ sacri ḡne nefas erat quicq; pōnt
efferrī. Simillimū huic est Catonis illud in quendā qui patrimoniū
uniuersum absumpserat, excepta domo una, quæ incendio conflas
grauit. Hunc hominem Cato proteruiā fecisse dicebat, quod genus
sacrificij est eiusmodi, ut reliquias igni absumi sit necesse.

Delphinūt cauda alligas.

Δελφῖνα τρόπος τὸ ὄυραῖον δεῖς.

Græcum adagium in eos, qui teneri non queunt. Quod hodieq;
vulgo dicitur. Anguillam cauda tenes.

Inuento urso uestigia insequeris.

Ἄρχτου ταρόντιος τὰ ἵχνη γιτεῖσ.

A timidis uenatoribus translatū in eos, qui præsente eo quem des
beant ulcisci, alias nugas agunt Simile est illud Platonis in legibus.
De cane in lapidem iactum sœuiente, eo qui iecit omisso.

Cocta numerabimus exta.

Hoc Diomedes grāmaticus pro prouerbij exemplo posuit. Eiusq; hunc esse sensum scripsit, ex euentu sciemus.

Nescis quid uesper serus uehat.

Ex menippeis Satyris, M. Varronis liber est teste Gellio lepidissimus cui titulus est. Nescis quid serus uesper uehat, quē prouerbialē esse, sicuti sunt plāericq; alij puto nemini dubiū uideri. Quo grauiter monemur, ne præsenti p̄speritate elati futuri curam abiiciamus.

Ad uiuum, Summo iure.

Id est ad cutem usq;, ita loquimur nimis exactam rōnem signifcates, uidelicet quū rem nimis acriter urgemos, Thrasymachus apd' Platonē, Socratē Sicophantā appellat. i. calūniatorē, q; orationē suā ad nimis arctā rationē exigat, deprauans potius recte dicta, q; incautius dicta in meliore sensum trahens. Additq;. Quare sequūdum exactam rationem, quando & tu ad uiuū refecas, nullus artifex peccat. Nec huic dissimile illud apud Ciceronē pro Cecinna. Nam cæteri inquit, tum ad istam orationē decurrunt, quū se in causa putant habere æquū, & bonum quod defendant, si contra, uerbis & literis, & (ut dici solet) summo iure cōtendit, solent eiusmodi iniquitati & boni, & æqui nomen dignitatemq; opponere. Est igitur summo ius re contendere, leges ad uiuū & nimis seueram rationem exigere, unde & illud. Sūmum ius, summa malicia.

Boni ad bonorum conuiuia, uel inuocati accedunt.

αὐτόματοι δὲ ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαιταῖς οὔνται.

Græcū adagium apud Platonē in conuiuio ubi Socrates Aristodemū ad Agathonis conuiuiū una adducens. Sequere me inquit, ut prouerbiū transgrediamur. Illud in hūc modū mutantes qd ad bonorū hoīm cœnas boni hoīes etiam nō inuitati p̄ficiuntur.

Canis a corio nunq; absterrebitur uncto.

In Horatianis est sermonibus, in eos qui lucrī cupiditate turpitudinem libenter admittunt.

Crescentem tumidis infla sermonibus utrem.

In eadem est Satyra de eo, qui per assentationem & falsas laudes stultis animos erigunt.

Cristæ surgunt.

In eos dicitur, qui sibi stulte placent, secq; ipsos mirant. Ab auibus tractū, luuenalis. Quid apertius, & tamen illi surgebant Cristæ.

Subsidunt pennæ.

De his dicit, qui animos demittunt, sibiq; placere desinunt. A passuonū consuetudine ductū, luuena. Ut tamen oēs subsidant pennæ.

ERASMI

Gygis anulus. γύγης ἀνοιξ.

A Gyge illo quem Glauco apud Plato. n. de rep. lib. fingit ductum prouerbiū, in eos qui miris machinis & occultis dolis rem cōficiunt.

A duce muliere ducitur mulier. οὐδεὶς διαπραγματεῖται.

γυνὴ σφατιγῆ καὶ γυνὴ σφατεύεται. οὐδεὶς διαπραγματεῖται.

Græcum adagium in meticulosos.

Tam nudus, q̄ ex matre.

γυμνὸς ὡσὲ ἐκ μητρὸς. nudus ut ex matre. de uehementer egente dicitur.

Anus vulpes non capit. γράψ.

ἄλωπιξ οὐχ ἀλίσκεται.

In longo rerum usu callidos græci dicebant, aut in eos qui muneribus corrumpi non possunt.

Iouis cerebrum. Λιός ἔγκεφαλος. Θεός αὐτῷ αἱ Ρόπη

In eos dicebatur, qui genialiter uiuerent propterea q̄ apud Persepoli-
cas lautæ sumptuosæq; epulæ Iouis cerebrū uocarentur.

Rusticanum oratorem, ne cōtemnas.

αγρίκου μὴ καταφέροντες εἰτορος.

Id est hoīem q̄uis inferiore fortuna ne despicias. Græcū & hoc.

In tenebris saltas. εν σκότῳ ὥρχεισθαι.

Id est sine teste laboras.

Sibi canere.

Est ad suam uoluptatem non aliorū iudicium quipiam facere,
Hieronymus. Dignus qui sibi tantum canat & musis. Et in Platonis
conuiuio tibicina sibi iubetur canere.

Aestate uestē deteris. εν θέρᾳ τὴν χλαῖναν κατατρίβεις.

In stulte profusos dictum, qui sine causa prodigunt, atq; ibi ubi

sumptu est opus egent.

In triuio sum. εν τρίοδῳ εἰμι. Τριουιονταντας τριαντας

In perplexos cōuenit, & dubitantes qd potissimum sit agendū.

Mercurius non doctus. ερμῆς ἀμύθιτος.

Contumeliosum adagiū in eos, qui experientia rerū non erudit
tione sapiunt. Simile Horatianū illud de Offello. Rusticus anormis
sapientis, crassacq; minerua Doctus.

Dormientis rete cœpit. ενθόντι κύρτος ἀρεῖ.

A piscatoribus translatū, quibus & dormientibus retia pisces capiunt. Competit in eum, cui res stulte instituta, bene tamen uertit, cui uestra operam boni quipiam obuenit.

Cothurno instabilius. ευκεταβο λότερος κοθύρου.

In hoīem lubrica ancipiticq; fide dicitur. Nam Cothurnus calcia-

menti genus est utrilibet pedi conuenientis.

In uino ueritas.

Ἐν ὄνῳ ἀλκητεια. uinum enim cuiusq; ingenium arguit. Alcibias
des in Symposio Platonis. Quæ uero sequuntur, non prius audies-
tis, q; prouerbium illud recensuerim. Vīnum & cum pueritia, & sis-
ne pueritia esse ueridicum.

Ab asino lanam. ἀπὸ ὄνος τῶσασ.

Simile est Plautino illi. Epumice aquam postulas. Neq; enim est
ab asino lana expectanda.

Spartano liberior. ἐλευθεριώτερος σπάρτιος.

Spartani eī generoso minimeq; seruili ingenio fuisse perhibent.

Ventus neq; nauigare sinit, neq; manere.

Ἐνθε ὄντε ταλαιν ἀνέμος ὄντε μίμνειν ἔστι.

Eundē habet sensum cū Terentiano illo. Auribus lupū teneo.

Iuppiter absq; filiis. Ζεὺς ἄγονος.

De inopinabilia incredibiliaq; dicentibus. Simile est Horatiano
illi. Nihil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Olle amicitia. οὐχ τρα τῇ φιλίᾳ.

De his dici solitū, qui uentrī causa fiūt amici, quos mensæ amis-
cos sapiens quidam appellat.

Doliaris uita. ζωὴ τιθου.

Est uita frugalis minimeq; ambitiosa. A Dyogenis dolio sum-
ptum adagium.

De gustu iudicare. ἐξ γεύματος γνῶσκειν.

Ex leuicula re maiorem conjecturam facere.

Vel ter sex, uel tres taxilli.

ἢ τρὶς ἔξ ἢ τρεῖς κύβοι. i. uel ter sex, uel tres taxilli. Ab iis dici solitū,
qui extrema uolūt experiri, ut aut oīa uincant, aut amittant om̄ia. In
ter sex talis summa uictoria consistebat, in tribus nulla.

Sylosontis chlamis. συλλοσώντος χλαμύσ.

De ueste ambitiosa dicebatur. Syloson enim Dario priuato ad-
huc uestem quandam precio inæstimabili donarat. Cuius muneris
memor creatus rex illum ab exilio restituit.

Equus me portat, rex alit.

ἵππος μὲ φέρει βασιλεὺς μὲ τρέφει. i. equus me portat rex me
alit. Græcū adagiū, qui alieno sumptu molliter & magnifice uiuūt.
Quod a milite quodā Philippi regis natū ferunt, qui a matre moni-
tus, ut missionē peteret, hunc in modū respōderit. Idē, Hora. Aristip-
po tribuit in epistolis. Rectius hoc & splendidius multo est, equus ut
me portet, alat rex. Quo in loco Acron puerbi eius admonet.

ERASMI

Corcorus in lachanis, Graculus.

inter musas. Anser inter holores.

modestus κόρκοπος ἐν λαχάνοις. i. corcorus inter olera. In eos dici solitū, qui
quā infime sint conditionis, maximis tamē æquari uolunt. Est enim
corcorus apud Pliniū oleris genus uilissimum. Nec huic dissimile
Graculus inter musas. Et Vergilianū illud Anser inter holores.

Aderit Temessæus Genius.

ταρέσαι τεμεστεῖος δαίμων.

Refert Pausanias in Eliacis Temessæ comitē coueniendū Vlissis
ob uirginē constupratā occisum, atq; ob id laruas eius nisi placarent
quotānis oblata uirgine grassari solitas, ac perniciē adferre om̄i ætati,
ac sexui. Isq; Genius eius loci creditus est. Hunc Euthymus p̄ctes, id
est pugil Temessam reuersus cōpescuit, uirgine quā deuorauerant,
liberata, atq; in matrimoniuū accepta. De eodem ita meminit Elias
nus, Euthymus inquit Locrus ex Italia p̄ctes inclytus, & robore in-
signi fuit lapidem gestabat ingenti magnitudine, qui locris ostendis-
tur, & Temeseum heroa, quod cuiq; per uim abstulerat, reddere co-
egit etiam cum fœnore, ut inde natum sit adagiū, his qui sordidos,
& iniustos quæstus faciunt affore Temeseum Genium, id est depen-
denda cum fœnore quæ præter ius abstulerint.

In lenticula unguentum.

Apud Aul. Gel. li. xiij. ca. xxvij. depravate legiſ hoc adagiū, puta.
τὸν ἐντηπταρι μύθον. quod hunc in modū emendat Hermolaus. τὸ
ἐντηφακῆ μύρον. id est in lenticula unguentū. Est aut̄ lenticula legumi-
nis genus lenti persimile, sed diuersum. Dici cōuenit in eos, qui rem
per se rectā non apte, necq; in loco agūt. Sic eñ Fronto apud Gell. uis-
dete tñ inquit, ne existimetis sp̄ atq; in om̄i loco mortales m̄itos pro
multis hoībus esse dicendū. Ne plane fiat græcū illud de Varronis
Satyra puerbium τὸ ἐν τηφακῆ μύρον. Nisi forte lenticulā pro uas-
sculo malimus accipere, utruncq; enim ea uox significat.

Inexplebile doliū, pertusum doliū. ἔπλυνος τιθοσ.

Vtruncq; a Belidū puellarē supplicio tractū. Prius in audios & ra-
paces dicit. Posterius in obliuiosos, qbus quicqd eruditionis infun-
dit protinus effluit. Ab eadē fabula ductū & illud, qd hodieq; vul-
go perseuerat. Cribro aquas haurire. Plato de rep. lib. ij. Iniustos cōs-
no quodā apud inferos obruūt, & aquam cribro ferre cogūt.

Odi memorem cōpotorem.

Almonstr Hanc sniam quoniā Epigrāmaticus poeta græcis uerbis carmini
in seruit, nō dubitandū arbitror, quin fuerit puerbialis. Inseruit eodē
modo Pythagoricū illud Candide κοινὰ φιλῶν. sunt hæc tua can-

dide τάντα. Et Iuuenalīs. Apollinīs oraculū intertexuit. Ecclō des-
cendit γνῶθι σεαυτὸν, Martialis Epigramma notissimū est in pros-
cillū, qui inter pocula iussus postridie cœnatū uenire, uenit serio, per
inde ac si inter uina dicta pondus habere debeant. Id Epigramma
hoc uersu clauditur. μῖσω μνήμονα συμπότων. Procille, id est odi
memorem compotorem procille.

Aenigma Sphingis, Oedipo proposuit.

Quis est, qui primū quatuor pedibus, mox duobus, demū tribus
ingredit? Hō. Is em puer manibus quāq; nitit, ut se erigat, deinde duo-
bus pedibus se sustinet, donec decrepita ætas tertīū pedem addat, id

Contra retiariū ferula. (est bacillū.)

Don. Calderinus prouerbiū fuisse admonet, in eos qui infirmo
præsidio, contra maxime instructū pugnarent. Quod si uerū est, si-
mile huic fuerit illud. Leonem festuca conaris occidere, qđq; idem
paulopost alio delabitur, gladiatores olim si minus placuissent, Fe-
rula cæsos eiici solitos, Martialis in epistola hæc sunt. Deniq; uideas,
an te delectet contra retiariū ferula, id est an id faciendum tibi putas,
quod nemo non damnet, exhibeat.

Patres nostri comedērūt vuam acerbam.

Est in propheticis literis hebraicū adagiū huiusmodi. Patres nos-
tri comedērūt vuam acerbam, & dentes nostri obstupuerūt. Quo-
licebit uti quoties significare uolemus, aliū in noxa esse, & aliū pœ-
nas pendere. Expetitur enim nōnumq; suppliciū non ab his, qui nos
leserūt, sed iis qui referire nequeant. Eandē habet sententiam, qđ vul-
go iactat, sūculam plærūq; luere, si qđ scropha mater peccauit.

In expuentem recidit, quod in cœlū expuitur.

Ἴις τὸν ὄυραγὸν τοξεύειν.

Græcis huiusmodi sūiam pueriale fuisse Fraci. Philel. est auctor
In expuentis os recidere quicquid in cœlū expuit. Quo uerbo mo-
nemur, & festiuiter, & grauiter, ne uel superis, uel potentibus maledi-
camus. Huiusmodi em uoces per iugulū fere redire solent. Nec tu-
sum esteos cōtumelia prouocare, qui possunt nutu perdere.

Scindere glaciem.

Apud eundem est pro eo, qđ est in nondū tentata uiam aperire.
A nauiculariis translatum, quorū unus aliquis cæteris audacior per
glacie concretū amnem nauim primus agere cōsueuit.

Manum de tabula.

Illud aut̄ quod est in Ciceronis epistolis heus tu manū de tabula,
magister adeſt citius qđ putaramus, prouerbiale fuisse dubitandum
non est, uerū quem habeat sensum, aut unde sit sumptū, parū liquet.

Bonū orū condit ab ab: mforo F v qd m mamb
m hanc ab ammū tabula sollo.

Tametsi e scholis mihi quidem natū uideā a pueris, qui declamatio-
nem reddituri p̄ceptoris, interuentū metuūt, ne tum scribētes adhuc
opprimant, quū iam debeat ad recitandū esse parati.

Nihili cotio est.

De his, qui in posterū pollicent, nihil aut donant in p̄senti, Plaut.

Vetus est, nihili cotio est. Quid autē sit cotio, Gellius exponit. Nam
ueteres per uulgatē Cotionē dixere Arulatorē. Quod autē alij legunt
coactionem, id nec carminis ratio patit, nisi uocalem elidas.

Transuersum unguem, Latum digitū.

Legit in epistolis Cic. etiam hoc. Vrge igit transuersum unguem
quod aiunt a salo, qd quidem parum a nobis legentibus intelligi
non est mirum, quando ipse qui scripsit intelligi, nisi ab uno noluit.
Illud nemo nescit, q; minimū spaciū digito prouerbialiter signi-
ficari solere, ut apud Cicero. in Verrem. Digitū non discedebant. Et
in Aulula. Plautinus Euclio. Si tu Hercle ex istoc loco digitū trans-
uersum, aut unguem latum excesseris, qui sermo a Fabris translatus
uidetur, quos opera sua digitis latis metiri notissimū est, ut iugerum
mensores agros pedibus metiuntur.

Scyllam defugiens in charibdim incidi.

Notissimū adagiū, quo notatur eorū imprudentia. qui in utram-
uis partem nimis sunt uehementes, sic aliud malum fugientes, ut in
aliud grauius incident, ut si quis metuens, ne prodigus habeatur, in
fordidi hominis notam ueniat, Horati. Nam frustra uitiū uitaueris
illud, si te alio prauū detorseris. Quadrat item in eos, qui dum hoc
infortuniū uitare student, in illud deuoluūt. Translatū est prouer-
bium a nauigantibus, qui dum iucautius scopulū defugiūt, in Chas-
rybdim abripiuntur. Est enim utrūq; marinū periculum, uerū alte-
rum ab altero diuersum. Quippe Scylla quoniam extat, nauim elis-
dit, Charybdis immensa altitudine absorbet.

Iungere vulpes, Mulgere hircos.

Qd' est apud Verg. in Tyrside. Atq; idē iūgat vulpes, & mulgeat
hircos. Pastoribus in puerbio olim fuisse, uideri potest. Nā rus sapit
haud urbē. Dici conuenit in eos, q; insanū quippiā, ac uehemēter ab-
surdū moliunt. Præcesserat em. Qui Bauiū non odit, amet tua car-
mina Mœui. Quū utrūq; insanū sit, uel Bauiū mirari, uel Mœuio de-
lectari. Tantundē idem habet insanę, uel vulpes taurorū in morem
aratro subiungere, uel ex hirco lac uelle opprimere.

Caligare in sole.

Apud Fabium legitur. Quadrat rectissime in eos, qui ingenij uis-
tio in rebus clarissimis perinde, ut in difficillimis cæcutiunt, ut n̄ qui

bus Ciceronis oratio tenebricosa uideri solet, qui ex auctoribus, ut quisq; scripsit optime, ita intelligūt minime, & in libris tenebras esse causantur, quū ipsi in oculis tenebras secum ferant, ut nihil illis non obscurūt esse possit. A cæcis ductū est, aut certe a noctuis, aut deniq; a lusciosis, quorum oculis lumen ipsum solis pro tenebris est. Etenim quibus id uitij est plus noctu, q; luce uident.

Balbus halbum rectius intelligit.

Hierony. in epistola ad Domnionē huiusmodi dicitur, monachi cuiusdā stulticiā tangit, haud scio festiuus, ne an acrius. Et idcirco inquit se eruditū putat, quia Iouinianū solus intelligit. Est quippe propter uerbiū. Balbū melius balbi uerba cognoscere. Iouiniani uero stilū portentosum, atq; obscurūt, idem Hierony. miris salibus deridet, in præfatione libroꝝ, quibus illius errorem coarguit. Id aut̄ prouerbij ex ipsa natura sumptūt fuisse nemo non uidet, Competit in eos, qui indocte docti præter indoctorū libros nihil intelligunt.

Camelum saltare.

Quoties quippiā uehemēter absurdē, & intūta minerva, contraq; decorū fieri significamus, dicimus Camelū saltare. Veluti siq; natūra sœuerus ac serius, elegans ac festiuus haberi affectet. Est apud diuū Hiero. Risimus inq; in te iuxta uetus puerbiū camelum saltantē,

Vt canis e Nilo.

Hoc adagiū ex eo apophthegmate natūrāt appet, cuius meminīt Macro. in pri. Satur. id est hīmōi post fugā Mutinēsem quærentibus, quid ageret Antonius, quidā familiaris eius respondit. Quod canis in Aegypto, babit & fugit. Nam in illis regiōibus cōstat canes raptu Crocodilorū exterritos bibere & fugere. Eo hunc in modū uti licesbit, utsi quem poeticam cursim & leuiter attigisse significemus eum olim e poetis hausisse dicamus, sed ita ut canes e Nilo.

Herbam dare, uel porrigere.

Pro eo qđ est se uictū et alterū uictorē agnoscere, passim apud auctores occurrit. Translatū est a cōsuetudine militari. Antiquitus enim summū erat uictoriē argumentū, si uictus uictori herba porrexisset, tanq; ipsa etiam terra, atq; altrice humo secedere significans.

Dare manus.

Et hoc militare prouerbium est. Nam qui se uictori dedunt, ne interimant, ultro manus ad uincula offerunt, Horatius in odis. Iam iam efficaci do manus scientiæ.

Contra opiniōnēs Hastam abiucere, In harenam.

descendere, Harena cedere.

Apud Ciceronē est in oratione pro Murena, pro eo qđ est causæ

diffidere, & contentionem relinquere. In harenam descendere, pro eo quod est certamē inire. Harena cedere, pro eo quod est certamen relinquere, utruncq; adagium notius, q̄ ut inculcari debeat, utruncq; a gladiatoribus acceptum.

In tua te harena supero.

Hoc est in tua ipsius arte & studio. Veluti si medicus contra theologū de theologia disputans eum uinceret, Politianus. Et eos in ipso rum (quod dici solet) harena superabant.

Amor nullo magis emittur q̄ seipso.

Sentētia est non minus lepida q̄ moralis. Seneca amatorū efficas cissimū oñdens, uis inqt amari, ama. Naso, ut ameris, amabilis esto.

In amore mutuū non reddere turpissimū est.

Vt illa ab emptoribus, ita hæc a creditoribus mutuata sententia. in amore mutuū non reddere turpissimū est. Nam in beneficiis q̄q; s̄æpe fit, ut mutuum reddere etiam qui uelint non possint, tamen in amore nemo est, qui mutuū reddere non queat. Vtraq; prouerbij nomine a doctissimis auctoribus citata sententia est.

Si vultur es, cadauer expecta.

A Seneca positum est dici solitū in testamentorū captatores, qui non aliter q̄ vultures aliorū morte saginant. In eodem est illud Mar tialis, cuius vulturis hoc erit cadauer:

Ultra cornices uiuax.

ὑπὲρ τὰς κορώνας Βεβιωκώστ. Hoc est ultra cornices uixit. Adagiū est in senem uiuacem. Merula auctor. Est enim cornix auis admodū uiuax. itidem ut ceruus. Vnde Satyricus quidam uiuacē senectam ceruinam appellauit, Mar. Cornibus omnibus superstes, Hora. Partem cornicis uetulæ temporibus licent. Est enim, &c.

Non omnibus dormio.

Cicero epistolarū li. vii. Olim non oībus dormio, sic ego mi Galae non oībus seruio. Significat Cicero. Vetus illud fuisse, non oībus dormio, hoc suū & nouū. Non oībus seruio, puerbiū esse. Non oībus dormio, Festus Pompeius docet. Merula translatū putat a maritis, qui uxores quæstus causa mœchis prostituūt, qui somnū ad simulant, ut adultero concedant, Iuuenalis. Doctus spēclarē lacunar. Doctus & ad calicem uigilanti stertere nafo.

Et nos ferulæ manū subduximus.

Apte ab his dicit, qui se q̄q; præceptoribus usos, & līas didicisse significat, Iuuenalis. Et nos ergo manū ferulæ subduximus, Hierony. ad Domnionē. Et nos didicimus līas, & nos s̄æpe manū ferulæ subduximus. Quā sententia prouerbialē fuisse ut credam, tū figura ipsa

commoueor, tum q̄ Hieronymus ea tam subinde utitur.

Nullus comatus, qui non idem Cynœdus.

αὐθεῖστος κομήτιος οἰστου τερπανεται. Hoc est nullus comatus, qui non idem Cynœdus. Celebre græcis fuisse proverbiū Synesius auctor est in eos, qui formæ sunt studiosiores q̄ virum decet, quiq; muliebri cultu delectantur.

Nos nostrum onus, uos clitellas.

Pro adagio refert Fabius insti. lib. v. obscurius quidē aliquanto. Ex uero quopīā Apologo natū uideſ. Is qui Quintilia. emaculat ascripsit eo significari, puerbio neutrā partē absq; onere abiturā.

Ouum ouo simile & cætera, similitudinis adagia.

Perfectam similitudinē his fere modus proverbialiter significa-
mus. Non tam ouū ouo simile, quod est apud Fabiū. Non tam lac
lacti simile. Non tam aqua aquæ similis, quæ duo, apud Plautū ali-
quoties inueniunt. Eiusdem farinæ proverbiū loco usus est Poli. Et
omnino eiusdē (quod dici solet) farinæ, hoc est eiusdem generis.

Contemptus proverbia.

Contemptū ac uilitatē hoc ferme pacto declarabimus. flocci nō
facio. Nauci nō facio, utrūq; apud Plautū est. pili nō facio. Cat. Non
faciūt pili cohortē, Ci. ad fra. Ego eī ne pilo quidē minus te amabo.
Huius quicq; non facio in adelphis, Plau. Vītā tuā uiciosa nuce nō
emā. Hæc ut præterēūda non putaui, ita admonuisse satis esse existi-
mo, Plau. Homo trioboli pro nequissimo, ac nullius p̄cij dixit Pers.
non tressis agaso. Idem, & centū græcos curto centusse licetur.

Iterum adeundem lapidem offendere.

Græcū est δύς τὸν ἀυτὸν τροσκόνειν λίθον. Apte translatū
pro eo qđ est. Bis eadē in re peccare. Primū eī error uel græco ada-
gio imprudētiæ cōdonari solet. Iteratus ueniā non meret, Hor. eans-
dem sniam aliter extulit, metaphora a cantore sumpta. Et citharœ-
dus rideſ, chorda qui semper oberrat eadē. Est igitur. sæpius eadem
oberrare chorda, culpā eandem iterū atq; iterum admittere.

Penelopes telam retexere.

Apud Platonē legere memini, pro eo quod est īnanem operā sus-
mene. Fertur eī Penelope procos hac cōditione delusisse, ut tū se nu-
pturā promitteret, ubi telā quam tū texebat absoluisset, itaq; qđ in-
terdiu texuisset, id noctu solitā retexere. Poteſt itē non absurdē in eū-
dem sensum accipi, ut is Penelopes telā dicāt retexere qui nouare, ac
mutare quippiā conaſt ī opere optimo, in quo nihil nouari potest,
nisi in deterius. Veluti ſi quis rhetorices precepta a ueteribus absolu-
tissime ſcripta ſuo quodam more ſcribere denuo tentet.

ERASMI

Vmbram suā metuere. τὸν ἀυτῷ σκιὰν δειμαίνειν.

Dicit is, qui sine causa metuit, & ibi pueriliter piculū timet, ubi nihil est piculi. Apud Plau. prouerbij loco refert. Cic. ad fra. de cōsulaſ tu petendo. Alter uero quo dī boni splendore est. Primū nobilitate eadem qua Catilina. Num maiore: Non. Sed uirtute. Quā obrem qui manū umbram suam metuit, hunc negliges quidem, &c.

Manum non uorterim.

Apud Apuleiū est, in Apologia magiæ pro eo qđ est nihil laboř ro, nihil mea refert. Veluti si quis dicat, indocti laudent, an uituperēt manū non uorterim, Plautus pro eodē susq; dec̄ fero dixit.

Pingui minerua.

Aulus Gellius noct. Attic. li. xiiij. cap. i. Sed coniectari inquit paucā quēdam, ut uerbo ipsius utar, ταχυμερέσερον. id est crassius & pingui Minerua. Idem lib. xij. ca. v. Nostī enim credo uerbū illud uetus & per uulgatū αὐαθέσερον ἐπὶ καὶ σαφέσερον. id est indoctius, rudis usq; quodāmodo loquere, & apertius, ac clarior fare, Horati. in sermonibus. Rusticus anormis sapiens crassaque Minerua. Philosophū significans rusticius philosophantem & crassius, legitur item sāpīcūle apud uenustos auctores pinguiore formula, id est planius, atq; intelligibilius, ut faciunt hi, qui Aristotelicam disciplinam pueris suo modo suisq; uerbis tradunt, utiq; crassioribus.

Emere malo qđ rogare.

Prouerbialē sermonē fuisse Cic. ipe testis est, qui eo in Verrinis est usus, eum Apule. in floridis tanq; exponit his uerbis. Necq; em leui mercede emit, qui precat, aut paruū precium accipit, qui rogat, adeo ut oīa utensilia emere potius uelis, qđ rogare. Porro morē fuisse antis quitus a uiciniis rogare supellecīlē cōmodato, quā ipse domi nō haberes ex Plauti cum Aulularia, tū rudentibus licet cognoscere.

Vino uendibili suspensa hedera nihil opus.

E medio sumptū uidet, & recentius. Hoc em tempestatis uīnariis tabernis huiusmodi signū prætendit. Apud Politianū legit. Quam sententiā Plau. in penulo lepidissimis uerbis extulit. in uendibili merci oportet ultro emptorē adducere Proba merx facile emptorē reperit, tametsi in abstruso sita est. Sensus est uerā uirtutem nō egere alies nī p̄coniis. Ea laudatoris egere, quæ per se parū sunt præclara

Amicitiae personam opertet detrahi.

Apud eundem legitur, quo nihil dici potuit uenustius, persona namq; faciem hoīs repræsentat, at uerā tegit, falsam prætendit, unde facetissime in Cæsarem Seneca, ut personā inquit quā faciem malit. E medio quidem & hoc sumptū uidetur, monetq; inter amicos nī

hil esse oportere fictum, nihil non uerum, ac simplex.

In se descendere, manticam in tergo uidere.

Persius ut nemo in se se tentat descendere nemo. Sed pcedenti spe Mantica
stat̄ mantica tergo. Vt rūq; puerbialiter dixit Satyricus poeta, & in
se descendere. i. propria suaq; uitia inspicere, & manticā in pceden-
tis tergo spectare, pro eo qd est aliena uitia uidere, uerum illud prius
unde sumptū sit non satis liquet, nisi forte a sodinis, hoc posterius ex
Aesopi phrygis apoloigo quodā natū fuisse Politian⁹ modo stravit.
In quo scribit singulos hoies binas habere manticas, alterā ante pes
et us, alterā a scapulis tergoq; propendente. Sed in priorē inquit, alie-
na uitia mittimus, in posteriorē nostra. Eā quæ in pectore est assidue
uidemus, eā quæ in tergo tametsi multo maiore negligimus tamen,
quia nunq; uidemus, Catullus. Sed nō uidemus Manticæ qd in ter-
go est, Horat. Respicerem ignoto discet pendentia tergo, Hierony. Sed
illa est uera inter amicos reprehensio, si nostra opera non uidentes
aliorum iuxta Persiū manticam consideremus. Eundem habet sensu
sum euangelicū illud adagium de trabe & festuca, Hieronymus in
quendam alienis uitiiis obtestantem, sua dissimulante. Qui per tra-
hem inquit, oculis uici, festucam alterius nitatur cruce.

Aethiopem dealbare.

Græcum adagium Αἰθιοπα λευκάνιν. id est æthiopem dealbare,
pro eo quod est rem foedam oratione uelle speciosam efficere, quod
faciunt hi, qui materias infames declamat, aut ea laudant, quæ uis-
tuperio sint dignissima. Aut hoc ipm, aut certe simillimū est illud &
græcum. Aethiopem lauas. Αἰθιοπα σμήχεισ.

Quibus inanem operam significamus.

Lauare laterem. τωλιθον τωλύνειν. Arare harenam siue littus A. *Lanare*
pud idoneos autores inueniuntur, pro eo quod est inanem operam *Adagij* C
sumere. Ut item illud comicū. Actum aiūt ne agas, & Plautus rem *Adagij* C
actam agis. Nugas terere, tum apud Comicos persæpe, tum apud *Adagij* C
alios nonnunq; pro eo, quod est nihil agere. *Nigas*

Os sublinere, dare uerba, addere manum.

Sæpicule apud Plau. p decipedolis, os mihi pbe sublitū est. Dare
uerba pro decipe notissimū est. Illud inusitatius qd est apud Plautū *Adagij* C
in Persa. Quid aīs: crux, stimulor, tritor qūo me hodie uersauisti, ut *Citimus* 2
me in trichas coniecisti, qūo de Persa manus mihi addita est, & apd
eundē in penulo. Ego faxo. Posthaec dī deæq; ceteri cōtentiores ma-
ge erūt, atq; audi minus quū scibunt. Veneri ut addiderit lēno ma-
num. Etiam si hoc loco adierit scribitur non addiderit.

Vt possumus, quando ut uolumus non licet.

Imperat *at* *ut*
fermōnd *g*

ζῶμεν γὰρ ὡς οὐ θέλομεν ἀλλῶς σύνδυεθα. i. uiuimus nō uti uolumus, sed uti possumus. Ita Terētiana Mis̄is in And. a Critone rogata ecquā Athenis uitā agerent, uerecūde seni meretriciū quæstū confitens, ut possumus inquiūt, quando ut uolumus non licet.

In astu aliud ex alio malum uenit.

In urbibus bona ingenia ad nequitiam adducuntur, & malum quotidie ex malo propagatur.

Sine capite fabula.

ἄκεφαλος μῦθοσ. id est sine capite fabula, dicitur sermo lascivus & impudicus, cui uenter & nates in honeste partes ad sint, caput uero minime, Plato. Relinquo inquit sine capite fabulam.

Alius sementem fecit, alius messem.

ἄλλοι μὲν σπείρουσι, ἄλλοι δὲ ἀμύσουνται.

Græcum est in eos, qui aliena possident. Qui ue ex alienis laboribus sibi gloriam comparant.

Aethiopem lauas.

ᾳθιοπα σμήχεισ. id est aethiopem lauas. Conuenit in eos, qui in anem operam sumunt.

Puluerem edis.

κόνιν σιτίζεισ. id est puluerem edis, dicitur in edaces plurimicē cibī homines, nihilo tamen inde habitiores.

Vulpisas, sed contra vulpem.

αλωπεξίζεισ τρῶσ ἐτέραν ἀλώτεκα.

Græcū item adagiū, qui dolis appetūt dolosos. Qd' hodieq; vulgo dī. Simia vulpi conat imponere, quū utrūq; aīal sit callidissimū.

Ventos colis.

ανέμους γεῶργειν. i. uentos colere. Est inutile operam capere.

Carbonum thesaurus.

ἄνθρακες ὁ θυσαυρὸς. i. carbonis thesaurus. Dī in eos, qui magnū qddā sperātes frustrati sunt, Lucia. Carbonū mihi thesaurū oñdisti.

Ex tardo asello equus prognatus.

ἀπὸ Βραδυσκέλων ὄνων ἵππος ὠρουσεν.

In eū cōpetit, q ex obscuro gñe natus, clar⁹ euāsit, græcū ē adagiū.

Inemptum mancipium, uel cum sale emptum.

Sí quando uilissimum nulliusq; rei uirum significare uolumus. Inemptum mancipium. Græce. ἀνάντων ἀνθραποδίον. Menander. Trax es generofus cum sale emptus.

Calabri hospitis munera.

In eos dicit, qui amicis donant, quæ ipsi contemnūt. Calabri em̄ quoniā pīris abundant, hospitibus pīra affatim apponūt, saturosq;

domū auferre iubent, quod si illi recusent accipere, porcis obiciuntur comedenda, Horati in epistolis. Non quo more pīris uesci calaber iubet hospes. Tu me fecisti locupletem uescere fodes. Iam satis est, at tu quantum uis tolle benigne. Non inuisa teres pueris munus scula paruis. Tam teneor dono, q̄ si dimittor onustus. Ut lubet, hęc hodie porcis comedenda relinques.

Semper ad pocula Leontini.

καὶ λεόντιοι τέρπι τοὺς κρατῆρας.

Leontini assiduis compotationibus gaudebant. Quos ubi Phalaris bello uicisset pocula eiecit. Inde natum adagium. Semper circa crateras Leontini, græcum est.

Inaniter aquam consumes.

Primitus in patronos garrulos & ineptos dictum, quos ad cles p̄sydras dicere solitos constat. Ab his in multiloquos uaniloquosq; translatum est. Græci sic efferunt ἄλλως ἀναλίσκεις ὑδῶρ.

Vtrem uerberas.

De stulte laborantibus. Græci his quidem uerbis dicebant. αστοκὸν δέρεις αστῷ φαυρίζεισ.

Tandem muspicem gustauit. ἄρτι μῦς τίσσης γεύμεται.

In eos dicebat, qui experiēdi cupiditate in magnū aliquid malū incidunt. Mus em̄ si quādo in picē incidit, emergere nō potest.

In mari aquam quæris.

Ibi q̄ris p̄inde, ac si difficilis sit inuētu, ubi nihil aliud licet inuenire. Quid eiñ in mari aliud est quā aqua. In eos cōuenit, qui in his auctōribus unū aut alterū uitiū inquirunt, in q̄bus uitiosa sunt om̄ia.

Ignorat quid intersit inter æs & lupinum.

Id est nō habet discrimē inter opt̄ia & uilissima. Nam pecunia nihil p̄ciosius, lupino nihil uilius. Ne tñ ignorat qd distēt æra lupinis.

Cantilenam eandem canis.

Hoc est iam millies digna repetis, Terē. in Phor. Cantilenā eandē canis. A p̄uetustis ac saepenumero auditis contionibus translatū est.

Aliquid suo assuet capiti.

Vbi cauēdum a quopiam monemus, ne quid incōmodi afferat, Teren. Heu metuo lenonem, ne quid suo assuat capiti.

Sui similis est.

Et in bonū & in malū sensum dici accipi q̄ potest, ubi quis aliqd se dignū facit, uidelicet quū meretrīx impudēter loquit̄, leno peierat, fictus dissimulat, detractor obloquit̄, gloriosus ostētat, liber amicus recte monet, eruditus eruditē dicit, simplex simpliciter, modest⁹ mos deſte. Contra si periurū aliquādo quod iurauit præstare cōtingit, ibi

sui dissimilis dici potest, Terentius. Quod uterque dissimilis est sui? De le-

none dictum ac Phaedria, altero blandissimo, altero austriaco.

Defraudare genium.

*fel natura
facio piso
per* Est naturae necessariis non nihil subtrahere. Apud eundem est Comicus.

Naturam expellas furca tamē usque recurret.

Horatianus est uersus in epistolis. Non facile dediscuntur, quae natura nobis indidit, Terentius Rursum ad ingenium redit.

Cœlum non animū mutant, qui trans mare currunt.

* Id est frustra locum mutauit, qui eundem animū retulit.

Vilis amicorum est annona bonis, ubi quid deest.

Facile habentur amici qui petant, qui dent perque pauci.

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Mire dictum in eos, qui experta fastidiunt, optant inexperta.

Cura esse quod audis.

Id est cura talis esse, qualē te hoīes p̄ assentationē predicāt, Hor. ad Quintiū. Tu recte uiuis, si curas esse quid audis. Iactamus iampridem omnis te Roma beatū. Sed uereor, ne cui de te plus cōf tibi credas.

Cautus enim metuit soueam lupus, accipiterque.

Suspectos laqueos, adopertū miluius hamum.

Tres metaphoræ uenustissimæ, mire in eos cōuenientes, qui malum metu a maleficio se continet, alioquin peccandi perecupidi.

Cæcus cæco dux. τυφλὸς τυφλῶν οὐ γε μόνον.

Euangelicū adagium in eos, qui indoctū docere conātur, indocti ipsi. Simile est Horatianū. Cæcus iter monstrat. Ita enim ad Scœuam scribit, ut si cæcus iter monstrare uelit, tamen aspice. Quod perinde dictum ac si sus mineruam dicas. Porphirion monet.

Odit cane peius & angue.

Hor. Alter Myleti textā cane peius et angue. Vitabit chlamydem.

Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet.

Plus dapis, & rixæ multo minus inuidiæque.

Ex Apologo quopiā de coruo & vulpe sumptū, nonnulli hoc p̄ uerbiū putant, etiā si non probat Porphirion. Est autē hīmōi sentētia, ut si quod munus adiuītibus accipiamus, eo taciti sine strepitu fruamur, hoc modo & sæpius accepturi, & citra inuidiam possessuri.

Sine cortice nabis.

Prouerbialiter ab Hor. positū, Acron admonet. Trāsumptūque ab his, qui quū natare primū discūt, corticibus uentri subligatis natāt, deinde exercitatores sine eiusmodi adminiculo natare incipiūt, Plautus in Aul. Quare pueros qui natare discunt scyrpo induit ratis, qui laborant minus facilis ut nent, & moueant manus, Hor. Simul ac-

durauerit ætas. Membra animi tuum nabis sine cortice, id est cibis
tra custodem & pedagogum ipse te reges, ac moderaberis.

Aegrotus dum spirat sperat.

Cicero ad Atticum. Ut ægrotus dum anima est, spes esse dicitur.
Sic ego (quoad Pompeius in Italia fuit) sperare non destiti. Ex ipsa
re sumptum adagium in eos dici potest, qui in rebus afflictissimis
spem tamen haud unquam abiiciunt.

Patere & abstine.

Epicetus philosophus, uniuersam uiuendi rationem duobus uer-
bis complexus est. ἀνέχου καὶ ἀπέχου. id est patere & abstine, quo
altero monemur, ut mala patienter toleremus, altero ut uoluptatis
bus interdictis tēperemus. Eiusdē est in philosophorū vulgus dictū.
ἀνευτο τράπτειν, μέχει τού λεγειν. Id est significat factis procul, uer-
bis tenuis. Idem in blandos, sed fictos amicos dici potest.

Aedibus in nostris quæ prava aut recta gerantur. *

Hunc Homericum uersum Socrati. prouerbij uice in ore semper
fuisse, Aulus Gelli. scribit. ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακῶν τὸ γαστρί^{θῶν}
τε τέπυκται aedibus in nostris, quæ prava aut recta gerantur.
Quo uersu monemur, ut ea modo quæ ad nos pertinent, curemus,
externa alienaç ne inquiramus.

Coturnix Herculem seruauit. ὄρτυξ ἐσωσέν ήρκακλη.

Dici solitum, ubi quis præter spem seruatus esset.

Ira tardissime omnium senescit.

Græcum adagium. ὁ θυμός ἐσχατόν γεράσκει.

Ne in coena quidem laudaberis.

οὐκ ἐπαινεθεῖς οὐ δὲ τερπίδει πνεύμα.

In hominem uehementer inuisum. In coenis enim funeralibus de
functi laudabantur, etiam si parum meruissent uiri. Præterea græ-
cis in usu fuisse uidetur, ut in symposiis se laudarent, quemadmo-
dum Alcibiades Socratem apud Platonem.

Asinus in apibus. ὄνος ἐν μελιτταισ.

De his quæ parum fœliciter cadunt.

Omnem mouebo petram.

Omnem mouebo lapidem. Vtrumq; enim apud græcos inueni.
τάντα κινήσω τετρον. id est omnia experiar, nihilq; intentatum re-
linquam, donec quod uolo effecero.

Ante uictoriam laudes canis.

τρό τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ἀσθισ. Qui rem nondum peras-
tam laudant.

Erustra canis. τρόσκενν τάλλεισ.

De frustra suadētibus. A cātoribus trāslatū, q̄ canētes nō audiunt.
Imperatorum multitudo Cariam perdidit.

τῶολοι σρατηγοι τὴν καριαν ἀπώλεσαν.

Grecum adagium, quo significatum est male rem geri ab his, qui
inter se dissentunt, neq; quisq; alteri concedit.

Sine riuali diligere.

Id amare quod nemo aliis appetat. Velutī Simia catulos suos
miratur & amplectitur, sed sola, apud Aufonium legitur.

Pedibus in sententiam discedere.

A curiæ consuetudine ductum idem est, quod alterius senten-
tiam approbare consentiendo.

Mus malus. μῦς κακός.

Græcū dictū in lasciuū & salacē hoīem. Murē em̄ salacissimū esse,
Aelianus multor̄ testimoniis auctorū docet. Vnde amatorio blan-
dimēto amatores quēadmodū passerculi, columbulæ. Ita & mures
uocant, Mar. Nam quū me murem, quū me tua lumina dicas.

Nunquid & Saul inter prophetas.

In Malachon libris notissimā historiā de Saule dū paternas asinas
q̄rit, repēte ppheticō furore arrepto, ita ut īter reliq̄s pphetas nudus
saltaret et uaticinaret, in puerbiū hebrei yterūt. Cōmode eo utemur
de repēte mutatis, siue in eos, q̄ sui dissilibus conuiuūt, ueluti si miles
inter monachos, aut poeta inter theologos neotericos uersaretur.

Facies tua computat annos.

Apud Iuuena. in anum libidine iuuenculā. Dici potest in eos qui
iūuenes uideri cupiūt, frontis rugis reclamātibus. Quod ideo ascri-
bendum putauī, quia prouerbiū speciem quandā præ se ferebat.

Mare cœlo confundere.

Est omnia permiscere sine ordine. Quod græci dicunt. ἀνω κατω,
id est sursum deorsum, quod nonnulli latinorum susq; dec̄s dixer-
unt, nihil referre quid fiat significantes.

Ignorat quid intersit inter caput & inguen.

Aut est puerbiū, aut prouerbiū certe simillimū, qd de muliere ebria
scripsit Iuuena. Inguinis & capitis quæ sint discrimina nescit.

Qui semel scurra, nunq; paterfamilias.

Porphirion in Horatium prouerbium fuisse admonet, utitur eo
& Cice, in actione quadam dicens recte vulgo dici, ex scurra diuite
quidem fieri posse, at patrem familias non posse.

Intus & in cute.

Prouerbialis sermo idem significans, quod penitus, Persius. Ad
populum phaleras, ego te intus & in cute noui.

Iouem lapidem iurare.

Es quantumvis sancte deierare, a feriendi fœderis ritu sumptū, qd a patre patrato lapidē manu tenente cōceptis uerbis pronūciabatur.

Circulum absoluere.

Es omnibus numeris, ac partibus quippiam perficere. A cyclo illo & orbe disciplinarum deductum uideri potest.

Cimeriae tenebræ.

Cimeriorū regio in Scythia a Cosmographis collocaſt, æternis tenebris dānata, cui solē nunq̄ oriri scripsit Home. in qua nō ineruditus poeta Ouidius, somno deo facetissimis uersibus regiā edificauit, Huius regionis obscuritas in prouerbiū abiit, quo Lactā. usus aptissime est in diuinariū insti. lib. iiiij. O cæcū pectus, o mentē Cimeriis, ut aiunt tenebris atriorē. Quem ueluti emulatus Hiero. Rogo inquit. quæ tanta est cæcitas, & Cimeriis (sicuti aiunt) tenebris inuoluta.

Muti magistri.

Mutos mḡos libros prouerbialiter olim noīabant. Docere em̄ possunt, loqui non pñt. Et qui legēdis mō eloquētiū scriptis eloquētiā sunt cōsequuti, hi gloriari possunt se a mutis p̄ceptoribus dicendi arte didicisse, Aul. Gel. li. xiij. ca. ij. Qm̄ uocis (ut dicit) uiuæ penuria erat, ex mutis (qd aiunt) mḡis cognoscere, nimirū libros innuens.

Non omnia pari filo conueniunt.

Pro puerbio Picus Mirādulanus protulit. E medio fortasse sumptum. Quo significamus non om̄es dicere om̄ia. Neq; omnia om̄es posse, ut scripsit Buccolicus poeta, sed minime buccolice.

Intra tuam pelliculam te contine.

Porphirion inde sumptū puerbiū putauit, qd doctores ī pellibus dormitent. Pōt & ab appologo notissimo tractū uideri, qd asinus leo nis sibi pellē adoptauit, quæ res illi magno fuit malo, Hora. Et merito, quoniā in propria non pelle qui essem. Quo uerbo monemur, ut pro sua quisq; conditiōe nos geramus, Martialis in sutorē quendā, qui prius in summas diuitias fortunę fauore subiectus, ut uēti erāt, ita uelū in altū sustulit, deinde ad pristinā rursus inopiā largitiōibus suis redactus, ut nihil iam nisi Cerdo esset. Nunc (inquit) in pellicula Cerdo tenere tua, Plau. Militem iactabundum & ostentatorem magnificū Elephantino corio circuntectū scribit nō suo, siue qd stolidū significaret. siue qd maiora, qd pro facultate loquentem.

Siculæ gerræ, Persæ nuge, Lyræ lyræ.

Festus Pompeius scripsit gerras grēce crates significare uimineas, eamq; uocem pro nugis & rebus ineptis, leuibusq; usurpari vulgo cōceptam hoc modo. Athenienses quū Syracusas ob siderent, & cres-

bro Gerras posceret, irridetes inquit Siculi Gerras clamitabat. Hinc gerrae pro nugis accipi ceptae. Ausonius Symmacho. Cogitas illud non illud Catullianum. Cui dono lepidum nouum libellum, sed a margotes ron & uerius. Cui dono illepidum & rudem libellum non diu quesiui. Tu enim occurristi, quem ego si mihi potestas sit ex oibus unum semper eligerem. Misisti itaque ad te friuola gerris sicut uaniora, Plaut. in Penulo Scitur per tempora hoc iam est. Verbū si uerbū uetus. Nam tuae blandiciae mihi sunt quod dici solet, Gerrae germanæ ædepol, Lyræ lyræ. i. mere nugæ. Ex quibus Plau. uerbis mihi suspicio sit & lyras pro nugamētis in pro uerbio fuisse. Vnde senes ætatis uitio ineptiētes delyrare dicantur. Persolæ nugæ & persæ nugæ. p meritis ineptiis apud eundem poetam cōplū sculis locis leguntur. Cōgerro, p familiari & nugarum nostrarum participē quū apud alios auctores, tum apud Plautum saepicule ponitur.

Eplastro loqui. εξ ἀμάσησ λαλεῖν.

Ex ueteris comoedie libertate sumptum adagium, in qua iuuenescit plaustris in obuium quemque scommata dicteriacque iactabant, Vnde græci ubi quenque liberius intemperantiusque conuictuatū significantur. εξ ἀμάξησ eum, hoc est e plaustro loquutum ferunt.

Non remulco, sed plena uelificatione inuectus.

Priori p̄simile est a nauali confictu sumptum, in quo rostratae nauies impetu inter se faciunt. Itidem qui magna libertate in quempiam dixit scripsitue, non remulco, sed plena uelificatione inuectus dicit. Nam hoc ipsum uerbū inuehi quo ueluti p̄prio iam utimur, uel a curribus in quibus pugnabant antiquitus, uel certe a nauibus translatum est.

Ad Aristophanis lucernam lucubrare.

Aristophanis comici lucerna, iā olim in puerbio est, ob exactam hoīs diligentia. Ut ad Aristophanis lucernā lucubrasse dicamus eum qui plurimum uigiliarum studio impenderit. Venit eadē de causa et Demosthenis lucerna in vulgi sermonē, in quē q̄ fere non nisi descriptio diceret, lucubrataque oratione. a maleuolētibus cōuictio iactatū est illud ἐνθυμητα τοῦ ἐκενίου λύχνον ὅζειν. i. opera illius lucernā olere. Et quid prohibet tertiam Cleantis lucernā accedere, ut augeat adagiorum nositorum cōcētum. Ad omniū profecto horū lucernas lucubrandum est ei, qui circulū illum & orbem disciplinarū uelit absoluere.

Vel cum puluisculo.

Qua clausula ita oīa ut sunt tolli, nihilque pr̄fus reliqui fieri significamus. A frumentū ab area cōuerrētibus trāsumptū uidetur. Plautus in rudentibus. Conuerret iam hic me totū cum puluisculo, Plau. in Trucu. Quo citius rem ab eo auferant cū puluisculo. Eodē iuuenia. uidetur allusisse. quū dixit. Si reddat ueterem cū tota erugine follem.

A limine salutare.

Dicitur, uel theologiā, uel phīam, uel aliam quāvis disciplinā, qui ei neq; admodū diuturnā, neq; impendiosam operā impertiit, neq; familiarem ullam, ac domesticā consuetudinem cum ea coniunxit. uerum ueluti prætereunte a limine, hoc est foribus salutauit.

Summis degustare labiis. ἀκρού χειλούς.

Extremis digitis attingere. ἀκρῶν δακτύλων.

Ad eandē sententiam faciūt illa nulli non notissima. Sūmīs degustare labris, & primoribus digitis attingere, Cic. pro Celio. Evidem multos & uidi in hac ciuitate, & audiui nō modo qui primoribus labris gustassent genus hoc uitæ, & extremis (ut dicit) digitis attigis- sent, sed qui totam adolescentiam uoluptatibus dedissent, emeruisse aliquando, & se ad frugem bonam (ut dicitur) recepisse.

Bonæ frugis.

Ex hoc prouerbio dici solere Cicero nos admonet, si quādo pro- būm minimeq; nequā hoīem significare uoluissent. Contra nullius frugis hoīem perditū & nequā appellabant, metaphora ab arborib; bus aut agris ducta. Inde illud comœdiis familiare, Frugi es, quum quispiam collaudabitur, quod probe officio sit functus.

De calcaria in carbonariam decurrimus.

Apud Politianum legitur pro adagio relatum. Quo dicto mihi orationis inconstantia notari uidetur. quoties fit, ut a re proposita, in aliam subito longe a priore diuersam delabimur. Pene de calcaria quod dicitur, in Carbonariam decurrimus.

Puluerem ob oculos offundere.

Glauconiam ob oculos obiicere.

Est de industria rem obscurare, auditoriū iudicium eripere, Cic. gloriatur in actione quadam se iudicibus tenebras offudisse. Et Hieronymus in monachū quendam, qui loquentiæ plus satis habebat, eloquentiæ nihil. Illlico inquit tenebras iudicibus ob oculos offudisset. Eundem habet sensum nebulam ob oculos obiicere. Nec aliud Plautinū illud Glauconiam ob oculos obiicere. Est autem Glauconia oculorum morbus cæcitatem subinde adferens.

Sybaritæ per plateam.

Sybaritarū nomen inter eorū exempla numeraf, qui uictu cultu immodice indulserunt, a quibus manauit dicterū illud vulgatū apud ueteres. συβαρίται οὐα τλατεῖσ. Sybaritæ per plateā contra fastosius ingredientes Africanus in oratione quæ cestis inscribitur. Sed enim inquit Sybaritæ fastu præturgidi.

Domi, non hic, Milesia.

Fuere milesij luxu mollicieq; notabiles. A quibus illud prosectorum est prouerbium. οιχοι τὰ μιλίσια οὐ γὰρ ἔθασιν. id est domi non hic Milesia. Conuenit in eos, qui domesticum luxum celebrant, ubi mis-
nus probatur. Sic autem Lacedæmone Milesius quidam hospes au-
diuit, qui delicias patrias extolleret, A po. Bizatius auctor. Ethicum
uerbum quo monemur, domi quidem liberum esse suo quemq;
more uiuere, at foris alieno more uiuere oportere.

Surdis agere testimoiiis.

Surdis testimoniis age dicunt, qui p tabellas testimoniū ferūt. Eius-
mōi em testes rogare nō licet. Propterea q surde sunt tabulæ. Et nūc
surdis agūt testimoniis q auctores magnos & multos citāt, neq; noīa,
neq; loca indicātes, Politia. Neue surdis(qd aiunt) agat testimoniis.

Ansam quærere, arripere, præbere.

Venusta est metaphora, pro eo quod est occasionem quærere,
seu ministrare, Plautus. An non uides hunc ansam quærere, id est
occasionem rescindende pactionis. Ne maleuolis obtrectandi ans-
sam præbeamus. Et ansam arripere, apprehendere ansam apud erus-
ditos inuenies, quod est occasionem arripere.

Occasionem arripere.

Quod ipm occasionē arripere prouerbiū uim sapit. Est em occasi-
onis dei huiusmodi simulachrū, ut rote pinnatis insistēs pedibus in
orbem se se cœcitatiſſimo rotatu circūagat, priore capitis parte capil-
lis hirsuta, posteriore glabra, ut apprehendi nequeat. Ad qd erudite
allusit quisquis is fuit, qui hunc uersiculum scripsit. Fronte capillata
post hæc occasio calua. Atq; hic deus, græce dicitur. καιρος.

Fenestram aperire.

Similis huic metaphora, pro eo qd est occasionē atq; aditum mi-
nistrare, Terē. Hui quantā illi fenestrā aperueris ad nequitia. Et haud
etiā scio an e medio sumpta sit a Cicero. translatio, qua in oratione pro
Planco usus est, qd qd qua nolui ianua in causam ingressus sum.

In sinu gaudere. εν κολπῳ χαιρειν.

Est tacitū apud se gaudere, neq; aliorū applausus expectare, ut fas-
ciūt qui recta cōsciētia cōtentī, hoīm iudicia flocci non faciūt, Cic. in
Tusc. quæst. li. v. Quoniā hæc plausibilia nō sunt, ut in sinu gaudeat,
gloriose loqui desinat, Tibull⁹. Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu
Proptius. In tacito cohibe gaudia clausa sinu. Idem. Alter in alterius
mutua flere sinu. i. me de tuo malo cruciari, te uicissim de meo.

Satis de queru.

ἄλις δηρυός. Id est satis quercus, aut satis de queru. Græcis in pro-
uerbio erat, in eos qui e tenui conditione ad lautiorē uitam fuissent,

profecti. Inde sumptū, q̄ Prisci illi & primi mortaliū, simul atq; frumenti usus esset repertus, glandibus uictitare desierint.

Testudinem Pegaso comparas.

χελώνην ταύρον συγκρίνεισ. id est testudinem Pegaso comparas. De rebus uehementer dissimilibus. Testudine enim nihil tardius. At pegasus alatus equus singitur.

Semper fœliciter cadunt Iouis taxilli.

τει γάρ εῦ τι πτουσιν δι μίστη κύβοι.

Græcū adagiū dici solitū, tum in eos q̄bus oēs res ex sūnīa eueniūt, tum in illos, quorū uirtutibus fortuna respondet. Est enī Iupiter stelā prospera, honestisq; studiis, ac pietati fauens. Et haud scio, an in iasciēdis talis id antiquitus fuerit obseruatū. Iouis iactū fœliciorē esse. Ni si ad Iouis uictoriā, Iunonisq; uictae fabulā referre malumus.

Simulare cupressum.

Acron græcū prouerbiū fuisse admonet, in malū pictorē, qui p̄ter cupressum nihil nouerat pingere. A quo quū naufragus quidā p̄tisset, ut vultū suū exprimeret, ac naufragiū suū depingeret, ille interrogauit, nū ex cupresso uellet adiici aliquid, unde puerialis sermo sumptus. Conuenit in eos, qui unū quiddā prestare possunt, uti concionatores, qui duas aut tres conciunculas edidicerūt, neq; extra eas quicq; possunt afferre, eandem cantilenam semper canentes.

Delphynum syluis appingit, fluctibus aprum.

Horatianus uersiculus est, & ut opinor prouerbialis. Quadrat in eum, qui minime apte, minimeq; in loco quippiam dicit, facitq;.

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

ωδίνεν οὐρος ἐιτα μῦν ἀπεκτέκεν.

Eiusdē Hor. x̄sus quē Porph. ex Aesopī apolo sumptū prouerbialē fuisse testat. Dicitus in hoīes uentosos, & ostentatores, qui magnificis p̄missis, tū vultus, uestitusq; auctoritate mirā de se mouent expectationē. Verū ubi ad rem uentū est, meras nugas adferunt.

Omne tulit punctum.

Adagiū a comitiis mutuo sumptū, ubi tabella circūferri solita, in qua pūcto apposito significabant, cui candidatorē suffragarent. Inde omne tulisse punctū dicit, qui oīm iudicio probat, nulliq; nō placet. Nam q̄ iucūda mō scribūt, his dūtaxat placent, q̄ uoluptatē appetūt contra q̄ utilia, ab his tantū probant, q̄bus utilitas querit, nō delectatio. at qui uoluptatē cum utilitate miscuit, is oīm suffragio laudabit, Hora. in arte. Omne tulit punctū, qui miscuit utile dulci. Idem in epistolis. Discedo Alcæus pūcto illius, ille meo quis:

Non missura cutem, nisi plena cruoris hyrudo.

Prouerbij facie certe hēt, & hic yſiculus. Dicēdus in hoīes imprō
bos, atq; importunos, qui quicqd faciūt, id īmodice faciūt, & ad odi
um usq; nō memores vulgatissimi sermonis, tum a lusu desistendū,
quiū optimus est, ne uoluptatē odij molestia sequuta cōtaminet.

Sat cito, si sat bene.

Ex oratione quadam Catonis sumptum. Quo uerbo monemur,
ne in negociis agendis precipites simus. Necq; eī referre q̄cito quid
fiat, modo bene fiat, Hierony. ad Pāmachium. Scitum est illud quoz
q̄ Catonis. Sat cito, si sat bene. Quod nos inquit quondam adoles-
centuli quum a perfecto oratore p̄faciūcula diceretur, risi-
mūs. Meminisse te puto erroris mutui, quiū om̄ne Atheneum schos-
lasticorum uocibus consonabat. Sat cito, si sat bene.

* Bona noīa nonnunq; fieri mala, si nunq; interpellēs.

Alphij fœneratoris dictū apud Columellā, qđ et īpm in vulgi ser-
monē abiit. Et ille quidē debitorē noīa intelligebat, nos ad amicos,
aut officij debitores referre poterimus, ut accipiamus ex bonis dilig-
gentibusq; amicis, negligentes fieri, nisi consuetudine, ac literis subs-
inde beniuolentiam renouemus officiisq; inutui admoneamus.

Pueros astragalis, uiros iureiurando fallendos esse.

Lysandri Spartani est apohthegma. Qđ significabat iusurandū
iis, q̄ uiri uideri uellēt, sanctissimū hīc oportere, pueros talis rebusq;
leuib⁹ falli posse, uirū grauē nulla re alia, q̄ iureiurādo posse decipi.

Quarta luna natī.

Male fortunati quarta luna natī dicunt, ppterēa qđ astrologorū
obseruatione ea luna rebus gerēdis inauspicatiō sit iudicata. Polio-
tia, Ne quarta oīno luna (sicuti prouerbij fertur) natī credamur.

Copiae cornu.

Iouē aluerit. Dicit de his, q̄ rerū om̄e genus domi conditū hīt, et a q̄
bus qđuis possis petere. Plautinus parasitus eplām qndā copiae cor-
nu appellat, q̄ plurimū ex ea cōmodorē capi posset. Et Aul. Gel. Plis-
niusq; testant auctores nōnullos id tituli suis cōmentariis indidisse,
tanq; in eis nihil non contineretur, omniaq; inde petenda esse.

Aquila non capit muscas. οὐ καλύπτει.

Significat summos uiros in rebus leuiculis labi nonnunq;, non
q̄parum assequantur, sed quia negligant.

Aquilam uolare doces. οὐ πτασθειται μηδέσχεισ.

In eos dicit, qui doctū docent, aut qui memorē monent. Eandem
habent sentētiā. Delphinū natare doces. Et pīscem natare doces.

Aquam culpat ardea.

Vulgatum quidem est & Neotericum, uerum non indignum
quod ueteribus annumeretur. Competit in eos, qui ut suam inscri-
tiam pretexant aliquo pallio, resculpare solent. Veluti si quis legen-
di imperitus characteres malos esse causetur.

Aquilæ senecta. ἀετῶν γῆρας.

Prouerbium in senes, qui plus bibunt, q̄ comedūt ut scripsit Do-
in Teren. ab aquilæ natura sumptū. Nam Pli. lib. x. natu. hist. refert.
aquilas neq; senio, neq; ægritudine oppetere, sed fame, instantū super-
riore accrescente rostro, ut aperiri non queat. Eoq; aquilā instantū in
senecta bibere, aut de præda sanguinē sugere, Teren. in Heauton. Ni-
hil nimiris narras, uisa uero est(quo dīci solet) aquilæ senectus.

Palinodiam canere.

Est diuersum ab his, quæ prius dixisti dicere, ac in cōtrariū mutare
sniam. Translatū a Stesichori fabula notissima. Hanc clausulā Chrys-
ostomus noīatim pro puerbio posuit. Item & Augu. ad Hierony,
Quare arripere obsecro te ingenuā et uere Christianā cum charitate
sæueritatē, ad illud opus corrigendū, atq; emendandum, & Palinod-
diam(ut dicitur)cane. Plato in ep̄līs. Quod si fateris, Stesichorū sa-
pientem puta, atq; eius Palinodiā imitatus, ex mendaci sermone te
ad uerū traducas, Cice. ad Atticum. Expecta Palinodiā diuinam.

Contra fluminis tractum niti.

Est cum potentioribus certare, quos contendendo uincere ne-
queas. Ut enim flumen ex alto decurrens uehementius insurgit, si
contra nitare, sicq; retardaret ita quorundam ingenia, nisi obsequun-
des uiolentiora redduntur. Concedendum igitur his, quibus fru-
stra repugnetur. Laudat hanc prudentiam in Crispo Iuuinalis, q̄
Domitiani uiolentiæ concesserit, nec unq; direxit brachia contra
torrentem August. ad Hierony. Quur igitur conor contra flumi-
nis tractum, ac non potius ueniam peto:

Illotis pedibus. ἀντοισ τωσιν.

Quod nimiris confidēter, nimirisq; stolidē sit, id illotis pedibus fieri
dicitur, Ut si q̄s sciolus et arrogās conēi theologiae mysteria tractare
indoc̄o sermone, illotis pedibus de theologia disputare dici posset,
Aul. Gel. in noct. Atti. Illotis(q̄d aiunt)pedibus & ybis reprehendit
doctissimi hoīs orationē, Macrob. Saturna. lib. i. Illotis pedibus præ-
tereunt. De literatoribus loquitur, qui reconditā illam, & pœnitissi-
mam, in Vergiliiano poemate doctrinam negligunt. Deniq; sermos
nem parum uercundū, nimirisq; precacem, ac petulantem illotum
prouerbio uocant. Sumpta metaphora a rem diuinam facturis, qui
nisi lotis pedibus sacrificium incepere non solent. Perinde est igitur

ERASMI

illotis pedibus, ac si dicas prophane, & irreuerenter, pro eodem illo
tis manibus apud græcos est. $\alpha\gamma\pi\tau\omega\varsigma \chi\epsilon\rho\sigma\varsigma$.

Dignus qui cum in tenebris mices.

Rusticū & puerū suisse adagiū Cicero cōmonstrat. Dici solitū,
de his q̄ certa spectataq; fide eēnt, Cic. offi. iiij. Hoc nōne est turpe du-
bitare phōs, quē ne rustici quidē dubitant, a qbus natū est, id qd iam
tritū est uetusitate puerbiū. Quū enim fidē eius bonitatēq; laudat, dis-
gnū esse dicunt, qui cū in tenebris mices. Erat ut suspicor ea mīcatio
Iusū genus quoddam. in quo nōnulli dolo malo soleant uti.

Rem acu tangere.

Est ipsam rem sine errore diuinare. Quod & ipsum a Iudicio Ius
su sumptum uideri potest, in quo diuinator, id quod aliis notasset,
acu tangebat, qua in re qui non errasset, ipsum calculum, aut aliud
quiduis acu tetigisse dicebatur, Plautus. Rem acu tetigisti.

Sic est ad pugnam properandum.

Dicitur in eos, qui re tota peracta. tum demum accurruut tanq;
festinantes, quemadmodum ignauī bellatores solent. Callicles in
Gorgia Platonis ad Socratem sero festinantem. Sic ad bellum, & pu-
gnam ferunt (o Socrates) accedendum.

Post festum uenire. $\chi\alpha\tau\alpha\pi\varsigma \tau\kappa\varsigma \epsilon\omega\pi\varsigma$.

Retulitq; statim Socrates puerbio prouerbiū. Nimirū intelligēs,
quid ille significaret. Nunquid inquit post festum (ut dici solet) ueni-
mus tardiores. Alterū a conflictu, alterū a sacrificio translatum.

Purgatis auribus.

Idē indicat, qd attētis uacuisq; auribus, Hora. Est mihi purgatam
crebro qui personet aurē, Plaut. Per purgatis ambo damus tibi ope-
ram auribus, Persius Saty. v. Stoicus hic aurē mordaci lotus aceto.

Indulgere genio, Curare cutem.

Indulgere genio, est aio suomet obsequi, ac uoluptati operā dare,
Persius. Indulge genio. Pro eodē curare cutē dicim⁹. Voluptarij em⁹
id curant mō, ut cutis summa niteat, & ea ḡa balneis. unguētis, sole,
somno, cōuiuiis utunt, Persius. Et assiduo curata cuticula sole.

Qui quæ vult dicit, quæ non vult audit.

Celebratissimū adagium, Terent. Si mihi pergit quæ vult dicere,
quæ non vult audiet, Plaut. Contumeliam si dices, audies. Cecilius
in Cryſio apud Gellium. Audibis male, si male dicis mihi.

Nodum in scyrpo quærīs.

Idē prouerbiū iisdem uerbis legit apud Plautū in Menechmis &
apud Teren. in And. Est aut̄ nodū in scyrpo q̄rere, ea in re quēstionē
facere, ubi nulla inest quēstio. Nam Donato scyrpus iūci species est

Ieuis atq; enodis. Aut etiam in re leuicula nulliusq; momenti perinde ut magna in re difficilem, ac religiosum esse.

Pridie caueas, ne facias quod pigeat postridie.

Nihil pfecto dici potuit puerbialius. Est aut in fabula, cui Sticho nomē, quae & ipsa inter Plautinas numerat, etiā si stilus aliū auctore sapit. Illic Pynacium patri persuadere cupiens, ne senex uxorē ducat, his uerbis utitur. Qui potest mulieres uitare uitet, ut quotidie pridie caueat, ne faciat quod pigeat postridie, hoc est ne præsentī cupiditate addictus id committat, cuius in posterum pœniteat.

Stulticia est uenatū ducere inuitas canes.

In eadem comœdia Panegyris eius soror, patri interminans, ne se inuitas uiris collocet, adagio nimis q; festiuo est usa. Stulticia est in quiēs pater uenatū ducere inuitas canes. Addiditq; sententiā qua metaphorā explicat. Hostis est uxor inuita, quae ad uirū nuptum datur. Dici potest in eos, qui coactis operis utuntur, officiumq; ab inuitis exigunt. Manet hodieq; apud nostrates prouerbium, incōmodum admodum esse inuitis iumentis quadrigas agere.

Actum est.

Desperatis est sermo a iudiciorū cōsuetudine sumptus, ut Donato placet, in qbus utriscq; auditis partibus ubi iudices pronūciassent. preco actū esse clamabat. Vnde qties nihil esse reliquū spei significamus, actū esse dicimus. Ut de me actū est. De tua actū est salute, Plau. Nisi quid re præsidū apparas, acta hæc res est. Certū est moriri.

Aedilitatem gerere sine populi suffragio.

Est ea in re imperiosum esse, in qua nemo ius imperādi fecit. Plautus in Sti. Sine suffragio populi tamen aedilitatē hic quidē gerit.

Lupus in fabula.

Quoties is de quo sermocinamur, de iprouiso colloquētibus interuenit. Lupū esse in fabula dicimus, adesse eum iūm significantes, de quo fabula narrat. Quod inde sumptū putat. Do. q; lupus ei quē prior uiderit uocem adimere dicit. Verum id cōmentū fruolū, nī hilq; ad rem attinere uidetur. Alterū illud eiusdē de nutricū fabulis, nō improbat quidē. Verū tertiu quod addit mihi maxie pbaret, nī si ille fictitiū esse dixisset, uidelicet Neuiāne fabulę, quū id ageret, quē admodū Romulus & Remus a lupa essent nutriti. repete uerū lupū actioni interuenisse, inde natū adagiū, ut quū de quopiā absente sermo fieret, isq; ppter expectationē repete interuenisset, lupū adesse in fabula diceret. Ita Syrus ille Teren. quū de Demea quē ruri esse credebant, narrat adolescēti qbus modis illū deluderet, isq; repete adesset hem inquit tibi lupus in fabula. Itē & apud Plau. in Sti. de Gelasino

H ij

parasito, qui fratribus de se fabulatis subito apparet, atque ecce cum
tibi lupus inquietum, in sermone praesens esuriens adest.

Nota mala res optima est.

Aenigmaticū quiddā habere uidetur quod est apud Plautū in trinūmo. Nota res mala optima est. Sunt autem yba senis amico suadētis ne
uxorē tametsi malā mutaret, ppter ea quod plārūq; q; cōmutat, p; malo
peius accipiat, tū ignotū pro noto, postremo mala qbus assueuimus
iam mala nō sunt. Bona quoq; cōtra quibus non assueuimus mala.
Hæc nos sententia a rebus nouandis deterret, ne facile spe melioris,
regem, præceptorem, amicum, uxorem mutare uelimus.

Gladium dedisti qui se occideret.

Hoc est ministrasti materiam, & adiumenta ad perniciem. Quod
fecisse obiurgat Plautinus senex, qui adolescenti pro ædibus pecu-
niam dederat, quā una ille secus perderet. Dedisti ne inquit hoc pacto
ei gladium qui se occideret, & quid secus est, aut quid interest dare te
in manus argentum amanti homini adolescenti?

A stirpe.

Perinde est. ac si dicas a fonte, ab eo vñ tanq; a stirpe oīa pmanat.
Ex stirpe enim oīs rami, pgenerant, Plaut. q; si exquirat usq; a stirpe
auctoritas, ex quo primū auctore hiū rumores emanarint.

Nunq; ædepol temere tintinnabulum
nisi qui illud tractet acuet, mutū tacet.

In garrulos qui eo usq; arcanum continent, dum perconctator,
ac dicendi occasio deest.

Lucrum pudori præstat, Græcum.

κέρδος αισχύνης ἀμεινον.

Plautus in Pseudulō. Nūmio illud quod pudet facilius fertur, q; illud
quod piget. Eundē sensum aliter in Trinūmo extulit. Pol pudere q;
pigere p̄stat totidē literis. Siā graui uiro indigna, eo q; illic a lenone
dicitur, hic a sene, sed cōmode ad persuadendū sententiam etiam pa-
rum probatā arripuit, præstat em̄ damnū admittere q; infamia.

Quod habes ne habeas, & illud quod
nunc non habes, habeas malum.

Dici solitum in diuitem, tenacem, & sordidum, qui nec ipse diui-
tiis audet uti, nec alios uti sinit. Eadem in fabula est.

Efficimus pro opibus nostris mœnia.

In tenues dicitur, qui & ipsi tamen pro rei modulo uiuunt laute,
Plautus in Sticho. Quibus diuitiæ sunt domi, scaphio & cataris Bas-
tiochis bibunt. Nos nostro famiolo poterio, tamen uiuimus nos,
tamen efficimus pro opibus nostra mœnia. Idem vulgo sic dicitur.

ADAGII
pusillæ auiculæ pusillos nidulos construunt

Ne musca quidem.

Vehementem hoīm solitudinem quopiam in loco esse significare uolentes. ne muscam quidem illic esse dicimus, Plautus in Truc. Quas tu mulieres mihi narras? ubi musca nulla fœmina est in ædis bus. Et hinc anceps iocus Chrispi in Cæsarē, de quo rogatus ecquis cum illo esset in conclaui, ne muscam quidem esse respondit, uidelicet ad Cæsaris alludens consuetudinē, qui quoties solitudinē fuisset nactus, muscas captabat, captasq; stilo præacuto figebat:

Semper adfert Lybia mali quippiam.

Ἄει φέρει καὶ λιβύη τι κακον.

Aut idem, aut certe simillimū cum illo Pliniano. Semper Africa noui aliquid apportat. Quod adagiū inde natū esse suspicor, qd Libya omne genus ueneni monstrorūq; progignit. Dicit in homines peruersos, qui noui semper sceleris aliquid moliuntur.

Acessæi luna.

Ἄκεσσαῖον σελήνη. i. accessæi luna. Dictū in compēdinatores, qbus noua subinde cā est, quur negociū pferant. Sumptū a naute cuiusdā moribus, cui Acessæo nomē fuerit. Is quo minus nauigaret, lunā se magis oportunā expectare dictabat. Nā græci, p̄cipueq; Lacedemo ni, quicqd essent rerū auspiciaturi, superstitiose lunā obseruabant.

Pluris est oculatus testis unus, qd auriti decem.

Certiora sunt quæ oculis, qd quæ auribus accepimus. Apud Plautum in Truc. Ex ea re sumptum deuerbium, qd quæ audimus recitari sæpe mendacia credimus, quæ uero ipsi uidimus certissima esse, quia quod uidimus testamur. Sæpe tamen audita certiora sunt his quæ uidisse putamus, quia uisus nos sæpe fallit.

Prudens in flamمام mittit manum.

Id est sciens me certo periculo maloq; expono, apud Hierony. Si mile illud Terentianū. prudens & sciens uiuus uidensq; pereo.

Omnium rerum uicissitudo est.

Quæ sñia a Terētiano scripta hodieq; adeo in puerbio p̄seuerat, ut paſſim postibus, ac fenestrīs inferebat. Dici non inepte pōt in eos, qui rebus secūdis insolētes facti, impotētores prouocat contumelia.

Ne nimium callidum hoc sit modo.

Donatus prouerbium esse admonet, qd qd anceps est lectio. Poteſt enim utrumq; legi & callidum, & calidum, ut prius illud ad festinaſ tum consilium, alterum ad nimis astutum referatur. Namq; utrāq; male ſolent euenire, & quæ nimium calent, id est quæ præcipitantis us incipiuntur, & quæ nimis audacibus dolis instituuntur.

H. iiiij

In me hæc cuditur faba.

Hoc est Donato interpte, in me hoc malū recidet, in me hæc uincit
dicabit culpa. Translatū uel a faba quū batuit. i. tundit fustibus cūq; exuiſ ſiliqua, uel a faba male cocta & dura, q; ab iratis heris in coqui caput ſaxo cōminui nōnunq; confueuit, tanq; fabā ulciscētibus non coquū, quum tamē uniuerſum malū ad coquum perueniat.

Tute hoc intristi, omne tibi eſt exedendum.

Silē hoc ſupiori Dona. oñdit, fumptūq; a pulmēto, aut rusticorū alliato mortario. Sensus autē hmōi eſt. Tu huius auctor rei fuisti, tibi quoq; ferendū, ſi qd ex ea incōmodi acciderit. Vel tu cōpisti, idem finias oportet. Sic igit Phormio qui adoleſcēti fuafera, ut uxorē duſceret loquit̄. Ad te ſumma ſolū Phormio rerū redit. Tute hoc intristi, tibi omne eſt exedendum. Eadē ſententia nūc quoq; vulgo manet, & item alia ſimilis. Colo quod aptasti, id tibi ipsi nendum eſt.

Eo ne ferox es, quia habes imperium in beluas.

Sordidum & ſeruile adagium, quod olim in ſtabularios, & agaſſones, mulionescq; dici confueuit. Dicitur apud Terentium in Euſnucho a ſolido milite in Stratonem elephantorū praefectum.

E flamma cibum petere poſſe.

Competit in homines parasiticos, uehementerq; famelicos, qui uel grauissimam contumeliam ferre poſſunt, modo uentrem explesant. In eadem fabula parafito dicitur. Tace tu, quem ego eſſe inſra infimos omnes puto homines. Nam qui huic aſſentari animum induxeris, ex flamma te petere cibum poſſe arbitror.

Domini ſimilis eſt.

Dicerium eſt, in malī domīni, malum ſeruum.

Dignum patella cooperulum.

Apud Hierony. eſt. Veluti ſi malo populo malū regem, aut malo uiro malam uxorē, malis Chriſianis, malū pontificem contigisse diſcas. Idem ad Pamachiū. Inuenitq; protinus patella cooperulum.

Quod ſcio nescio.

Adagiū quo certā in tacendo fidē ſignificamus, quaſi perinde fuſturū dicamus, quaſi nesciamus id qd ſcimus, Teren. in Eu. Tu pol ſi ſapis, qd ſcias nescias. Idem in Heauton. Nescias qd ſcīſ, ſi ſapis. Donato prouerbiū hoc a Dialecticorum Iudis mutuatū uidetur, apud quos huiusmodi proponi ſolent, facio & non facio, & ſum amicus, & non ſum amicus, & audio & non audio, atq; id genus infinita.

Sine Cerere & Baccho friget Venus.

Chremes in Eu. Verbū hercule hoc uerum eſt ſine Cerere & Baccho friget Venus, ſentētia notissima eſt, cibo & potu libidinē iuuas

ti, iisq; subtractis languescere, Hierony. id puerbū subinde usurpat.

Ouein lupo cōmisisti. τὸν δὲ τῷ λύκῳ πεπίσευκαστο.

Id est ei seruandam rem cōmisisti, cuius gratia seruatorē adhiberi oporteat, Teren. in Eu. de Cherea. Cui soli uirgo cōmittebat seruanda, propterea q; Eunuchus putaretur. Scelestā agnum lupo cōmisisti, Cice. O probum (quod dici solet) ouium custodem lupum.

Quid si aliquis deus uoluit.

Prouerbialis cōsolatio in redura, atq; incōmoda, cuius nulla idonea ratio reddi pōt. Cherea idē. Ecquid si hoc quispiā uoluit deus.

In tranquillo esse.

Idem qd in tuto, & sine pículo. Simile illi, in uado. Etīā si plus est in tranquillo, q; in uado esse. Vtrunq; a nauigatiōe tractum, Teren. Tum aut Phaedriæ meo fratri gaudeo esse amorē in tranquillo.

Saxum uoluere.

Est inexhausto labore fatigare, Terenti. Satis diu iam hoc saxum uoluo. Donatus ait prouerbium fuisse in eos, qui inextricabili labore afflicti fuissent. Idemq; a Sysiphi fabula tractum putat.

Claudiana tonitrua.

In hoīes clamatos, multūq; obstreperos dici pōt. Nam Claudius pulchre iſtituit, ut ludis post scāenā factis lapidū cōiectus ita fieret, ut ueri tonitrus similitudinē imitaretur. Nā antea leues admodū et parui sonitus siebant, quū clavi & lapides in labrū æneum coniicerentur.

Aiantis risus. οὐάντειος γέλωστος.

In eos dicitur, qui temere & sine causa rident, quasi furiosus risus.

Audiendum cui quattuor sint aures.

ἀκουε τῶν τέσσαρα ἔχοντος ὄτα.

Græcum adagium, quo moneimur eorum consiliis obtemperare, qui plurimas res didicerunt, audieruntq;. Nam Lacedemonij Aspollinis simulachrum quattuor auribus fingeant.

Incultior Libethrio.

ἀκμονσότερος λιβηθρίων. id est insuauior, uel asperior libethrio monte, neq; ameno, neq; ullius frugis ferace. Quadrat in homines agresti incultoq; ingenio.

Pulchrorum etiam autumnus pulcher est.

Archelai apophthegma Euripide Agatonem iam pubescentem suauiantem. In eos conuenit, qui belle ætatem portant.

Aquila in nubibus. οὐ ετος ἐν νεφέλαιστος.

In eos dicitur, qui ea optant, quæ nequeant assequi.

Vulpes non accipit munera. ἀλώπιξ οὐ μωροδοκεῖται.

Græcum adagiū in eos, qui quū sint audiissimi, munera tamē ob-

Iata grauatum accipiunt, uidelicet tanque inuiti coactique accipiant.

Scitum est periculum ex aliis facere.

Est alieno experimento prudentiorem fieri. Et sic quidem Teren.
extulit. Plautus aliter. f^oeliciter sapit, qui periculo alieno sapit.

Annus est.

Prouerbialis hyperbole, qua moram perlongam significamus.
Terentius in Ecy. Et nostin mores mulierum, dum moliuntur, dum
comuntur, annus est. In contatore dici potest.

In tempore adire omnium est maximum.

Maxime refert, quo tepe accedas, si quod a quopia uelis impetrare.

Dies ægritudinem adimit.

Ter. Aut ego prefato ec ingenio ægregie ad miseria natus sum, aut
illud falsum est, quod vulgo audio dici, dice adimere ægritudinē hoibus
Asinum sub freno currere doces.

Hoc est operam perdis, Horatius. Infoelix operā perdas, ut si quis
asellum. In campum doceat parantem currere frenis. Acron prouer
bialiter de asello dictum admonet.

Prouinciam capere, Tradere prouinciam.

Vtruncque a Romanore consuetudine traductū est, apud quos mas
gistratus prouincias sortiebantur, Terent. in Heauton. Videlicet ille
Cliniæ seruus tardiusculus est, idcirco huic nostra tradita est prouin
cia, id est huic negotiū datum est instruendæ fallaciæ. Idem in Phor.
O Geta prouinciā cœpisti duram, id est graue onus. Menāder apud
Gellum de imperiosæ uxoris marito. prouinciā inexpugnabilem
geris. Quod græci dicunt. τραχυς ἄμαχον λέγεισ.

Bolus ereptus e faucibus.

Bolus e faucibus eripi dicitr, quoties cōmoditas que iam preemos
dum tenebat. præter expectationē subito eripit. Ab aīalibus quibus
præda auferit translatū putat Calphurnius, Teren. in Heauton. Cru
cior bolum tantū mihi esse ereptum, tam subito e faucibus.

Quid si nunc cœlum ruat.

In meticulosos dicitr, qui peiora oīa diuinant euētura, Terētius in
Heauton. Quid si redeo ad illos qui aiunt, quid si nunc cœlū ruat.

Dictum ac factum.

Vbi significamus nihil esse in negocio procurando præteritū dis
ctum ac factum dicimus, Teren. Dictum ac factum reddidi. Idem in
eadem fabula dictum ac factum, huc abiit Clithiphō.

Summū ius, summa malicia.

Non ascriptur userā, ne sentētias non adagia dicerer cōscribere, ni
a seruo Comico noīatim pro adagio referretur. Verum illud Chre

me dicunt. Ius summum s̄epe summa malicia est. Quo prouerbio monemur æquitatem potius, q̄ legum literas sequi.

Quod abs te allatum erat, id est relatum.

In prologo est Phormionis, Prouerbium esse admonet Donatus. Mirum n̄i in eos, qui pro malo malum recipiunt. A mutua pecunia sumptum uidetur.

Tradunt operas mutuas.

In eos dīci confueuit, qui se mutuo defendunt, mutuo ue laudant. Est in Phormione. Ab opificibus tractum uidetur, aut uicinis agricolis, qui mutuo inter se operam cōmodant.

Ne in neruum erumpat fortitudo.

Dicitur in temerariā inconsiderataq; audaciā, quæ plerūq; in magnū malum adducit. Donatus a sagittariis sumptū putat, qui neruū arcualē dum imoderate adducūt, rumpunt nōnunq;. idq; non sine suo periculo, Terentii in Phormione. Verū hoc s̄epe Phormio ueror, ne ista fortitudo in neruum erumpat deniq;.

Pedum uisa est uia.

A uiatoribus translatū, qui notis uiis securius iter faciunt. Itidem ut audaciores sumus in his rebus, quarū antea fecimus periculum, Teren. in Phor. Ah non ita. factū est periculū, iam pedū uisa est uia.

Rete non tenditur accipitri, aut miluo.

Calumniatoribus ipsis nemo calumniam struit, uerum similes dolis appetuntur, qui fallere non norunt, & falli possunt. In easdem fabula. Quia non rhete accipitri tenditur, neq; miluo qui male faciunt nobis, illis qui nihil faciunt tenditur.

Amico amicus.

Solus est homo amico amicus. Parcēmiam esse Donatus indicavit. De his qui minimis facti sunt amici. Estq; apud Appollodorū, cuius Phormio græca est, hoc modo. μόνος ἐπισαται φιλεῖν τους. φιλουσ. id est solus nouit diligere amicos.

Ipsa senectus morbus est.

Senibus nunq; deest morbus, Horatius. Multa ferunt anni uenientes commoda secum. Multa recedentes adimunt. Apollodorus græce hoc modo. τὸ γῆρας ἐστὸν τὸ νόσημα.

Sudabis fatis.

His uerbis prouerbiali figura inanis conatus significat, Terentius in Phormione. Eia sudabis fatis, si cum illo incœptas homine.

Vorsuram soluis.

In eū dicit, qui e p̄senti quidē malo fese expedīt, uerū ita ut grauius aliunde impedit. Donato enī uorsurā facere, est æs alienū ex ære

alieno soluere, aut minore sœnore maiore accepta pecunia occupare. Teren. in Phor. In eodē luto hesitas, uorsurā solues pñs qđ fuerat malū, in diē abiit, plage crescunt. Sen. Domi qđ aiunt, uorsura fit.

Animam debet.

In eum quadrat, qui immodico ære alieno tenetur, Terent. Quid si anima debet, Don. Græcū proverbiū ascripsit. Τὸν ψυχήν ὄφειλει.

Eodem in ludo docti sunt.

Hodie qđ vulgo dicūt in eos, qđ mores uehemeter conueniūt.

Suo sorex indicio periit.

In eum qui ipse se prodit. Veluti Parmeno ille in Eu. Hier. Qui iratus fuerit, atq; rescripsit, suo quasi mus prodetur indicio.

Quodcunq; in solum uenis.

Cice. de nat. deorū. li. i. Adulteris ad oīa athomorū regno uel hoīe uel licētia. Hinc quodcunq; in solū uenis (ut dicit) effingis atq; efficis.

Mancipij capillus. αὐθαποδώμης θρίξ.

In dura mente hoīes dicit, ut eum seruilibus capillis dicamus, cui rusticū seruile & agreste ingeniū esse significare uolumus, Plato. Huiusmodi hoīm generi mancipiorū pilos in animo esse scripsit.

Lac gallinaceum seu γάλα όρνιθων. Lac gallinarum.

Græcum adagium de inuentu rarissimis, unde quoties quapiam in re nihil inueniri posse significamus, uel illud quod nusq; inuenitur, & gallinaceum lac inde hauriri posse dicimus, Plinius. Alij ceras Amaltheas, quod copiae cornu, uelut lactis gallinacei sperare possis in uolumine haustum.

Suspendio arbor deligenda.

Vbi rem uehemeter indignā, nulliq; pr̄fus tolerandā innuimus arborē suspendio deligendā esse dicimus. Qd' adagiū inde ortū Plinius scribit auūulus, qđ in Theophrastū phōrum principē Leontium meretricula scribere esset ausa. Plinij super hāc re hāc sunt yba. Cum uero nesciā aduersus Theophrastū hominē in eloquentia tantum, ut nomen diuinū inde inuenierit. scripsisse etiā fœminā, & proverbium inde natum, suspendio arborem eligendam.

Mineruæ felem.

In eos dictū, qui deteriora præstatiōribus cōparant, propterea qđ leuicula quapiā in re cōueniat. Quid em Minerua dea cū fele habet cōmune p̄ter glaucorē oculorum. Græci sic. οὐκέτη τὸν διλαυρον.

Attici Eleusinia, subaudi celebrant.

De re uehemeter arcana celandaq; dicit. Cereris em Eleusinæ mysteria, pdere capitale erat apud Atticos, inde de re quæ cœlat adagiū. Ἀττικοὶ Ελευσῖνες. i. Attici Eleusinia, sacra subaudi faciunt.

Σαλ υπέρ της οὐρανοῦ πάτησεν.

Διός φόρτος καὶ λαθεντὸν ἐνθεντὸν εἰσῆλθεν.

Græcum est a mercatore quodam sumptum. qui quum salem dono acceptum naui ueheret, lentina adaucta in salem influxit, soluitque uniuersum, & corruptit ipso dormiente. Itaque quod ex aqua marina coctum erat in eadem resolutum est. Simillimum habet sensum Plautinum illud. Male partum, male disperit.

Lari sacrificare. εσία θύουσιν.

Est consilio uehementer occulto quippiam moliri. Ex huiusmodi enim sacris nefas erat quicquam foras effterri.

Cantharus aquilam querit.

Ex apolo sumptū adagiū. Cantharus em̄ ut cōtemptū ulcisceret aquile oua e nido extruderat. Cōuenit in eos, qui iniuria quapiā exasperati vindictā parāt. Græce hoc mō. ἀετὸν κάνθαρος μαίευεται.

Pastillos Rusillus olet, Gorgonius hircum.

Quū singule illustriū poetarū sīnē adagiorū uice possunt usurpari, tum hoc Horatiano uersu nihil potest singi prouerbiale magis in homines diuersis uitiis laborantes, ueluti in loquacem, & nimis taciturnū, in ineptum solutum, ac nimiū tristem, sordidum & prodigum, arrogantem, & putido abiectōq; animo.

Capra Scyria. ἄγριξ σκυρία.

In eos q̄d rat, qui recte facta uitiis adiūctis contamināt, quicq; bene coepita male finiūt. Veluti capra Scyrica mulctrū, q̄d lacte iplauerat, ipsa rursus euertit, atq; hoc modo, bñficiū q̄d dederat, eadē perdidit.

Canis per Phratores ductus.

ἄγριμος διὰ φρατόρων κύων.

Dici solitū in eos, q̄ scelerū suorū aliquā pœnas debitas pēdūt. Phratores em̄ populi sunt, apud quos canes adducti statim occiduntur.

Inexperta aut expers nuptiarum. ἄγνη γάμων.

Recto sensu de casta dicitur & innupta, figurato de impudicis, quae quū nulli nupserint, quotidie tamen nuptiis dant operā. De quibus est illud Ciceronis. Mater huius quotidianis nuptiis delectatur.

Cum laruis luctari.

Est in mortuos inuehi, sepulchorumq; scripta reprehendere.

Cum mortuis non nisi larue luctantur.

Plinius auunculus in præfatione. Nec Plancus ille pide, qui cum diceretur Asinius Pollio orationes in eum parare, quae ab ipso, aut liberis post mortē Planci ederentur, ne respondere posset, cum mortuis non nisi laruas luctari. Quo dicto sic repercutiūt illos, ut apud cruditos nihil impudentius uideretur.

Mola salsa litant, qui thura non habent.

*Qd' bono offert aīo quantūlibet exiguū munus, id æqui, boniç
cōsulere cōuenit, Plin. in eadē p̄f̄sat. Te qdē in excelsissimo humani
gñis fastigio positū, summa eloquētā, summa eruditōe p̄reditū, relis
giose adiri etiā a salutātibus scio. Et ideo imensa p̄ter ceteras subit cu
ra, ut quæ tibi dicātur cōdigna sint. Verū & dijs lacte rustici, m̄ltaeç
gentes supplicant, & mola tantū salsa litant, qui nō habēt thura.*

Murus aheneus.

* Pro decreto certo, atq; īmutabili est in primo ep̄stolarē Hor. Hic
murus aheneus esto. Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.

Quo teneam vultus mutantem Prothea nodo.

Mire dictum est ab Horatio, in homines subinde animū mutan
tes. Protheus enim (ut est in fabula notissima) quo uinculis elabere
tur in omnes se rerum formas transformare consueuit.

Syncerum est nisi uas, quodcunq; infundis, acescit.

Eiusdē est apophthegma, cōuenit in eos qbus bonæ res animi uis
tio sunt malæ, quiue recte & utiliter dicta, in malū & perniciē cōuer
tunt. Epicteti sňia est. Cuius in improbū phūm hæc sunt apud Gell.
uerba. Homo ubi nā mitis cōsydera, nūquid uas purgatū sit, nā si ad
inanē opinionē ea inuergas prorsum intererint. Sin cōputrescant in
urinā, aut acetum couertentur, aut si quid his ipsis est deterius.

Quo semel est imbuta recens seruabit odorem Tēstadiu.

Adeo in teneris consuescere multum est.

Cornix furtiuis plumis exornata,

Vel cornix alienis plumis superbit.

Iam olim ex apolo in proverbiū translata est, Horatius. Ne
si forte suas repetitum uenerit olim Grex auium pennas, moueat
cornicula risum. Furtiuis nudata coloribus. In eos conuenit, qui a
liena inuenta pro suis usurpant, itaq; se uendant.

Corpus sine pectore.

Significat hominem sine mente, brutum & stolidum, Horatis
us ad Albium. Non tu corpus eras sine pectore, dñ tibi formam,
Dñ tibi diuitias dederant, artemq; fruendi.

Cerite cæra digni.

Notari ignominia digni cerite cæra digni dicebant, ppterēa qd
Acrone, Porphirioneq; auctoribus, Romani Ceritibus bello subas
ctis eā dixere cōditionē, ne suffragij ferēdi ius haberēt, ut leges ullas,
aut ederēt, aut haherēt, Vnde puerbio īsignē ignominiā ceritē cæ
ram uocabāt, Hor. Quid deceat, qd non obliti. Cerite cæra digni.

Aranearūm telam texere.

Es in re friuola nulliusq; frugis infinitum laborem capere. Apud Basilium in principio hexameron legitur.

Vtramq; paginam facit.

Pli. auūulus hist. na. ca. viij. li. n. De fortuna dea agens, huic inq; oīa expēsa, huic oīa ferunt accepta, et in tota rōne mortaliū sola utrāq; paginā facit i. siue qd boni obtigit, fortuna laudat, quasi dederit, siue mali quid accidit, eadem incessit, tanq; malorū auctor.

Vlyssis remigium.

In hoīes uitiosos, & p̄ditis moribus, cuiusmodi erant Vlyssis co-
mites, qui sibi nec a Circes poculis, nec a Syrenū cātu tpare potuerūt.

Ab ouo usq; ad mala.

Pro eo, qd est tota cōena. Veteres nāq; cōenā ab ouis auspicabant
malisq; finiebāt, Horat. Saty. iij. Si collibuiisset, ab ouo usq; ad mala
citaret lo. Bacche. modo summa uoce, modo hac, resonat, &c.

Neglectis urenda filix innascitur agris.

Ex eadem Satyra sumptū Metaphora aptissima. Sensus est huius-
modi, animis nostris uitia innasci sua sponte, nisi honestis disciplinis
excolantur, ueluti ager in cultus filice inutili herba occupatur.

Balbinum polypus Agnæ delectat.

In eum conuenit, qui studio amoreq; exceccatus uitiū pro uirtute
admirat, ac laudat. Quemadmodum Balbino amatori Agnæ suæ
polypus suave olebat, Hora. Turpia decipiunt cæcum uitia, aut eti-
am ipsa hæc delectant, ueluti Balbinum polypus Agnæ.

Qui ne tuberibus propriis offendat amicum

Postulat, ignoscet uerrucis illius.

Qui sibi maiora uitia ignosci uolet, aliorum minora ferat.

Cygnea Cantilena. xύκνειον ἄσμα.

De his dici solitū, qui morti uicini supræmū loquuntur. Cygnos
enim morientes canere perhibent, Hiero. Nescio quid Cygneū uicis
na morte cecinerunt, de senibus loquens poetis, qui quo fuere mor-
ti propiores, eo in scriptis fuere suauiloquentiores.

Communis Mercurius. κοινὸς Ἐρμῆς.

Dere furtua dī, quā Mercurius furor auctor, cōem esse docuit.

Mali corui, malum ouum nascitur.

κακῶν κόρακος κακὸν ωὸν ἔφυ.

Id est ex malis parētibus malus filius. Ab indocto p̄ceptore indos-
etus discipulus, ex patria illaudata, uir illaudatus. Deniq; facinus sce-
leratū ab hoīe scelesto. Quod adagiū in Coracē, Tisiāq; altercātes re-
ciprocō dilēinante succlamatū fuisse Gellius lib. v. cap. x. refert.

Sacram mouere ancoram. Χίνειν τὰν ἱερὰν ἄγκυραν.

Est extrema experiri, & nihil intentatū relinq̄re. Nam extremā an
corā sacrā olim uocabāt, quā nō nisi extremo in discrimine iacebat.

Cassioticus nodus. κασσιότικον ἄμυνα.

In astutos & calumniosos homines dicitur. Cassiotē enim nodos
quosdam inexplicabiles excogitasse feruntur.

Colophonias contumelia. κολοφώνια ὑβρίστ.

In potentes qui tenues iniuria afficiunt, Plato in epistolis ad Diōnysium, promissis omnibus, o uir mirabilis Colophoniū (ut aiunt) suffragium, finemq; gloriosissimum imposuisti.

Ventis sequundis nauigat. κατὰ ῥῶν φέρεσθαι.

Desolciter agentibus dici solitum.

In aquam scribere. καθ' ὑδάτος γράφειν.

Est inanem laborem conari.

Camelus uel scabiosus multorum asinorum portat onera.

κάμηλος καὶ τωριῶσα τωλλῶν.

ὅνων ἀνατίθεται φορτία.

De his dici solitū, q̄ tācti senes, mltis tñ iuuenibus p̄stant potentia.

Cretensis contra Aeginitam. κρήτης τρόπος ἀιγινίτην.

Id est improbus cum improbo agit. Sunt enim utriq; & Cretens
ses, & Aeginitae uanis, & subdolis ingenii.

Pedetentim. κατὰ τωδόστ βάσιν.

A caute glaciem ingredientibus tractum, Terentius. Dij bene uer
tant quod agas, pedetentim tamen, id est sensim & leniter.

Cancer leporem uenatur. καρκίνος λαγωὸν ἀιρεῖ.

Item lupus ouem seruat.

De re neutiç; uerisimili utrumq; dicitur.

Fictiles diuitiae. κεράμιος τλαῦτος.

De opibus icertis, et fragilib⁹ dictū, cuiusmōi sunt q̄ facile pereūt.

Homo fictilis. κεράμιος ἀνθρωπος.

Id est mollis minimeq; ualidus, a figulorum uasis tractum.

Inuenit malī coagulum. ἀυτόσ.

ανέυρε τοῦ κακοῦ τὴν τιτύαν.

Competit in hominem meritas pœnas dantem.

Lepus dormiēs. λαγὼς καθεύδλων. uel leporis somnus.

Quadrat in eū, qui qđ non facit, facere se adsimulat, aut qđ facit fa
cere dissimulat, Leporem em̄ patentibus genis dormire constat.

Lemnium malum. λεμνιον κακόν.

In morosam mulierem dicebatur. Lemni enim mulieres pessimas
abundare ferunt.

Lepus pro carnibus. λαγὼς τερψί τῶν κρεῶν.

In eos conuenit, qui ob diuitias suas, aut utilitatem quamplam in periculum ueniunt. Leporem enim non quod noceat uenamur, ut lussum, sed quod pulmentum habet.

Libyca fera. λιβυκὸν θηρίον.

Dicitabatur in hominem uafrum callidum, uerisipelle, uariis moribus, eiusmodi nostrum Catilinam fuisse, Cicero testatur. In Libya. namque uariæ ferarum species miscentur.

Album suffragium. λευκὴ τῆλφος.

Pro fœlici rē successu dicit, albis em & nigris calculolī suffragia ferebant. In albus calculus p̄ fauore ap̄d Pli. & apud Plau. nigrū calculū pro candido inferere, pro eo quod est malū & incōmodū adferre.

Lyndij sacrificium. λινθιοι τὸν θυσίαν.

Est apud Lactantiū fabula de Hercule, qui Lyndio cūdā duos boves ereptos per uim, mactauit, senex aut̄ Herculi comedēti mīta maledicēs uoluptati pariter & risui fuit, ita ut Hercules nullū unq̄ consuuiū sibi suauius fuisse diceret. Pot in eos torqueri, q̄ de rapto sacrificat, uel in eos q̄ accepta iniuria ultro etiā rident ab his qui fecerūt.

Linum lino copulas. λινων συνάπτεισ.

Id est debilia debilibus. friuola friuolis adiungis. Chelippus in Euthidemo Platonis. Modo (ut fertur) Euthideme, lino linum conneatis, Grauem rem dicis, si pater tuus pater est omnium.

Locrense pactum. λοκρῶν σύνθημα.

De fœdis fragis dictum, cuiusmodi Locros fuisse perhibent.

Lupi alas queris. λύκοι τατερὰ γιτεῖσ.

Hoc est, queris ea q̄ nusq̄ sunt. Aut ubi q̄s uerbo dūtaxat territat.

Lupus hiauit. λύκος ἔχανεν. Lupus puteū circumit. λύκος τατερὶ τὸ φρέαρ χορεύει.

In frustra rei cuipiā inhibētes dictū. Lupus em famelicus, ubi preda non dat, hians circūambulat. Idēq; sitiens puteū circūcursat, qd uelit ostendēs at frustra. Eundē habet significatū. Canis circū intestina.

Leonem tondere. λέοντα ξυρεῖν.

Est potentibus dolos struere. Socrates de rep. primo ad Trasymachum seuū & aīosum, Putas ne me adeo furere inquit, ut leonē tondere audeam, & aduersus Trasymachū insidias tendere. Agni nimis rum citra periculū tondentur, leones eodē modo tractari nolunt.

Quauis īcantatione melius.

De ratione uehementer efficaci dicebatur, Plato in epistolis. Puto enim responsiones nostras iustitia & pudore (nisi quid magnū subsit) magis omni (ut dicitur) īcantatione uos in prisūnam amicitiam & cōmunionem copulantes.

ERASMI

Lucernam in meridie accendere.

λύχνον ἐν μεσημβρίᾳ ἀπτειν.

Est intempestive quippiam adhibere, quum nihil est opus.

Soli lumen inferre.

Est per se clarissima uelle oratione illustrare apud Fabiū lib. v.

Laconicæ lunæ. λακωνικὰ σελήνας.

Lacones pacata differre consueuerūt lunam causantes. Inde de passionibus infirmis & dubiis adagium. Lunæ Laconicæ.

Lychno pinguior. λιπάρωτερος λύχνου.

Lechyto crassior. λιπαρώτερος λυχύθου.

In sordidos dictum, aut in luxu superfluentes.

Megarensum lachrymæ. μεγαρέιων θάκρυα.

Coactæ sunt lachrimæ. Megarēses em̄ regem suū defunctū coacti sunt oēs simul deflere. Ad nouercæ tumulū flere. eundē sensum obtinet, quod aliubi posuimus. τρόπος σηματου μιτριας θάκροειν.

Ad mensurā aquā bibunt, sine mēsura oftam comedūt.

μέτρῳ υδωρ τίνοντες ἀμετρήσαντας ἔδοντεσ.

Quadrat in eos, qui præpostera ratione, ibi parcissimi sunt, ubi nihil opus, ubi oportet intemperantissimi.

Ne puer gladium. μὴ ταῖσθι τὸν μαχαιραν.

Subaudi cōmiseris. i. rerū impitīs caue quicq; magni negotiū cōmittas, ne uel in suā, uel aliorū perniciem abutant̄ potestate accepta.

Non una hyrundo uer efficit.

μία χελιδῶν ἔαρος οὐ ταῖσθι.

Id est non unum quiddam est satis, in quo multa requiruntur, ueluti si ex una coniectura quis iudicet.

Ne temere abydum. μὴ ἐιχῆ ἀβυδον.

Subaudiendū nauiges. i. nullū sine magna causa periculū magnū suscipiendū. Nam periculosa erat in Abydum nauigatio.

Malum bene quiescens ne cōmoueris.

μὴ κινεῖν κακὸν ἐν κείμενον.

Mala sopita non esse renouanda Simile. cinere conditum ignem ne resuscites. Hoc ulcus ne moueas. Hanc cicatricem ne refrices.

Necq; natare, necq; literas. μήτε νῦν μήτε γράμματα.

Aut subaudi, aut adde, didicit aut nouit. Hæc enim duo Atheniæ pueri statim discebant. Vnde & in eos dicit, qui nihil bona & artiū in puericia didicerūt, Plato li. de legib. iij. Qui uero cōtra affecti sunt sapientes habendi, etiā si necq; līras (ut dicitur) necq; natare sciant.

Ne caprea cum leone pugnam īneas.

μητρὸς λέοντα δορκάσ. id est ne contra leonem caprea, Ne im-

par cum potentiore decertes. Dorcas ē m̄ sylvestris est capra.

Paruum malum, magnum bonum.

μικρὸν κακόν μέγα ἀγαθὸν.

Ex paulo incōmodo laboreq; summa cōmoda capiunt. Nisi malus
mus, Terētia. illud itelligere. Ex malo prīcipio maxias cōflari amicis

Negladiū tollat mulier. μὴ μάχαιραν ἀπει θῆλυ. (tias.

Id est ne conetur, qui opem ferre nequeat.

Midas auriculas asini habet. μίδας ὄνου ὠτα.

Vel in stolidos dici potest, uel in tyrannos, qui longinquis etiā in
locis audiūt, nempe auscultatoribus dimissis. Ferunt Persianū illud
hemistichon. Auriculas asini q̄s non habet, prius fuisse scriptū, Au-
riculas asini Mida rex habet. Ex fabula notissima sumptū adagium.

Ignem igni ne addas. μὴ τῷ πῦρ εἰπεὶ τῷ πῦρ.

A Carbonario quodā exusto natū ferunt. i. malū malo ne addas.

Nebulas detexis. νεφέλας ξαίνεσ.

In uane laborantem dīctum.

Asinus mysteria uel sacra portat. ὄνος ἄγει μυστήρια.

Inde natū q̄ sacra et ad solēnitatē necessaria asini iponebant. Cus-
tus rei testis abūde Apuleius, cū asinus sacerdotibus illis ipurissimis
seruiret. De honore dī indigno cōmiso. ueluti cū indocto doctoris
titulus tribuitur. Eundē habet sensum. Simia purpurata, et qd hodie
dicunt, inaurare nucū putamina, & sudem purpura uestire.

De asini umbra. τερπὶ ὄνου σκιᾶσ.

Subaudi altercantur aut rixantur. Ferunt a quodam asinum con-
ductum. Is æstu ante solem, sub asino cubans a sole se defendit. Mo-
xit hinc rixam locator, negans se asini umbram locasse, sed asinum.
Simillimum est illi, de lana caprina, Meminit & Apuleius de se, q̄
dum per fenestram prospectat asinus, & umbra proditus deprehens-
ditur, adagium fuisse diuulgatum.

Cretizare. κρητίζειν. Similiter græcari.

Pro eo quod est dolis agere. Eadem ratione Plautus græcari &
pergræcari dixit, pro eo quod est uoluptariam uitam agere. A gen-
tis moribus utrumq; sumptum.

Frater adesto uiro. ἀδελφὸς ἀνδρὶ ταρεῖν.

Apud Plato. secūdo de R. P. li. Adamātus Glauconis contra So-
cratē disputantis partes excipiēs. Nondū inquit o Socrates fatis hac
de re dissertū. Quur nam? Id nāq; dictū non est, qd maxie dici opor-
tuit. Tum Socrates, frater adesto uiro. ut habet prouerbiū. Quare tu
si quid hic reliquit. adiuua, Vnde natū sit. Plato idem in Protagora
monstrat, ubi Socrates Prodicū aduocans, ut Simonidē conciuem

ERASMI

suū conuenit a Protagoræ calumnia tueatur. Videor equidē aduocare te inquit, quēadmodū ait Homerus, Scamandrū ab Achille obfessum, Simeonem aduocasse. O amice frater uiri huius una ambo uim cōprimamus. Iisdem autē uerbis Cassius Cæsarem aggrediens fratrem adiutare iussit, & quidē græce, ut refert Plutarchus De eo dis̄titatum, qui deficentem & imparē mūtuis uiribus adiuuat.

Sine obfonio conuiuas fecisti.

Qui in anō quippiā constituūt, non expendētes qđ ad id efficiendum requiratur. Nam apud Plat. quū Socrates ciuibus q̄s oratione finixerat, nullū alium adderet uictum, præter panem & uīnum, tum Glauco. sine obfonio (ut uidetur) inquit conuiuas fecisti.

Lynceus. Λυγκέύς.

Lyncei oculi iam olim in puerbio sunt, Plato in epi. Ne Lynceus quidē ut eiusmodi animus uideat, efficere possit, Hora. in ep̄lis. Non possis oculo quantū contendere Lynceus. Non tñ idcirco contēnas lippus inungi, Pli. secūdus li. iiij. ca. x de luna loquēs. Nouissimā ue-ro primāq; eadē die nullo alio in signo, qđ in ariete cōspici, Id quoq; paucis mortaliū contingit. Et inde fabula cernendi Lynceo. De eodē plura alias idem Plinius. Ediuerso cæcum Tiresiam uocamus, iuuentalis. Nec surdum, nec Tiresiam quenq; esse deorum.

Tricæ Apinæ.

Martialis. Quæcūq; lusi iuuenis & puer quondā Apinasq; nr̄as. Idē alibi. Sint apinæ tricæq;, et si quid uilius istis. De leuissimis uilissimisq; rebus dictū. Inde natum. qđ(ut aūtor est Plini.)lib. iiij. cap. x. ueteres Apinam urbem euersam in ludicrū uerterunt.

In toga saltantis personam inducere.

Est in re ludicra seria miscere, aut cōtra in re seria ludicra inducere. Nec dissimile est huic hebræū illud, musica in luctu, Mar. Noli ergo si tibi uideā, rem facere ridiculā, & in toga saltatis inducere personā.

Rem factam putare.

Semel atq; iterum est apud Martialem, pro eo quod est rem certam & indubitatem habere. Ad Procillū. Tu factam tibi rem statim putasli. Iam te rem factam Bythinice credis habere.

Echino asperior. ἔχινος τραχύτερος.

Græcum adagiū in homines morosos & intractabiles. Est enim Echinus apud Pliniū piscis aculeata undiq; testudine.

Odium Vatinianum.

Vatinius in tantū populi Romani odiiū peruenit, ut in prouerbiū abierit. Nam capitale acerbūq; odiiū significare uolentes, Vatinianū odium dicebant, Catullus. Munere isto odissem te odio uatiniano.

Fumos uendere.

Pro eo q̄ est ambitiosa assentatione gratiā captare. Apud Martia. Vendere nec uanos circa pallatia fumos, Plaudere nec cano, plaudere nec Glaphyro. a Thurino quodā natum, quē Alexander Seuerus Imperator Romanus fumo enecari iussit, q̄ simulatā apud herū suū gratiā & officium cōmendationis cuidā subornato ad hoc ipsum a Cæsare uendidisset. Proinde præcone iusso dicere. Fumo perit, qui fumos uendidit. Quemadmodū scribit Spartianus in eius Imperatoris uita. Consimile euangelicum oleum uendere, prius illud a thurificantibus. hoc ab unctoribus translatum.

Pellem caninam rodere.

Id est maledicis maledicere, Martia. in detractorē & allatratorē. Non deerunt tñ hac in urbe forsan, Vnus uel duo, tres uel quatuor. Pellē rodere qui uelint caninā. Nos hac a scabie tenemus ungues.

Oleum aure uel ore ferre.

Si Domitio credere libet, qui loqui non quissent, eos olim propter uerbio oleū ore gestare dicebant. Eoq; Martialis in quendā fastidiosa aure, q̄ neminē audire uellet. Narratur quidam belle dixisse Marcellus. Qui te ferre oleum dixit in auriculam.

Viui Ursi sumantem nasum ne tentaueris.

Ne potentiorē irritaueris ne ioco quidē, Mart. Rabido nec peditus ore. Fumantē nasum uiui tentaueris ursi. Sit placidus licet & lambat digitosq; manusq;. Si dolor & bilis si iusta coegerit ira. Ursus erit uasa dentes in pelle fatigē. A canibus ursum sectantibus translatū.

Alia uoce Psytacus, alia Coturnix loquitur.

De muscis aut poetis dispari facultate, Mar. in clanculariū quendā poetā, qui suos ineptos uersiculos Martia. noīe in vulgus spargebat. Credis (inquit) hoc prisce, Voce ut loquaī Psytacus coturnicis.

Dies albo lapillo notandus.

Veteres si quē diē faustū fœlicēq; euenisse significabāt, eū albo lapillo notandū dicebāt, aut cādido unione, aut niueo calculo, albaue gēma. Cōtra, infaustū carbone et atro lapillo numerandū. Exēpla et notiora, & frequētiora sunt apud auatores, q̄ ut hic ascribēda sint.

Caluus comatus.

In eum dicitur, qui ueris bonis nudus se asciticiis uenditat, Martialis. Caluo turpius est nihil comato.

Barbam leoni mortuo uellere.

Domitius prouerbium fuisse admonet, in eum qui eum excitare conaretur, qui moueri non posset, Martialis. Quare si pudor est, Ligella noli Barbam uellere mortuo leoni.

Congregare cum leonibus vulpes.

Est impares dissimileq; res permiscere, Martia. Quid congregare cum leonibus vulpes? Vulpes dolis nititur, leo uiribus fudit.

Aquilam noctuæ comparare.

Dissimillima siłia uideri uelle, Marti. Aquilisq; similes facere nos
Ne mihi Suffenus essem. (ctuas quæreris.

Id est ne mihi placeret. Erat em Suffenus poeta oīm ineptissimus, in aliorū uitia dicax, ad sua cæcus. Huius mores & ingenium depinxit Catullus. Idē infaceto est infacetior rure. Simul poemata attigit, nec idē unq; Aeq; est brūs, ac poema quū scribit. Tam gaudet in se tanq; se ipse mirat. Ibidē. Quē non in aliqua re uidere Suffenū possis: id est suis erroribus blandientē, Pari ratione dici licet, ne tibi sis Mæuius, de quo Horati. Egomet mi ignosco Mæuius inquit.

Siculus uel famia furatur. σικελὸς ὄμφακίσῃ.

Græcū in eos q; ne uilissimis quidē rebus furaces manus abstinet.

Vitæ pugillus. οὐ πιθακὴ τοῦ βίου.

Id est nimium. Plautus animæ salillum pro eodem dixit.

Syri contra phœnices. σύρος τῷ φοίνικασ.

Cū uersutus agit cū uersuto. Nam utraq; gens dolis insignis est.

Ex Tripode. ἐκ τοῦ τρίποδος.

Perinde est, ac si ex oraculo Apollinis dicas. Inde Comiciū. Apollinis oraculū non uerius fuerit. Proinde si qs se uera dicere significatur uelit, hoc modo loqui poterit, ex Tripode tibi dictum puta.

Pelopis uel tantali talenta. τέλοπος ή ταντάλου τάλαντα

Pro immensis diuinitiis apud Græcos legitur. Non mi aurum posco Pelopis ne magna talenta.

Talpa Cæcior. τυφλότερος ἀσπάλαχος.

Hyperbolicos in multū cæcutientes dicit. aut qui mīme iudicant.

Ephyreum seu Dodoneum æs.

τὸ δωδεκάδιον χαλκεῖον.

In garrulos & obstreperos dictum antiquitus, propterea q; Ephyreum æs maxime tinniat.

Parni scaphula. τὸ τάρνου σκαφίδιον.

In eos conuenit, qui ob res minutulas nimiū sunt molesti. Parnus em quidā ob nauiculā perditā populo molestissimus fuisse legitur.

Hylam uocas. τὸν ὑλαν κραυγάζεισ.

De frustra querētibus clamantibusq; dictū. Ab historia tractum adagiū. Hylas em unus ex Herculis comitibus fuit, qui aquatū egredens in fonte periit. Atq; inde a nymphis raptus singitur. Ei sacra instituta, in quibus per montes, & circū fontes a saltantibus nomē illis

us inclamabatur. unde Vergilius. His adiungit Hylam, nautæ quo
fonte relictum. Clamassent, ut littus Hyla Hyla omne sonaret.

Turture loquacior. τρυγόνος λαλίσερος.

Notissima metaphora in garrulos vulgo, pica loquacior & hos
Colophonium suffragium. (die dicunt.)

In græcorū collectaneis huiusmodi adagium inuenio. τὸν κολος
φῶνα ἐπέθισεν ἐπὶ τῆς Βεβαιας Τήφοσ. id est Colophona statuit ad
inuiolatum suffragium. Ex quo intelligitur illa Platonis Ironia in
Dionysium tyrannū. Quum eī inquit honorū Dionisi oīm uendī
tionē faceres absq; eius consensu, φῆφ; ita demū hoc faciēdum dixes-
ras, si ille assentiretur, promissis omnibus oūr mirabilis, Colopho-
nium (ut aiunt) suffragium, finemq; gloriosissimū imposuisti.

Tithoni senectus. τιθωνοῦ γῆρας.

A fabula Tithoni sumptum notiore, q; hic sit recensenda.

Primum pueros optimos Aegina alit.

τὰ τρῶτον ἀριστους διγνα εκ τρέφει ταῦθας.

A ciuitatū natura ductū, quæ primū mōribus seueris & parsimo-
nia coalescūt & augenī, deinde paulatim cū opibus uitia imigrant.
In eos dicit, qui prius parce uixerūt, deinde ad luxū sese conuertunt.

Fumum fugiens in ignem decidit.

τὸν κάπνον γέ φεύγων ἐις τὸ τυρέπεσον.

Id est aliud uitans incōmodum, in aliud grauius incidit.

Titanas uocas. τιτᾶνας καλεῖσ.

Id est alienum auxilium imploras. A Titanum fabula tractum,
qui loui contra gigantes auxilio uenerunt.

Fricantem refrica. τὸν ξύοντα μὲν αὐτὶ ξύειν.

Id est gratificanti uicissim gratificari, blandiēti blandiri, palpanti
palpare. uel de merēte bene, bene mereri. & officium officio pensare.

Ficulno folio anguillam. τῷ θρίῳ τὸν ἔγχελυν.

Id est ficulno folio anguillam tenes. Est autē fici folium scabrum.
eoq; ad anguillā tenendā quæ natura lubrica, idoneum. In calūnios-
sum dicitur, qui arctiore nodo illigatus tenet. ut iam elabi nō queat.

Sub omni lapide Scorpius dormit.

ὑπὸ ταντὶ λιθῷ σκορπίος οὐδείς.

In morosos dicebatur & meticulosos.

Sus seipsam laudat. ως ἐαυτὸν ἐπαινεῖ.

De his qui de malefactis etiam glorianter.

Hydram inficis.

Id est perse sceleratum ad sclera instigas.

Suem prouocat ων ὄρινει.

In rixarum auidos dictum.

Phalaridis imperium. φαλάριδος ἀρχή.

In eos dictū, qui nimis insolenter & crudeliter abutunt̄ potestate.

Phœnicum conuenta. φοινίκων συνθήκαι.

A gentis moribus ductū. in fœdifragos, ac de pactis insidiosis.

δάθος ἀγαθῶν. Dathos agathon & similia.

Refert apud Hermolaum Eustachius. Tarsiorū celebrem coloniam Dathon fuisse circa Stymonem, adeo ut in proverbiū quoq; illorum opes uenerint. Dathos agathon, id est Dathos bonorum, quasi ἀγαθῶν ἀγαθίδες. quod item proverbiū loco est apud græcos. ut uerbum Agathides loci nomen sit. Eodem auctore & Thafos bonorum in eundem sensum dicebatur.

Caluariam insulam.

Caluariā insulam Neptunus pro Delo possedisse legitur, cōmūtatione facta cum Latona, sicut Tænarum pro Pythonē, ut in proverbiū res abierit uel per mutationis, uel actionis eius, quæ præscriptis uerbis sit, do ut des. ισοντοι δηλούντε καλαυριαν τενεμεσθαι τοῦθω διγαθεν καὶ ταῖν ἀρον ἀνεμεσσαν.

Psyrice facta. Τυρικῶς πρᾶγματα.

Psyrum, seu psyrīes insulæ nomen est ignobilis apud Plinium libro quinto. adeo ut illius obscuritas, & in proverbiū uersa sit, ut olim quæ parum magnifice sordideq; facta uiderentur, ea Psyrice facta dicerent Cratinus. Τυρικῶς τὸν διονυσον ἀγοντες καὶ Τυρικὴ τὴν σπάρτην ἀγεισ.

Fœlix qui nihil debet. οὐδεῖμαν δο μηδὲν δοφείλων.

Græcum Merula auctore apud Hermolaū. Sensus notissimus.

Miconium caput.

Pro caluo in puerbio fuisse Strabo li. x. his uerbis docet. Caluos inquit ipsos, moris est dicere Myconios, q; in ea insula quasi gētile id Clematis Aegyptia. (uitium est.

Phalereus Demetrius in proverbiū inquit, cessit Clematis Aegyptia, nominatis ita, qui procero & nigro sunt corpore. Est aut herba cuius plures species cōmemorat Plinius in hist. mundi. li. xxiiij. cap. xv. Quarū una Clematis Aegyptia cognominatur, eadem ab aliis partim Daphnoides, partim Polygonides uocat longa tenuisq; nigro folio. Etiam si in Plinio Clamatis legitur non Clematis.

Optimū non nasci, aut ocyssime aboleri.

Plinius in septimi libri p̄fatione, collectis innūterabilibus, tū natū uitatis p̄iculis tum uite n̄ae incōmodis, puerbialē sniam usurpauit. Itaq; multi extitere inquit, qui nō nasci optimū censerēt, aut q; ocyss-

Si me aboleri. Eam græcis duobus senariis sic efferūt. τὸ μὴ γενέσθαι μὲν κράτισον ἐσὲ ἀεὶ ἐπὶ τὸν δὲ ἐγένησε ὡς τάχισε ἐιναι τέλος Τεογνίς in Angeltico. ἀρχὴν μὲν μὴ φύναι ἐπιχθόνιοισιν ἀριστὸν μῆτρας ἐσιθεῖν αὐγὰς ὄξεος κελιου. φυντα δὲ ὄπως ωκισα τύλασταιδια. τερπται. Lactantius in insti. hanc sententiam a Sileno nescio quo profectam scribit. Eandemq; Ciceronem lib. de consol. sic usurpare, ut utriq; parti metaphorā ornandi gratia adiungeret hoc parato. Non nasci longe optimum, nec in hos scopulos incidere uitæ, proximum autem si natus sis, q; primum mori, & tanq; ex incendio effugere uiolentiam fortunæ.

ἀδώνιδος κῆποι, id est Adonidis horti.

Pausanias Grāmatic⁹ Adonidis ait hortos oli in delitiis lactucis, ac scenicul' frequētes, & Veneri dicatos fuisse, in quibus semia deponi haud aliter q; in testis soleret, eoq; rē in puerbiū abiisse, cōtra futiles, ac leuiculos. De Adonio lege Plin. li. xxi. cap. x. meminit de his hortis, & Plato, unde flosculos ptinus emorituros colligi significat.

Bonæ leges a malis moribus procreantur.

Notissima sententia, & ueteri prouerbio trita.

Homo bulla.

Vetus adagium, quo uitæ humanæ fragilitas significatur.

Crocodili lachrymæ κροκοδειλου δάκρυα.

Crocodilus eminus conspecto hōie, lachrymare dicit, atq; eundē mox deuorat. Inde puerbiū Crocodili lachrymæ, in eos qui se graui ter ferre simulat in cōmodum eorū, quibus ipsi incōmodū attulerūt.

Minimo prouocare.

Est ad æquū certamē prouocare cōtemptim, Hor. in ser. Ecce Crispinus mīmo me, puocat, accipe, si uis. Accipe iam tabulas, detur nobis locus, Hora. Custodes, uideamus uter plus scribere possit.

Mandare laqueum, medium unguem ostendere.

Vtq; adagio extremū contemptū significabāt. Mandamus enim laqueum his, quos usq; adeo a nobis negligi significamus, ut si uel suspendant sese, nihil ad nos attineat, Iuuēn. de Democrito. Ridebat curas nec non & grauida vulgi. Interdum & lachrymas, quū fortū nō ipse minaci. Mandaret laqueum, mediūq; ostenderet unguem, Eandemq; habet significationem, puta contemptus, posterius illud, medium unguem ostendere, quo & Martialis eodem sensu est usus. Atq; illi digitum porrigere medium, nam hunc digitū impudicum uocat. A gestu sumptum certe hoc, fortassis & prius illud.

Illi alabastrus unguenti plena putet.

Id est quæ sunt optima, pessima uidentur Apud Ciceronē.

Crocodilus in fugientem.

Ab animantis natura mutuatum . Scribit Plinius Crocodilum
in fugaces esse ferocem, in sequentibus fugacem.

Promusq; cōdus magis.

Ab Ausonio dictū in hoīem p̄fusiorē, qui partā pdigere nouit,
qrere nō nouit. Promus, p̄mēdis rebus p̄fectus, ut cōdus cōdendis.

Pistillo retusius.

Apud Hieronymū in epistolis non semel pro hebete, ac stolido.
Ocrassum ingenium, & omni(ut dicitur) pistillo retusius.

Puppis & prora.

Id est initium & finis rei uniuersæ. Apud Hermolaum legitur, ut
in una inquit, ea latine re puppis & prora ueretur. Ab his eī dūas
bus partibus nauis tota pendet.

Vt prænestinis Gōnea & Ciconia.

Apud Plautum est in Truc. In eos, qui truncatas & mutilatas uo-
ces pronūciant, primoribus ademptis literis. In ea nimirū fabula rus-
ticus quidam adolescens correptus, q; Rabonem pro arabone dice-
ret, ita inquit facio lucrī, ut prænestinis Gōnea est Ciconia.

Mea est pila.

Id est uici, composq; sum uotī. A pilæ notissimo Iudo transsum-
ptum, in eadem est comœdia.

Clurinum pecus, Rus merum.

Apud eundem in fabula, in hominem stolidum utrumq;. Rus
merum est hic quidem, pudendum & uero Clurinum pecus.

Conlatinus uenter.

Magnus ac turgidus a Plauto dicitur. Is opinor ad Collatinum
nomen alludens. Conlatinum uentrē dixit capacem, in quē omnia
conferri possent. Auctor Festus Pompeius.

Cyprio boui merendam.

Sotadicus Ennij yſsus, q; significat, id qđ in Cypro insula fieri cō-
sueuit, in q; boues hūano stercore pascebātur. Eode Pōpeio auctore
dici cōueniet, quoties sordidus cōuiua sordido cōuiuio accipitur.

Quandoq; bonus dormitat Homerus.

Allegoria iam in prouerbiū translata, significatiibus nobis nemia
nem esse sic in arte sua absolutū , ut non alicubi cesseret, suiq; dissimiles
Ils appareat. Ita Horati. in arte poetica. Quandoq; bonus dormitat
Homerus. Verum operi longo fas est ignoscere somnum..

Q; curat numerum lupus.

Buccolicum prouerbiū apud Maronem, quo nihil laborari, nisi
nilq; referre significamus. Extat hodieq; nratibus celebratū adagiū.

Lupum & numeratas oues deuorare.

Ἄλια ωίτα, αλια διæτα. ἄλλος βίος ἄλλη δίαιτα.

In eos cōpetit, qui nouum uitæ institutū arripuerūt, aut in eos, qui mutata in melius fortuna, & uitæ rationē, moresq; cōmutant. Vnde illud apud omnes tritissimum, mores sequi fortunam.

De sale & faba.

Qui dē rebus arcānis cōmunicant. τερὶ ἀλα καὶ κύακον. id est de sale & faba dicuntur agere, a uetusto uaticinatorum more transsumptum, salem fabamq; ponentium.

Capra gladium, seu Machæram. ἐξ τὸν μάχαιραν.

Subaudi reperit. Cōuenit in eos, qui iþi sibi exitū cām adferūt. In de natū, q; olim apud Corinthios capra Iunoni immolanda, gladiū quē humo absconderāt, iþa pedibus excalpēs pdidit, unde periret.

Semper graculus cum graculo congregatur.

αεὶ κολοιός τρόπος κολοιὸν οἰζάνει.

Id est similiscum simili, imprōbus cum improbo.

Complurium foliorum ferculorū strepitum audiuī.

τολλῶν ἔγω θρίων Τόφον ἀκουσας.

Commode ab eo dicetur, qui se iram, minasq; cuiuspiam magnopere uilipendere significabit. Nam fculna folia incensa præter ingentem crepitum nihil habent.

Prospectandum uetulo cane latrante.

Ne nihil a uulgo mutuari uideamur, neue nostrā etatē usq; quaque cōtempisse, huic certe adagio p̄ter antiquitatē & auctore quid desit non uideo. Est autem sensus metaphoricus, tum demū uigilandum esse, ubi senes metuendū esse periculum ostendunt. Translatū a canis bus excubitoribus, qui quū uetuli sunt, non temere latrant.

Canes qui plurimū latrant, perraro mordent.

Dicitur hac ætate, & hoc in homines maledicos & minaces, cæserum ad faciendum ignauos, timidosq;.

Canes omnibus ignotis allatrant.

In eos, qui quicqd non intelligūt, id damnāt, ac reprehendūt.

Azanea mala. αζαναια κακα.

Dicitur res infiniti laboris & inexpugnabilis, nullius autem frugis. Nam αζαναια græce locum significat asperum cultu & senticosum, in quo agricolæ frustra exerceantur.

Anagyrum irritas. ανάγυρον κινεῖς.

In eum dici solitum, qui iniuria lacepsit eum, qui prouocatus magnum malum sit allatus ab Anagyro quodam diuite sumptū, qui a uicinis iniuria prouocatus, omnes funditus perdidit.

K ij

Ipsis placet αὐτῷς ἀρέσκει.

Plato li.de legibus.ij. Tunc em illud fabulæ iþis(ut dicit) placuit tripartito exercitu diuiso urbes tres habitarēt Agros, Messenem, Lascæmona. Terenti.in And. At qui ipsis cōmentum placet.

Pulchre narras, Belle dicis. καλῶς ἔλεξασ.

Prouerbial sermo in eos, q magnifice pollicent. Socrates in Euty ðemo Platonis. En Eutydeme, ut puerbio fertur, q belle loqueris.

Iouis Corinthus. θεὸς κορίνθος.

Socra.in eodē ser. Quo inq̄t boni nobis ērūt: quo ue utiles: an dī cemus iterū q̄ alios bonos facient, aliiq̄ illi alios iterū, quo aūt boni sunt nusq̄; apparet. postq̄ illa quē ciuīlis artis opera p̄dican̄ negleximus, & qd puerbio fertur qui aiunt Iouis Corinthus nobis accidit. Hactenus Pla. De imensis opibus dici uideſ ſolitū, dec̄ uariis & rā Coruū hiantem deluſit. (ris operibus.

Proprie in eum competit, qui testamento multū diuq̄ expectato frustratus est captatorem. Imminet enim hæc auis cadaueribus. Horatius de Corano, qui naſice ſocero testamenti ſpe oſtentata moriens, nihil præter plorare legauit. Plærumq̄ (inquit) recoctus ſcriba. Ex quinque uiro coruum deludet hiantem..

Tragice loqui.

Pro obſcurius loqui apud Platонem libro de rep.ij. Eſt enim tragorum figura ſublimior, minimeq; vulgaris.

Mida locupletior.

Pro q̄tumuis opulento eodem in libro eſt.

Corinthius luxus. κορίνθιας ἀσέλγια.

Siracusana mensa, Sicula obſonia, Attica bellaria condimenta q̄ in eodem ſermone leguntur.

Hydræ caput amputas. ὑδραν τέμνεισ.

Id eſt ita unū malū tollis, ut plura alia recipias apud Platōnē.

Vitiligatores.

Nouum uerbum primū a Catone confitum, compositumq; a uitiis & litigando apud eruditos tanq̄ in adagionem abiit. Merentur autem hoc nomen, qui ipſi nihil agentes, aliorum opera ſtudioſe reprehendunt, litigandi ueluti morbo quodam.

Dionysius Corinthi. ο Διονύσιος ἐν κορίνθῳ.

Allegoria pr ouerbialis a græcis olim celebrata, de his qui e ſumis ma fortuna ad infimam detruſi fuiffent. De hoc adagio Fabius lib. viij. his uerbis meminit. Eſt in exemplis allegoria, ſi non prædicta in oratione ponantur. Nam ut Dionyſium Corinthi eſſe, quo græci omnes utuntur, ita plura ſimilia dici poſſunt.

Architectus inuidet architecto.

τέκτων τέκτονι φθονέει.

Hesiodia sententia. Quam Maro in Cornificium inuidum, & oblatratorem clancularium eleganter usurpauit.

Ioui fulmen, Herculi clauam extorquere.

Derebus factu difficillimis dicit. Et utruq; a Marone pfectum.

Hunc cespitem circundemus.

Id est hāc rem excuciamus, a uenatorē indagine sumptū. qui cespītē sub quo ferā latere putant cingūt. Est apud Plat.li.de rep.iiij.

Alga uilior, Rusco horridior, & Sardois herbis amarior.

Prouerbiale quiddam habent, & hæ comparationes, quæ sunt in Thyrside Vergiliano. Immo ego Sardois uidear tibi amarior herbis, Horridior Rusco, projecta uilior alga.

Arcem tenere.

Est principatum, primamq; laudem in re quapiam obtinere, ut Cicero eloquentiæ, Plato philosophiæ arcem tenet.

Humi serpere.

Sermo p̄ssus, humilisq; humili serpere dicit, Hora. Serpit humili tus nimiū, timidusq; pcellē. Et alibi. Sermones repētes per humū.

Venereum iusurandum irritum.

αφροδίσιος ὄρχος οὐκ ἐμ ποινιμοσ.

Plato in conuiuio. Vulgo fertur, q; solis amatoriis periuriis dīdent ueniam. Venereū quippe iusurandū nihil ualere aiunt.

In dolio figulinam. ἐν τῷθῳ τὰν κεραμείσν.

Plato in Lachete. De his, qui artis suæ in re magna, quum in leibus oporteat, periculum faciunt. Et profecto inquit (ut habet prouerbium) in uasis ipsius iactura artem singulariā experimini.

γηράσκω δὲ ξει τωλλα διδασκόμενοσ.

Consenesco quotidie addiscens aliquid.

Solonis uerbū, & a Platone prouerbij uice citatur, & hodie quoq; vulgo tritum est. Dum uiuimus inquiunt discimus.

Difficilia quæ pulchra δύσκολα τὰ καλὰ.

Plato tum alibi, tum in Cratyllo prouerbij loco posuit. Veteri inquit prouerbio fertur, pulchra esse cognitu difficultia.

Tanq; meum nomen, Tanq; digitos meos teneo.

Decerta, firmaq; memoria, puerbio dicebat, Martialis. Totis diebus Afer hæc mihi narras. Et teneo melius ista, q; meū nomē, Iuue. Tanq; unguies, digitosq; suos. Contra quū uehemēter obliuiosum innuimus proprij noīs oblītū dicimus, Naso. Nominis. ante mei uenient obliuia nobis, Hiero. Ut sere noīs mei fuerim oblitus.

Falcem in messem alienam mittere.

Est alienum negocium curare.

Canis reuersus est ad uomitum.

In apostolicis epistolis, pro eo quod post innocentiam arreptam, denuo in ueterem uitam reuolutus. Sus lota in uolutabro luti eosdem in loco, eodem significatu ponitur.

Homunculus ex Caria. ἀνθρωπίσκος ἐκ τῆς καρίας.

Est quispiā uilis, exiguiq; precij, Socrates in Euthydemō, uel in se periculum transformationis fieri iubet, uelut in Homunculo ex Cariā, id est leui uiliq; si perdas nihil etiam damni feceris.

Carica musa. καρικὴ μῶσα.

Pro agresti, rusticana seu molesta cantatiōe, pro græco adagio res

Sequitur uer hyemem.

(censetur

Ausonius in præfatiōe monosyllabor. Ut in ueteri uerbo est, sequitur uer hyemē, iam similiū nugarū subtexo nequiciam.

Sacra hæc non aliter constant.

Id est hæc res alio pacto peragi nō potest. Est apud Ausonium. Is nuptialis Cēlonis a se cōcinnati licentiā excusans. Etenī fabula est inquit, de nuptiis, & uelit nolit, sacra hæc aliter nō constant. Hac clausula si cui prouerbialis non uidetur, alio quoquis titulo notatur.

Tenui filo, Diuite uena, Paupere uena.

Vtracq; metaphora prouerbij uice apud magnos auctores legit. Tenui filo. i. presso & acuto filo, & paupere diuite ue uena. i. inopi, fœcundo ue ingenio. Altera a nētibus, altera a fontibus sumpta.

Tua uoluntate coactus.

Charinus Terentianus. Tu uolūtate inquit coactus es tua. In eos cōuenit, qui qd libenter & auide faciūt, coacti facere uideri uolūt.

Saguntina fames.

Extrema fames, qualē longa obsidio solet adferre Ausonius. Iam iam perebam, iam Saguntina fame Lucaniacum liberet.

Faber quas fecit compedes, ipse gestat.

Prouerbij suis, tū sermōis facies indicat, tū hoc argumēto est, q; apud Ausoniū curiosum poetā puerbiō Terētiano subnectit, ut superioris adagiū sensum cōmutatis uerbis referat. Ausonianī yſus hi sunt. Tu molestus flagitator lege molesta carmia. Tibi qd intristi ex edendū est, sic uetus uerbū iubet. Cōpedes quas ipse fecit, ipsus ut gesser faber. Competit in eos, qui sibiipsis auctores sunt malorū.

Tollat te, qui non nouit.

Quintil. li. insti. vi. Simile est inquit quod dicit, & prouerbia opportune aptata, ut de hoīe in aquā lapsō, & ut alleuare rogati. Tol-

Latte, qui nō nouit. Hacten⁹ Fabius. At Hor. in ep̄lis idē puerbiū de
Plano scurra cōmemorat, qui spōte sua s̄epe cadēs, tanq̄ crure fracto
miserādis uocibus p̄tereūtes implorabat. ut humo tollere. Peregrī
nus aut̄ q̄spīā ac doli ignarus, si q̄n alleuādi ḡa accessisset, is a Scur
ra ludibrio habebat. Verū ubi iā illius simulatio mltis innotuisset,
isq; aliq̄n crure uere fracto tolli p̄care, nemo subuenit, oībus Planū
solitos ageū ludos arbitrātibus. De hoc ita Flaccus. Nec semel irrisus
truiis attollere curat. Fracto crure Planū licet illi pl̄ma manet, Laz
chryma, per sc̄m dicat iuratus Osirim, Credite nō ludo, crudeles tol
lite claudū. Quere peregrinū uicinia rauca reclamat. Proinde quoꝝ
dolos iā nobis non ignotos significamus, neq; posse posthac nos ab
illis decipi, iis dicemus. Tollat te qui nouit, aut hospitē quere.

Nebulæ in pariete pictæ.

Pro re uana futiliq; apud Aufoniū legunt, in ep̄la quapiā ad Gre
goriū filiū scripta, Aut unq̄ uidisti inquit nebula picta in pariete, Si
gnificat eī puerbialiter p̄ pictā in pariete nebula, carmī qđ ei ep̄le
subscriptū est, lēma uanūq; & friuolū, somniūq; simillimū argumen
tum. Nebula namq; res inanior, q̄ ut coloribus exprimi possit.

Omnium horarum homo.

Est iocis seriisq; piter accōmodatus, & quicū assidue libeat cōuis
uere. Idq; de asinio Pollione olim dictū suisse. Fabius est auctor.

In cōelo sum.

Perinde est ac s̄idicas deus sum. Cic. ad Atti. Si quae v̄o de me pa
cta sunt, ea nō seruant, in cōelo sum. & li. iij. ad eundē. Bibulus in cōes
Deum facere. (lo est.

Est uehemēter laudibus efferre. Terentius. Deum te facio.

Omnibus uestigiis inquirere.

Id est summa cura, uigilantiaq; quærere.

Ne sis patruus mihi, Ne sis mihi tutor.

Patruor̄ in nepotes seueritas puerio locū fecit, qđ est apud Ho.
Siue ego prae. Seu recte hoc uolui. ne sis mihi patruus. i. ne me casti
ges. Idē in Odis. patruā linguā minacē, ac reprehensoriā dixit. Metuē
tis patruę v̄bera lingue. Cic. cōtra Herēniū. Fuit in hac causa qdam
patruus cēsor, mḡ. Obiurgauit M. Celiū, sic ut neminē unq̄ parens.
Simile est Persianū illud. At tu deterior palles, ne sis mihi tutor.

Aristarchi obelisci, asterisciq; Censoria uirgula.

Eodē modo Aristarchi obelisci, Asterisciq; in cōem sermonē ue
nerūt, obelizein pro obliterate, atq; delere dicamus, et Asteriscon, id
est stellulā prænotare, pro pbare, & tanq̄ eminus annotare. Sūt qui
a nauigātibus translatū putant, qui littus aut portū stellula notant.

ERASMI

Est apud Hiero. passim. O nostri temporis Aristarche. i. tu qui de omnibus
ingeniis iudicete profiteris, & aliū laudas, aliū dānas, id quod Aristarchus
in Homericis yōsibus fecit, Hor. Fiet Aristarchus, Censoria uir-
gula eandē habet significationē, in quā item multis locis iocat Hier.

Refricare cicatricem, vulnus recrudesce.

Vt dolor iā tēpis mora lenitus, quū renouat, refricari cicatrix pro-
uerbio dicit, ita quū redintegrat animi molestia, vuln⁹ recrudesce
dicimus, pulcherria utrīc⁹ trālationē. Quæ exēpla frequētiora sunt,
q̄ ut ullū repeti debeat. Eam metaphorā. M. Tul. uenustissime extus
lit in Clodiū, qui populū fame iā exasperatū, conciōibus insuper se-
ditiosis in rabiē agebat, Vt tu inquit, in hoc ulcere tanq̄ unguis exi-
stere. Suffricare pro leuiter renouare, & refricare memoriā.

Domī habet.

Domī habere dicimur, quod in nobis est sitū, necq; necesse est aliis
unde petere. Ab ea de qua diximus, foris rogādæ suppellectilis, con-
suetudine manasse uidetur. Domī philosophos habet. Domī habet
vnde discat. Hanc ego domī coniectrā facio. Id domī experior, id
est in meipso. Domī habes unde beatus esse possis. Domī consilium
habes, ne foris petas. In domo esse, pro eo quod est paratum esse, &
ueluti domī repositum sēpicule apud Plautum est.

Obuiis ulnis.

A gestu traductū ad aim, hoc ē miro affectu, et cupide, ut solemus
charillimos amicos, q̄s eminus cōspexerimus, quoꝝ magno desyde-
rio tenebamur. Est apud Quin. Vt opus tuū nemo erat, qui nō cupi-
enter, & obuiis (ut aiūt) manibus exceperit, aut obuiis ulnis.

Bellicum canere, Receptui canere.

Vtrūq; a militari cōsuetudine deductū est, Præliū em̄ inituri bel-
licū canūt, in castra reddituris receptui signū datur, hoc est receptui ca-
nitur. Vnde nos prouerbiali trālatione bellicū canere pro exhorta-
ri, exercitareq; usurpamus. Receptui canere, pro eo qđ est finē facere,
maxie id ad quod hortamur, cuiue finē imponimus, bellici tumul-
tus simile quiddā habet. Necq; nos in re tam nota exemplis utemur.
Signa canant apud Martia. pro eo quod est configramus.

Stilum uertere, Stilum infigere, Stilo appetere.

Stilus quo ueteres scriptitabāt, aliquot prouerbiales trālations
suppeditat. Vertere em̄ stilū dicunt, pro eo quod est mutare, qđ scri-
pseris, aut etiā uituperare, quæ laudaris. Hierony. contra Rufinum.
Qđ diu non renuebā laudationem tuā, sequebaris, ut magistrū, fra-
trem & collegā uocabas, & catholicū in omnibus fatebaris. Postq;
uero non agnoui laudes tuas, & me indignū tanti uiri præconio ius-

dicaui, illico uertis stilum, & omnia laudata prius uituperas, de eo^{dem} ore, & dulce proferens, & amarum. Stilum infigere, est scriptis inuehi. Stilo appetere scribendo insectari.

Iacere aleam, Extra omnem aleam.

Quoniā alea fortunę, et casu dicata est, eā pro dubio euētu accipimus. C. Cæsar Rubiconē traducturus copias, oīs inquit iacta sit alea id est rē uniuersam fortunę pmittamus q̄rsum eueniat, nos certe periculū faciemus. Plinius in prefatiōe histo. mūdi. Ut titur illa Marcus Tullius extra oēm ingenij aleā positus. Et in hac re nulla inest alea. i. non potest p̄ter expectationē euenire. Translatio a iactu alearū sumpta. Quintil. eandē rem diuersa translatiōe explicauit. permittamus inquit uela uentis, & oram soluentibus bene precēimur. Prouerbias liter, & hoc Horatius dixit. perraro hæc alea fallit, id est uix unq̄ ma le euenit. Et in Odis. periculosae plenum opus aleæ.

Ad unguem.

A marmorariis sumpta metaphora, qui supducto ungui cōmisuras explorat marmorū. Vnde ad unguē fieri dicit. cui extrema adhibetur cura, ita ut nihil artificis diligentia suffugiat. Hora. Cocceius ad unguē factus homo. Idem in arte. Carmen reprehendite, qđ non Multa dies, et multa litura coercuit, atq; Perfectū decies non castigavit ad unguē. Ethanc metaphorā, & quæ sequitur, Persius uno loco mire expressit. Ut perleue seuero. Effundat iunctura ungues, scit teneare uersum. Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno.

Ad amussim, Ad perpendiculum.

Quoties itē absolutā curā, operisq; perfectionē significamus ad amussim factā rem dicimus, aut examussim. utrūq; em legimus, aut amussatim. Est em amussis regularis ille funiculus, quo cœmēta, pa uimētaq; exequāt fabri. Ad perpendiculū idē declarat, qđ ad amussim, hodieq; q; ita factum significare uolumus, ut nihil desyderari queat, ad filū factū dicimus. Præterea qđ attentissima uigilātiā, summoq; iudicio tractatū uideri uolebat ueteres, id pensiculate, seu pensiculatim factum dicebant. A libripende sumptus sermo. Verū hæc monendi gratia attigisse me modo abunde satis existimo.

Elimare. Prima & suprema manus. Ad umblicum.

Ab officinis artificum translatum est. Elimare librum, & adhibet re limam. Summam manum imponere, id est extremam operam, quæ ubi accessit, nihil præterea in opere requiratur. Nihil huic operi deest præter supremā manum. Horatius ad umblicum dicere disxit, pro eo quod est perficere, primā item artificis operam. primam manum appellant, qua rude adhuc opus significant.

A teneris unguiculis.

Græcis in puerbio fuisse testat̄ Cic. A teneris inq̄t (ut græci dicit̄) unguiculis. Hor. in Odis & incestos amores. De tenero meditat̄ unguī. Ab incunabulis, tundē habet sensum, uidelicet iā inde a prima

Pandere uela, Contrahere uela. (puericia.

Metaphoræ passim usurpatæ. Pandere uela est audacius cōfidens tiusq̄ rem agere. Contrahere uela, modestius ac parcius.

Plumbeo gladio iugulare.

Est friuolo futiliq̄ argumento, tñ hoīem cōuincere, Cic. ad Attī. quū illum plumbeo gladio, iugulatū tamē iri diceret. Idē in libris de finibus, frigidum argumentū. plumbeum pugionē appellat.

Lupi illum priores uiderunt.

Quod est apud Vergilium in Aegloga cui titulus Mœris, Lupi Mœrim uidere priores, a quodā non infimæ doctrinæ pro prouerbio refertur. Et fieri potest, ut pastorale fuerit adagium, de eo cui uox perisset. Seruius non hoc quidem prouerbium fuisse affirmat, sed ex eo quod physici scribunt, lupum quem prior conspexerit, ei uocem adimere, natum Terentianum illud. Lopus in fabula.

τανικός, id est panicus casus.

Prōuerbiū simulachrū habet apud Cic. in ep̄līs ad Attī. Ego bellū (inquit) fœdissimū futurū puto, nisi qui (ut tu scis) panicus casus extiterit. Rursum alibi. De Ventidio panicon puto, a Pane deo, qui nō uos & repentinus tumultus animorūq; mutationes solet immittēre, lymphaticis simillimas, ut intelligas bellum futurum, nisi subita quædam & tanq; Panica animorum fiat mutatio.

Celerius Elephanti pariunt.

Sunt quibus inter prōuerbia annumerandū uidetur, qđ est apud Plin. scđm in præfa. hist. mūdi. Nam de grāmaticis sp̄ expectauī par turiri aduersus libellos, quos de grāmatica edidi, & subinde abortus fecere iam decem annis, quū celerius etiam Elephanti pariant. Celerius itaq; Elephantes parere dicemus tardā concitationē, nimisq; len ta molimina significantes. De Elephantorū partu Plautus in Sticho Audiui s̄aepē hoc vulgo dicier, solere Elephantū grauidam perpe tuō decem esse annos. Idem Plinius libro. viij. Decem annis gestare in utero vulgus existimat inquit. Etiam si Aristoteles biennio pare re putat. Nec s̄aepius q; semel singulos gignere.

Paruo pedi magnos calceos circundare.

Qđ est apud Quinti. in instī, puerbialiter utiq; scriptū. Eos q; in re nō copiosa copiose diceū conant̄, puero Herculis cothurnos iduces re ab Agesilai Apophthegmate deductū uidet̄. Cui quū quispiā so,

phistam quendā maiorē in modū laudaret, q̄ res mīnimas dīcendi artificio maximas faceret. Evidē hunc ego cerdonem neutiç tam bonū iudico inquit, qui paruo pedi magnos calceos inducat.

Sus Mineruam. Ὅστιν θέλειν.

Celebratissimū adagiū in eum, qui indoctus eum docere conat, a quo sit ipse potius docēdus, Hiero. contra Ruff. Prætermitto gr̄cos quorū tu iactas scientiā, et dum peregrina sectaris, penetui sermonis oblitus es. Ne ueterē prouerbio, Sus Mineruā docere uideaſt. Apparet aut ex uetusto quopiam Apologo natam parœmiam.

Multū Manniū Ariciæ.

Mānius apud Festū Pomp. Dianæ Aricinæ lucū, qui & ipe Aricinus dictus est, consecrassē legitur. Ex eo Mannio aricino uiro laudatissimo extiterunt item uiri clarissimi q̄ plurimi eodem nomine, inde natum prouerbium. Multos Ariciæ Mannios esse.

Diomedis, & Glauci permutatio.

Quæ refert ab Homero inter Diomedē, Glaucūq; facta armorū cōmutatio (sicuti pleraq; eius poetæ alia) in puerbiū abiit. Ea aut in sexto Iliados libro censem hoc modo. Diomedē & Glaucū in mediū pcessisse, singulari certamine cōgressuros. Tum Glaucū post cōmemoratos suos natales a Diomedē inuitatum, ut ex hostibus hospites fieret, atq; id ut ceteri intelligat inq̄t, Arma pmutemus, itaq; Glaucū priorē sua donasse Diomedi arma q̄ erāt aurea, centūq; bobus æstis mata. Tradidisse uerū Diomedē sua ærea nō pluris nouē bobus æsti mata. Exacta dispari pmutatione Diomedē astutū, Glaucū stupidū fuisse inuocatū. Vnde q̄ties pmutationē uehemēter in æqualē signifiscare uolumus, hoc ē deteriora p melioribus reddita, Diomedis, & Glauci cōmutationē esse dicimus, Plinius Ceci, ad Flaccū. Recipies ep̄las serulas, & simpliciter ingratas, ac ne illā quidē solertiā Diomedis in pmutādo munere imitātes, Aul. Gel. in noc. li. ij. ubi Cecilianā trālationē cū ipso Menādro, quē uerterat, cōponit, eāq; nīmis degenerare significat. Diomedis hercle arma, et Glauci inq̄t nō dispi magis p̄cio æstimata sunt. Eiusdē p̄mutationōis fit mētio in p̄œmio digestorū iis q̄dē uerbis. Nīis t̄pibus talis legū inuēta est p̄mutation, qualē ap̄d Hom. patrē oīs uirtutis Glaucus & Diomedes inter se faciūt, dissimilia permutātes Mar. Tā stupidus nunq; nec tu puto Glauce fuisti, Chalcea donāti Chrysea qui dederas. i. qui ærea donāti aurea dederas.

Non sus quiuīs intelligit.

De re intellectu p̄dificili, Plato in Lachete. Quare ut puerbio fert, nō sus hoc quiuīs norit.

Flere ad nouerçē tumulū

περὶ τὸν μητρυῖς τάφον δακρύειν.

Est fictis lachrymis dolorē simulare, quū re gaudeas. Nec eī cōsentaneū est, p̄uignū moleste ferre nouercē mortē. grēcū adagiū est.

Homo non homo.

In uirū effōeminatū, & parū uirum cōuenit, Meminit ænigmatis huiuscmodi, Plato.li.de rep.v.qd etiā si ille puerile noīat, ascribens dū putaui. Homo nō homo, uidens nō uidēs, percussit nō percussit, lapide non lapide, auē non auem. super arbore, id est Eunuchus lus scus percussit alam uespertilionis pumice super sambuco.

Polipus. ωλυπόδος ὁμοιότητ.

Plautus in Aulularia homines furaces, uiscatisc̄ digitis polypos prouerbialiter, ut opinor, eleganter certe appellat. Ego istos noui polypos inquit, qui ubi quicquid tetigerint, tenēt. Ad polypi p̄iscis natūram respexit caliculis illis, & acceptabulīs, flagellisc̄ brachiorum quod inuasit, suctu quodam tenentis, atq; attrahentis.

Vicitant succo suo.

Mire in parasitos q̄drat, ingurgitātes sebi cōtingit laus tior, rursum diutinā inediā sustinētes, ubi nulla arridet spes cēnatica. Est aut̄ a cochleis trāsumptū, quæ per æstū intra testā cōtracte, succo suo alunt, donec pluuiā acciderit. legiſ apud Plautū in captiuī duo.

Nucleum amisi, reliquit pignori putamina.

Plautinus uersiculus ex eadē fabula ab Hegione dictus. Is ubi resciuisset se deceptū pro seruo herū emisisse, seruūq; pro hero retinuisse, nucleū inquit amisi, reliquit pignori putamina. Id est is ex quo frumentum expectabā effugit, relicto eo ex quo nihil est cōmodi.

Exordiri telam.

Pro eo, quod est negocij quippiam arte instituere. In Bacchidibus Plautina. Exorsa hæc tela est, non male omnino mihi.

Leoninam pellem indutus.

τὴν λεοντὴν ἐπιειμένος.

Socra. in Cratyllo Platonis. Verunt̄ postq; leoninā pellem sum indutus, haud deterreri decet, imo p̄clara ipsa ut aīs noīa. i. qñ mihi hāc arrogantē p̄ceptoris p̄sonā sumpsi. etiā si in Codicibus imp̄ssis leontinā legitur. Porro adagium ex apolo de asino fugitivo, qui pelle leonis amictus, feras ignaras territabat, sumptū appetet.

Vallum caueam ue supergredi.

υπὲρ τὰ ἐσκαμμένα τωθῶν..

Est ultra q̄ conuenit, q̄ permissum est, progredi, Socrates in eodem sermōe. Videor iam ulterius, q̄ decet exigere, & caueam (ut dis citur) uallumq; supergredi a certantum septis traducum.

Ex tua officina, ex aliena officina.

Ex nostra officina depromere dicimur, quæ a nobis ipsis excogitata sunt. A quæstuariorum tractum quorū alij sua, alij uendant aliorum opera. Hermogenes in Cratyllo. Videris o Socrates ex aliquo audisse hæc, neq; ex tua officina ruditer deprompsisse.

A seipso decipi perniciosissimum.

Socratica apud Platonē sententia, digna quæ semper in ore, semper habeatur in pectore. Addit Socrates rationē sententia dignam. Nimis em̄ inquit periculosa res quū abest seductor, nunq; semperq; deceptum proxime comitatur. Fallitur autem a seipso, qui sibi stulte placet, suaq; uitia pro uirtutibus amplectitur.

A fronte pariter, atq; a tergo contemplari.

Est rē diligētius, p̄ssi usq; cōsyderare, et p̄terita cū p̄ntibus, ac futuris conferre, Socrates in Cratyllo Platonis. Oportet itaq; superiora frequenter anīaduertere, & ut poeta ille ait. ante illa retroq; cōspicere.

Ab hac mensa non potes abesse.

Id est uoluptate cuius es audiissimus carere non potes, Socrates in Phedro. Qui enim quirem ab hac mensa abesse? Iurauerat enim Phedrus se Socrati orationū audiendarū cupientissimo, nullā unq; orationem dicturum, nisi quod ostenderat, diceret. Ea una re præselli se Socrates iocatur, qui ea uoluptate carere nequiuerit.

Dulcis ancon. γλυκὺς ἀγκῶν.

Socrates in Phedro. Prouerbiū illud dulcis ancon, id est cubitus, o Phedre te latuit, a longo cubitu, qui prope Nilum est, dictū fuisse, neq; id solū. sed illud quoq; te fugit, q; excellentes prudentia ciues in cōscribendis, posteritatib; relinquēdis oīonibus, summoq; studēt, q; usq; adeo laudatores suorū operum diligunt, ut primos eos adscribant, qui scripta ubiq; laudēt. Nec illic quidē Socrates. Verum huic interim adagio lamba subscribemus, donec magis liquebit.

A cœlo ad terram.

Apud Plautum licitatori roganti cuiquam, num ex puella scisciri quædam liceret: uendor quantū uellet percontaretur permītens, a cœlo inquit, ad terram, quod lubet.

Ante pedes ad pedes reuolui.

Id quod præsens adest, & ultro obuium ad pedes uolui, dicitur non semel apud Platonem.

In easdem ansas peruenisti.

Plato in Phedro. Hac de re o amice, in easdē ansas puenisti. i. non isto modo elaberis, imo cōprehensus es, nec effugies, quin dicas.

Herculem insimulas ignauiae.

Id est crīmē imponis, quo nihil minus in eum cadit. Veluti si quis:

Catonem leuitatis. Lucretiam impudicitiae, Socratem incontinentiae. Ciceronem infantiae. Apud Plutarchum legere memini.

Dares Entellum prouocas.

Verg. Aeneidos lib. v. Daretē inducit uiribus & iuuentu clatum insolētius sese iactantē. Entellūq; senē quidē, sed exercitatiō ad certamē prouocantē, uerū ab eodē mox superatū, Hiero. ad Augusti. Memēto inquit Daretis & Entelli. i. caue tu iuuenis & arrogantior, me senē & tanq; his certaminibus defunctū, rursum ad fustes prouoces, quid possim irritatus magno fortassis tuo malo, experturus.

In ære meo est.

Quem nobis beneficiis deuinctum significamus, cum in ære nostro esse dicimus. Apud Ciceronem legitur.

Amici mores noueris, non oderis.

Prouerbialem sententiam fuisse Porphyrius admonet, ne quis sit in leuibus amicorum uitiis morosior.

Bithus contra Bacchium.

Bithus et Bacchius nobile par gladiatori, quorū meminit Suetō. pari arte, paricq; audacia. Vnde quū duo æque iprobi inter se cōtent, dūt, ita ut neuter alteri uelit cōcedere, hac allegoria licebit uti, Hora. in Ser. Ut nō cōpositi meliuscum Bitho Bacchius. Rupuli Persicq; parē inter ipsos improbitatē & maledicentiā significans.

Cōmodandum amicis, sed usq; ad aras.

Pericles (ut in noctibus refert Gellius) ab amico rogatus. ut in causa quadam falsum deieraret, hunc in modum respondit Δῆμος μὲν ἔφη συμπράττειν τοῖς φίλοις ἀλλα μέχρι βακτῶν. opus est commoda re amicis, sed usq; ad aras deorum.

Vel cæco appareat.

Dereuehementer perspicua prouerbialis Hyperbole.

Cascus Cascam duxit.

Quoties uetulo marito uetula uxor nubit, deformi deformis. μεταφορικῶσ δicit, quū turpia turpibus placēt, stulta stultos delectat.

Mopso Nisa datur.

Vbi res præclara p̄ter spem homini admodū indigno cōtingit.

Floribus austrum immisisti.

Buccolica metaphorā in eum, qui noxiis pro salutaribus utitur, quiue pernitiosas res optauit.

Apros fontibus immittere.

Eundem cum superiore translatione obtinet sensum. Est autem utraq; apud Vergiliū in Aeglogis. Eheu quid uolui misero mihi, floribus austrum Perditus, & liquidis immisi fontibus apros.

Ibyci grues.

Ἄντιον γέρανον. apud græcos in prouerbii uenerunt. Quoties enim sceleribus nouo quodam & improuiso casu proditis, scælesti pœnas darent, Ibycas grues adesse dicebant. Eamq; allegoriā ab his iusmodi euentu natā ferunt. Ibycū quempiam quū a latronibus occideretur, grues forte superuolantes obtestatū. Eos latrones multo post in foro sedentes, superuolātibus gruibus per iocum inter se dixisse. enī Ibyci grues. Eum sermonem assidentes rapuisse in suspitionem, atq; ita proditos supplicium confessos dedisse.

Ipsi testudines comedite qui cœpistis.

Αὐτοὶ χελώνας ἔσθιετε οἱ τῷρες εἰλετε.

Simillimū est illi Terentiano Tute intristi, tibi omne est exedendū. Ex apolo go natū putant, quo narrat piscatores testudinē captā inter se partitos fuisse, a cuius esu quū abhorrent, Mercuriū ad edendi partes inuitasse. Verū ille recusans iussisse ipsos testudines peredere, qui cœpissent. In eos q̄drat, qui negocio male instituto alios deinde conant admiscere. Iis respondendū hunc in modū, sine me cœpistis, sine me perficite. Ipsi testudinem comedite quam cœpistis.

Ventres. γασέρεσ.

Hōies edaces uētri, atq; abdomi deditos, uētres appellāus. Epimes nides Cretēsis pigros uētres appellat, Lucilius pasitos & epulōes itē uētres dixit, Ter. in Phor. In uentrē ingere, parasitū totū significans.

Rudem accipere, Rude donatum.

Gladiatores quibus permisum erat, a gladiatorio munere cessare rude donati dicebant. Ea cessatio uirga dabat, quam rudē appellabant, unde hoc modo dimissi rudiariū uocabant. A qua dimissione quibus ob ætatem concessum est, ut ab administratōe rerū semoti quietē agant, ueluti iam rebus perfuncti, rudē accepisse prouerbiali meta phora dicunt, Hora. in prima epistola. Spectatū satis, & donatū iam rude, quæreris Mecœnas iterum antiquo me includere circo.

Albæ gallinæ filius.

In hoīem fœliciter natū couenit, luuenalis. Quia tu gallinæ filius Demulcere caput. (albæ.)

Est blande cuipiā assentari, ab adulantiū gestu sumptū, Hiero. ad Augusti. Prætermitto blandimēta quibus meū caput demulces.

Oedipi imprecatiōes. οἰδίπιπος ἀρα..

Citatur ex Aeschyllo pro diris & acerbis malis. Oedipus enim imprecatiōibus suis, utrumq; filium & genus omne subuertit.

Noui Simonem, & Simon me.

οἴδα σίμωνα καὶ σίμων ἐμέ.

De his dicebatur, qui pares essent improbitate, & quorum uitia mutuò inter ipsos comperta, cognita essent.

Tuis te pingam coloribus.

Pro eo qđ est talē te p̄dicabo q̄lis es, idq; in malā partē Hierony. in Rufinū. Possem & ego te tuis coloribus pingere, & insanire cōtra insanientē. Idē cōtra eūdē. Scire em te iactas crīmīa, q̄ tibi soli amicissi mo sum cōfessus, et hæc in mediū platurū, meisq; me coloribus esse.

b p̄nt. dñf: 13 Simia uel pulcherrima deformis est. (pingendū.

De his dī, quæ ipso ḡnē sunt mala, atq; aspernāda, uti si qs diceret Lenonē integerrimū tamen perfidū esse, aut honestissimū histrionē, infamē. Refertur a Platone in Hippia maiore, Heracliti nomine.

Vespa Cicadæ obstrepit.

Quum inferior multo prouocat doctiorem. Theocritus in Buc colicis. Σφῆξ Βούβῶν τέττιγος ἐναντίον.

Edolio hauris.

20 Sambio De eo, qui affatim potitur optatis, Theocritus. ἐκ τῶν δύνταν διλον. Edolio nimirum hauris.

Grauiora Sambico patitur.

Δεινότερα σάμβικου τάσσχει.

Sambio In eos cōpetit, qui dira ferūt, ac diuturna mala. refertur, si satis mes mini in pbleumatis Plutarchi. Natū a Sambico quopiā malefico, q̄ statuis olympiacis sublatis, ac diuenditis, deinde Aristarcheo dianę elidensis templo incenso cōprehensus, & ut facinorum socios proderet. annum perpetuum dirissimis cruciatibus subiectus est.

Oleo tranquillior.

20 tangit Pla. in pænulo. Ita hanc canem faciam tibi oleo tranquilliore. in hoīes minime iracundos, leniç; ingenio præditos. Oleum em tacite, leniterq; fluit. Vtitur eodem & Plato. in Dialogo de scientia.

Auricula infima mollior.

mitra frim mollior Simillimum est superiori. Cicero in epistolis ad Attī. Tu quem, admodum me censes oportere esse in repu. & in nosris inimicitiis, ita & esse, & fore auricula infima scito molliorem.

Manu facere.

mitra fagittata Est omnia diligentia fingere, formareq; natura non multum adiuante, Cicero in epistolis. Quædam ingenia facilia & expedita, quædam manu (ut aiunt) facienda sunt.

Ficos diuidere. σῦκα μερίζειν.

mitra pector In parcos ac sordidos olim dicebatur, Martialis. Epigram. lib. v. Quadrungenta secat, qui dicit. σῦκα μερίζε.

Cumini sector.

Pro eodem refertur apud Aristotelem.
Res est in cardine.

Pro eo quod est, proxima est, ut efficiatur. Seruius proverbum esse admonet, exponens illud Maronis. Haud tanto cessabit cardine rerum, Cicero. In eo cardo rei uertitur.

Matura satio s̄æpe fallit, Sera nunq̄ non fallit.

Prouerbium rusticorum, quo monemur in omni negocio masturandum magis, q̄ comperendinādum. Refertur a Columella his uerbis. Sed cum omnia in agricultura strenue facienda sunt, tum maxime sementis. Vetus est agricolarum proverbum, Maturam satiationem s̄æpe decipere solere, seram nunq̄ quin mala sit.

γέλως ιωνικόσ.

Risus Ionicus. Olim iactatū in cinedos, ac uoluptarios, propterea φίλοι mollices, ita ut Milesiorū & Sybaritarum in fabulam abiit.

Purior clauo. ἀγνότερος τωιδαλιού.

ὑπερβολή ταροιμιώμης. in homines uehementer integros & in corruptos. Clauus enim nauticus assiduis fluctibus abluitur, ut nihil sordidum possit haerere.

Dorica musica. Δωρικὴ μουσα.

In homines nunerum appetentes dici potest. Est autem anceps allusio & ad uocem. τὸν Δωρῖον & ad notissimas illas species musices, Dorianam, Lydiam, Phrygiam, Bæoticā, Aristophanes in equitis bus, in Cleonem iocatur, qui nullam aliam musicam discere potuerit, q̄ Doricam. οὐτος δὲ Διάναται. μαθεῖν ήν μὲν Δωριδοκριτι. id est depravate, pro eo quod est Δωρισι.

Nec terram attingens, nec cœlum.

οὐτε γῆς οὐτε οὐρανοῦ ἀπτομένουσ.

De iis quæ longe absunt, quæc nullā uicinitate pertinet ad id de quo agit. utitur eo proverbi loco Lucianus in pseudomante. Octo misit mihi oracula, sed quæ neq; cœlū, ut aiunt, neq; terrā attingeret.

Nihil ad chordam οὐδὲν τερός τὴν χορδὴν.

De his qui longe discrepant, ab eo quod spectatur. Translatum a saltationibus, ubi gestus debet ad fides citharæ respondere.

Haud iterum capitur laqueo vulpes.

Ἄλλα οὐκ αὖθις ἀλώπηξ τάγματ. deest in laqueum inducitur. de callidis, quos frustra coneris iterum fallere.

τέλος.

fr. sp. r. sonoris

INDEX

Index adagiorum.

A

- Abronis uita
Abydum ne temere
Acanthia cicada
Acetum habet in pectore
Aceto perfundere
Aceaſſei luna
accipit̄q; ſuſpectos laq;os xxxiiij.
idem Accij quod Titij xij.
Acū inueniſſes, ſi queſiſſes xvij.
Actum eſt xxxix.
ad ſuū quēq; qſtū equū eſt eſſe cal
Ad uiuā cutem ix. (lidum. vij.
Adducere ſupercilium xxii.
Ad uiuum xxvij.
Addere manum xxxij.
Adonidis horti xlj.
Aeſtimare leonē ab unguibus. iij.
Aethiopem lauare xxxij.
Aestate ueltem deteriſ xxviij.
Aenigma ſpingiſ xxix.
Aethiopem dealbare xxxij.
Aegrotus dū ſpirat, ſpat xxxiiij.
Aedibus i noſtriſ quæ praua aut
recta geruntur xxxiiij.
Aedilitatem gerere ſine populi
ſuſfragio xxxix.
Aegina primū optiſ alit. xlviij.
in Aere meo eſt iv.
inter Aes & lupinū quid interſit
ignorat xxxij.
Aiantis riſus xli.
Alabafros ungueti plena putet
Alcynoi Apologus. xiij. (xlj.
in Albo hoc non eraſ
in Albo lapide alba linea iij.
Albus an ater ſiſ nescio xi.
Albo rete aliena oppugnare. xix.
Album ſuſfragium xlv.

- Albo lapillo notādus dies. xlviij.
Albæ gallinæ filius li.
Alga uilior I.
Alia uita, alia dieta xij.
Aliena iſfania frui vii.
Aliquam reperitiſ rimam vii.
cum Amaracino ſui nihil i.
Ambulando lentius, longū eti
am iter conficitur xvij.
Amicus eſt alter ipſe ix.
ubi Amici ibi opes xvi. (xxx.
amor nullo magiſ emiſ q; ſeiſpo.
in Amore mutuū nō reddere tur
piſſimum eſt ibidem.
Amicitiæ pſonā oportet detrahi.
Amico amicus xlj. (xxxi.
Amicorum uilis eſt annona boſ
niſ ubi quid deeſt xxxiiij.
Aici mores noueriſ nō oderiſ. iv.
Amuſſis alba iii.
ad Amuſſim lii.
Anagyrim ne moueas ix.
Anagyrum irriſtas l.
Andabatarū more pugnare x.
Annofā arborē trāſplātare xxv.
Anus vulpes non capiſ xxvij.
Anfer inter olores xxvij.
Ansam querere xxxvi.
Annus eſt xli.
Ancoram ſacrā mouere xliiij.
Animam debet xlij.
Ancon dulcis iv.
in Anſas eaſdem perueniſti lv.
Antipelargin xiiij.
Apertæ muſarū ianuæ ibidē.
Apertiſ tibiis xvi.
Apinæ tricæq; xlvi.
Apolliniſ oracula tria x.
Africa ſp fert mali quippiā vi.
Aproſ duos uno ſaltu cape vij.

ADAGIORVM.

Apros fontibus immittere	lv.	Attica fides	xvi.
Aquā frigidam suffundere	viij.	Atticus lepos	xxij.
Aquam in cribrum gerere	xix	Atticus martyr	xxv.
Aquā inaniter consumes	xxxij.	Attici eleusina	xlij.
Aquā in mari querere	ibidem.	Audiēdū cui q̄ttuor s̄t aures	xli.
Aquam culpat ardea	xxxvij.	Auricula infima mollior	lvi.
in Aqua scribere	xliij.	auro hēt soccis sup pactū solū	xix.
Aquā ad mensurā bibunt	xlv	Aurum lapide, auro mens ho-	
Aquā e pumice postulare	xxi.	minum exploratur	iiij.
Aquila nō capit muscas	xxxvij.	Aurum tholofanum	xi.
Aquila in nubibus	xli.	Auribus lupū teneo	xlij.
Aquilæ senectus	xxxvij.	Aureos polliceri montes	xvij.
Aquilam uolare doces	xxxvij.	Austrum perculi	xvij.
Aquilā noctuæ cōparare	xlvj.	Autūnus pulchror̄ pulcher ē	xli.
Arcem tenere	li.	Aui cuiq; suis plumis opus ē	xvi.
Architectus inuidet architecto	li.	Aurem uellicare	xx.
Aranearū telam texere	xlij.	Austrū floribus immisiſti.	lv.
ad aristoph. luč. lucubrař. xxxv.		Azanea mala	l.
Aristarchi obelisci, asterisci	lij.		B
Argentanginam pati	xxv.	Bacchæ bacchanti aduersari	vi.
Argenteis hastis pugnare	xij.	Bacchi pauci	xxvi.
Argiuia calumnia	ibidem.	Balb⁹ balbū rectius intelligit.	xxx.
de Artificio apparens deus. ibidē		Balbinū polip⁹ agne delect.	xliij.
Asinus stramē mauult q̄ aurū. iij.		Barbā leōi mortuo uellere.	xlvj.
Asinus inter simias	ibidem	Belle dicis, Bellicū canere	l.
Asinus ad lyram	xij.	aut Bibat, aut abeat	x.
Asinus in apibus	xxxiiij.	Bilem mouere	xxi.
Asinus mysteria portat	xlvi.	Bispueri senes	xxiiij.
de Asini umbra	ibidem.	Bithus contra bacchium.	lv.
ab asis ad boues trāscēdere. xvij.		Bolus eruptus ex faucibus	xli.
Asinū in rupē protrudere	xiiij.	Bona uerba quæſo	xxiiij.
Asinū sub freno currere	xli.	Bona noīa ut fiant mala	xxxvij.
ex Asello tardo equus pgnatus.		bonę frugis. xxvi (accedit. xxvij.)	
Aspēdius citharedus. iij. (xxxij.		Bōi ad bonor̄ cōuiuia ul̄iuocati	
Aspergo, olfacio, deuoro	ix.	Bonis & malis auibus	xx.
Aspergere aquam	ibidem.	Bonorū formicariū	xvij.
Assuere aliquid suo capiti. xxxiij.		Bonus dormitat Homerus.	xlix.
in Astu aliud ex alio malū uenit.		Bos lassus fortius figit pedē.	xxij.
Athletice ualere	ix. (xxxij.	Bos Cyprius	xxv.
Athletā Herculī placere	xv.	Bos piger optat ephippia.	xxxij.

INDEX

Bos in lingua	xxv.	Cascus Cascam duxit	iv.
Bouē ad ceroma mittens	xviij.	Cassioticus nodus	xliij.
Bullatæ nugæ	xxij.	Cato pingue	xxv.
		Cato tertius	ibidem.
Caballus optat arare	xxxiiij.	Catuli aliter olēt, aliter sues	vij.
Calculū reducere et apponere.	v.	Cautus em̄ metuit soueā lupus.	
Callipedes	xi.	Cæca dies	xvi. (xxxiiij.)
ad Calendas græcas	xij.	Cecias nubes	xi.
Calcitrare cōtra stimulū	xvij.	Cæcus cæco dux	xxxiiij.
Caligare in sole	xxxix.	Cedimus incq; uicem præbemus	
Calabri hospitis munera	xxxij.	crura sagittis	xxij.
de Calcaria in carbonariā currī		Censoria uirga	lij.
Calu ^o comat ^o . xlviij. (m ^o xxxvi.		Cœpisse dimidiū facti	xxiiij.
Caluariam insulam	xlviij.	Cerite cæra digni	xliij.
Canelum saltare	xxx.	Cespitē hunc circūdemus	li.
Camelus uel scabiosus multorū afinorū portat onera	xliij.	super Chenice nō secundū	ix.
Cane uetulo latrāte, pspectādū. l.		Cygnea cantilena	xliij.
Canes oībus ignotis allatrant	l.	Cimeriæ tenebræ	xxv.
Canis i balneo, musica i luctu. ij.		Cicatricem refricare	lij.
Canis reuersus ad uomitū	li.	Cyprio boui merendam	xlix.
Canis a corio nunq; absterrebi. tur uncto	xxvij.	Circulū absoluere	xxxv.
Canis sēpe latrās raro mordet	l.	Coactus tua uoluntate	li.
Canis e Nilo	xxx.	Coagulum mali inuenit	xliij.
Canis per phratores ductus. xliij.		Colophoniū suffragiū	xlviij.
Caninum prandium	xv.	Collatis signis depugnare	vij.
Canere sibi	xxvij.	Colophonica cōtumelia	xliij.
Cantilenā eandē canere	xxxiiij.	Cœli filius	v.
Cantharus aquilā quærit	xlij.	Cœlum non animū mutant, qui trans mare currunt	xxxiiij.
Cancer leporem uenatur	xliij.	Cœlum si ruat	xli.
Caput sine lingua	xij.	in Cœlo sum	lij.
Caput scabere	xx.	a Cœlo ad terram	lv.
Caput demulcere	lvi.	uel Cœlo appareat	ibidem
Capra Scyria	xlij.	cena cerial, pōtifica, dubia. xvij.	
Capra gladiū seu Machærā	l.	Cocta nūerabimus exta	xxvij.
ne Caprea cū leone pugnā ineas		Comat ^o nl̄fus q nō idē Cynedus	
Carica musa	li.	Cōis mercurius	xliij. (xxxij.
Carbone notare	xxij.	Commodandum amicis, sed us q; ad aras	lv.
Carbonum thesaurus	xxxij.	Cōsenesco aliqd addiscēs	li.

AD AGIORVM.

Cōgregare cū leōibus vulpes.	xl.	Clurinum pecus	xlix.
Conlatinus uenter	xlix.	Crambe bis posita mors est.	iij.
Contemptus prouerbia	xxxii.	Cretizare cōtra Cretensem	xij.
Cōtra flumis tractū niti.	xxxviij.	Creta notare	xxij.
Contrahere uela	liij.	Crescentem tumidis infla sermo-	
Contemplari a fronte pariter, at-		nibus vtrem	xxvij.
q̄ a tergo	iv.	Cretizare	xlvi.
Confringere tesseram	vij.	Cretensis cōtra Aeginitam	xl.
Conscientia mille testes	xvi.	Cristae surgunt	xxvij.
Conniuere	xxi.	Crocodili lachrymæ	xlix.
Copīæ cornu	xxxviij.	Crocodilus in fugiētem. ibidem.	
Corne comederis	ix.	D	
Corinthius Iouis	l.	Dare manus	xxx.
Cornicum oculos configere	iij.	Dare uerba	xxxij.
Coronam ne carpferis	ix.	Dares Entellum prouocas	lv.
Coriceus auscultauit	x.	Dathos Agathon	xlviij.
Corinthū petere nō est cuiuscq; xi		Dat ueniam coruis	xij.
Corinthius luxus	l.	Dauis sum non Oedipus	xix.
Coruum hiantem delusit	l.	Decipi a seipso p̄niciosissimū est.	
Cornix scorpium	xxij.	Dedi malū & accepi	vi. (lv.
Corchorus in lachanis	xxvij.	quod Dedi non datū uellem	ix.
ultra Cornices uiuax	xxx.	Defraudare genium	xxxij.
Coruus si tacite pasci posset.	xxx.	Delphinū cauda alligas	xxvi.
sine Cortice nabis	ibidem. (iij.	Delphinū siluis appingit.	xxxvij.
Cornix aliēis supbit plumis.	xlij.	Dente Theonino rodere	xij.
Corpus sine pectore	ibidem.	Demulcere caput	lvi.
Coturno instabilior	xxvij.	Descendere in se	xxxij.
coturnix herculē seruauit.	xxxiiij.	Deum facere	iij.
Culmos inanes excutere	xij.	Dextro Hercule	xxi.
Curruca, cuculus	xv.	Uij tibi tuam dent mentem	xxi.
Currus bouem trahit	xxv.	Dictum aut factum	xli.
Cura esse quod audis	xxxiiij.	Dies albo lapillo notādus.	xlviij.
Curare cutem	xxxviij.	Dies ægritudinem adimit	xli.
Cupressum simulare	xxxviij.	Dies omnia reuelat	iij.
Cūminī sector	lvi.	Dies nūc parēs, nūc nouerca	xij.
Claudus loripedem ridet	xxi.	Difficilia quæ pulchra	li.
Claudi more pilā tenere	xxiiij.	Digito uno caput scalpere	v.
Claudiana tonitrua	xli.	Digito compesce labellum	xv.
Clauum clavo trudere	vi.	Dignū propter quod uadimo-	
Clematis ægyptia	xlviij.	nium deferatur	xxvij.

L iij

INDEX

Dignū patella cooperculum	xl.	Equis albīs præcedere	xxiiij.
Dign⁹ q̄ cū in tenebris mīces	xx.	Equus me portat, rex alit.	xxviij.
Diligere sine riuali.	xxxiiij. (xviij.)	Eripui e faucibus lupi	xxvi.
Dimidium plus toto	i.	Expers nuptiarum	xliij.
Diomedea necessitas	v.	Exordiri telam	liij.
Diomedi & Glauci permutatio.		Extra omnem aleam	lij.
Dionysius Corinthi l.	(liij.)	Extremis digitis attingere.	xxxvi.
Dīuitiarum pelagus	xvij.	in Expuentē recidit, qd̄ i cōlū ex-	
Diuite uena	li.	F	(puit. xxix.)
Docti eodem in Iudo sunt	xlij.	Faba hæc cudetur in me	xl.
Doliaris uita	xxviij.	in Faba reperire	xij.
Doliū ptusum iexplebile.	xxvij.	Faber q̄s fecit cōpedes gestat	li.
e Dolio hauris	lvi.	Fabricam facere	vij.
Domī habet	lij.	Fabula sine capite	xxxij.
Domini similis es	xl.	Facile cum ualemus, recta consi-	
Domī non hic milesia	xxxvi.	lia ægrotis damus	xxiiij.
Dona Cylicum	xvij.	de Facie nosse	xvij.
Dorica musica	xlvij.	Facies tua cōputat annos.	xxxiiij.
Dormire i utrūuis oculū & aurē.		Falcē in alienā messē mittere.	li.
Dormiēs rete cœpit.	xxvij. (xix.)	Fames saguntina	ibi. (xvi.)
Dormio non omnibus	xxx.	Fames & mora bilē i naſū cōciūt	
Duorū temporū maxie habenda est ratio, mane & uesperi	ix.	Fames optimū condimentū	x.
E		Farcire centones	vij.
Eflamma cibum petere	xl.	Ferre iugum	vi.
Ebur atramēto candefacere	xix.	Ferulæ manum subducere.	xxx.
Echino asperior	xlvi.	Fenestrā aperire	xxxvi.
Ede Nasturcium	ibidem.	in Fermento iacere	xix.
Edentulus inuidet dentato	xxij.	Festo die si qd̄ prodegeris, p festo	
Efficere p opibus mœnia.	xxxix.	agere liceat, nisi peperc̄eris.	vij.
Emunctæ naris	xvi.	Ficos diuidere	lvi.
Elephantus nō capit murē.	xxvi.	Ficulno folio anguillam	xlvij.
Elephantem ex musca facis	ibi.	Ficulnorum foliorum complu-	
Elephantí pariunt	liij.	rium strepitum audiuī	L.
Ephyreū seu dodoneū æs.	xlviij.	Fictiles diuitiæ	xliij.
Emere malo q̄rogare	xxxii.	Figulinam in dolio	li.
Elimare	liij.	Filo pari nō oia cōueniūt.	xxxv.
Equis Seianus	xi.	Fores aperire	xiiiij.
ab Equis ad asinos	xvij.	& Formicis ira est sua	xvij.
Eq̄s strēnuos nō defatigādos	xxi.	Fœnum liabet in cornu	xx.
		Fœlix qui nihil debet	xlvij.

ADAGIORVM.

Fucum facere

Fuimus troes

Fulgur ex uitro

Fumū fugiēs ī ignē decidit xlviij.

Fumos uendere

ita Fugias ne præter casam

Flāma fumo est proxima

Flare si' atq; sorbere difficile.

Floribus austrū immisisti

Frater adesto uiro

Fricantem refrica

Frontis perfrictæ

Frustra canis

G

Gallus iaspidem reperit

Gaudere in sinu

Genius temesseus aderit

Genuinum infigere

Genio sinistro

Gerræ siculæ

Gygis anulus

Gorgonius hircum

de Gustu iudicare

Gladiū dedisti q; se occideret.

Gladio plūbeo iugulare liij. (xix.

Glauconiam ob oculos obiicez

re

glauci et diomedis pmutatio.

Graculus inter musas

Graculus cū graculo cōgregat.

Graculo nihil cum fidibus

Grauiora sambico patitur

Grauior areopagita

Græca fides.

Græcari.

H

ne Habeas quod habes

Hamum uorare

Harenam numeras

in Harenam descendere

Harena cedere

v. Harena in tua ip̄ius supero. ibidē

ij. Harpocratem facere xv.

xii. Hastam abiicere xxx.

xlii. Helleborum ede xxij.

Herculei labores ij.

ne Hercules qdem cōtra duos iiij.

Hercule dextro xxii.

Herculi clauem extorquere li.

Herculem insimulas ignauiae lv.

Herbā dare, uel porrigere xxx.

Hērent in luto v.

Hērent in Salebra ibidem.

Hærere in aqua ibidem.

Hydram inficis xlviij.

i. Hydræ caput amputas l.

Hylam uocas xlviij.

Hyrūdo una non efficit uer. xlv.

Hyrūdinē ī domū ne recipias. ix.

Homo homini demoniū. ibidē.

Homo hōi lupus est non hō. viij.

Homo trium literarum xviij.

Homo Euripus xxv.

Homo siñilis xlviij.

Homo bulla xlix.

Homo omnium horarum lij.

Homo non homo liij.

Hōi aīco optuno nihil est aīcius.

Homūculus ex caria li. (viij.

Hostimētū est opa p pecunia vij.

Humī serpere li.

I

Iacere aleam lij.

Iacere fundamenta xiij.

Ictus sapiam xij.

Ibici grues lij.

Ignem gladio ne fodias ix.

Ignem igni ne addas xlvi.

Ilias malorum xvij.

Illotis pedibus. xxxvij. (xxxvij.

Impratorē mltitudo Cariā pdidit

L iiij

INDEX

Imperium habes in beluas	xl.	Lapis irrisibilis	xvij.
Incidit in foueam quā fecit	vi.	Lapidem uerberare	vij.
Indulgere genio	xxxvij.	ad Lapidē eundē offendere.	xxxii.
In eoīpo stas lapide, ubi p̄co p̄di		de Lapide emptus	xxvi.
Inexplebile dolū.	xxvij.	Lari sacrificare	xxvi. & xlīj.
Inguinis & capitīs quae sunt difſ crimina, nescit	xxxvij.	Laterna punica	xvij.
Iniquū petendū ut æquū feras.	x.	Cum Laruis luctari	xlīj.
Intus canere	iij.	Lauare laterem	xxxij.
Intus & in cute	xxi. & xxxiiij.	Laudes añ uictoriā canis.	xxxiiij.
Inter sacrum & saxum sto	iij.	Lechito crassior	xlv.
Inter præsepis suas	vij.	Lemnium malum	xlīij.
In portu impingere	xxiiij.	Leges bonæ a malis moribus	
Inuitas canesducere uenatum		procreantur	xlix.
stulticia est	xxxix.	Lentiscum mandentes	xi.
Iouis cerebrum	xxvij.	in Lenticula unguentū.	xxvij.
Iouis Corinthus		I. Leoninā pellem indutus	liij.
Ioui fulmen extorquere	li.	Leoni mortuo barbam uellere.	
Iouem lapidem iurare	xxxv.	Leonem tondere	xlv. (xlviij.
Ira tardissime omnium senescit.		ad Leontini pocula semp.	xxxiiij.
Ira plumbea	xvij. (xxxiiij.	Leonē pungis non pugnis	xxij.
Ire publica uia	vij.	Lepus pulpamentū quærit	xi.
Ire per extentum funem	xxvi.	Lepus dormiens	xlīij.
Irritare crabrones	vi.	Lepus pro carnibus	ibidem.
Iumenta quoniā manibus carent alterius frictione indigent	iij.	Lopore prius testudo pueret	xi.
Iumento suo sibi malum arcesset		Lerna malorum	xvij.
Iungere vulpes	xxix. (re. xx.	Libethrio incultior	xli.
Iuppiter absq; filiis	xxvij.	Lybia malī quippiā sp fert	xl.
Iusticia iustior	xxvi.	Lybica fera	xlv.
Iuslurandū uenereum irritū	li.	Libra æquior	xxvi.
K		Lichno pinguior	xlv.
Koīνα φιλῶν τάντα	ix.	a Limine salutare	xxxvi.
L		Lindij sacrificium	xlv.
Labra similes habēt lactucas	i.	Lineam nullam duxi	xij.
Lac gallinaceum	xlīj.	Lineam mittere	xvij.
Laconicæ lunæ	xlv.	Lynceus	xlvi.
Lachrymæ Megarensiū. ibidem.		Linum lino copulas	xlv.
Lampada cursu tibi trado	iij.	Lyræ lyræ	xxxv.
Lanam ab asino	xxvij.	Littus arare	xxxiij.
		Locrense pactum	xlv.

ADAGIORVM.

Lolio uictitant	iij.	Manum de tabula	xxix.
Loqui e plaustro	xxxv.	Manum non uorterim	xxxii.
Loqui tragice	i.	Mancipium ineptum	xxxij.
Lucrum pudori præstat	xxxix.	Manticam in tergo uidere.	xxxij.
in Luco & phano tuo est sitū.	xix.	Mancipi capillus	xliij.
Lucernā in meridie accēdere.	xlv	Mandare laqueum	xlix.
Lupus est hō hōi, non homo.	vij.	Manj multi Arītiae	liij.
Lupus ouem seruat	xliij.	Manufacere	lvi.
Lupus est in fabula	xxxix.	Margaritas dare porcis	i.
Lupus hiauit	xlv.	in Mari aquam quæris	xxxij.
Lupus puteū circumit	ibidem	Mare cœlo confundere	xxxiiij.
Lupi alas quæris	ibidem.	Marte nostro	xvij.
Lupo agnū eripe postulas.	xvij.	Matura	xvij.
Lupi illum uidere priores	lij.	Mediū unguem ostendere	xlix.
ꝝ Lupus curat numerū	xlix.	Megarensiū lachrymę	xlv.
Lusciniole cantum deesse	vij.	Melle litus gladius	xvi.
Luscus luscum deridet	xxi.	Mellituū uenenum	ibidem.
Luxus Corinthius	i.	Mendacē memorē esse oportet	x.
		a Mensa hac nō potes abesse	iv.
		sine Mēsura offam comedūt	xlv.
Machē bi, & nobis urbina	vi.	Mercurius non doctus	xxvij.
est domi		Messem malam facere	vij.
Magistratus uirum arguit	xij.	Messem alienam metere	xij.
Magno gemitu man⁹ fit grauior		Metire te tuo pede	xxij.
Malī corui malū ouū.	xlrij.	Metus sine metu	ibidem.
Malū qui fortiter patitur	idem	Miconium caput	xlviij.
post potitur bonum	vij.	Midas auriculas asini habet.	xlvi.
Malū consiliū cōsultori pessimū.		Mida locupletior	li.
Malū pp̄t uicinū malū.	xix.	Mihi istic nō ferit, nec metit	vij.
Malū bñ quiescēs ne cōmoueris.		Milesj quondā fortes fuerunt iij.	
Mali fontem reperire.	xij.	Mimus Roscio	xv.
Malo nodo, malus quærendus		Mineruæ felem	xlij.
est cuneus	vi.	Minimo prouocare	xlix.
Malis percutere	xxv.	Monstrum alere	xxij.
Mala nota res optima est.	xxxix.	Mopso Niſa datur	lv.
Manus manum fricat	i.	Mola salsa litāt qui thura nō hñt.	
Manibus pedibusq; niti	v.	Mordere frenū	xxij.
Mane & uesperi habēda ratio	ix.	cū Mortuis nō nisi laruę lučtant.	
Manu altera lapidem ferre, altera		Mortuo uerba facere.	xvij.
panem ostentare	xvi.	Mulier a muliere ducit	xxvij.
Mansum in os inserere	xxij.		

INDEX

Mulgere hircos	xxix.	Noctua uolauit	xxv.		
Mulier ne gladium tollat	xlvii.	Nodū in scirpo quæris.	xxxviij.		
Munire uiam	xiiij.	Non eras in hoc albo	iij.		
Munus lenidense	xiiij.	Non omnibus dormio	xxx.		
Munera calabri hospitis	xxxij.	Non missura cutē, nisi plena crus			
Murus aheneus	xlij.	oris hyrudo	xxxvij.		
Musica in luctu	iij.	Nos nīm on ⁹ , uos clitellas.	xxxii.		
Mus tandem pīcē gustauit	xxxiiij.	ad Nouercæ tumulum flere.	liij.		
Mus malum	xxxiiij.	Noxa uicinus malus	xix.		
ne Musca quidem	xl.	Nuces relinquere	xix.		
Muti magistri	xxxv.	in Nuce nil extra duri	xxvi.		
Mutuum muli scabunt	i.	Nucleum qui e nuce esse vult, nu			
N		cem frangit	vij.		
Nartecophori multi	xxvi.	Nucleum amisi	liij.		
Naso suspendere	xx.	Nudo uestimenta detrahere	vij.		
Naturam expellas, furca tamen		Nudus tanq <small>e</small> ex matre	xxvij.		
usq <small>e</small> recurrent	xxxiiij.	Nuptiarum inexperta	xlij.		
Nauci non facio	xxxi.	Nugae Persae	xxxv.		
in Naui eadem es	xxvi.	O			
Ne momus quidē hæc carpat.	v.	Obsequium amicos	xix.		
Nesis mihi tutor	lij.	Obtrudere palpum	ibidem.		
Ne nimiū callidū hoc sit mō	xl.	Obuiis ulnis	lij.		
ne i cœna qdē laudaberis.	xxxiiij.	sine Obsonio cōuiuas fecisti.	xlvi		
Nebulas detexis	xlvi.	Occasionē arripe	xxxvi.		
Nebulae in pariete pīctæ	lij.	(iij.			
Nec omnia nec passim	ij.	Occulta se se uestitu atq <small>e</small> creta.	xxv		
Necesse est facere sumptum qui		Oculat <small>e</small> manus, oculata dies.	xvi		
quærerit lucrum	vij.	Oculatus testis pluris est q <small>e</small> auriti			
Neglectis urēda filix īnascit̄ agris		decem.	xl.		
Neq <small>e</small> natare, neq <small>e</small> līras.	xlv.	Odit cane peius & angue.	xxxiiij.		
(xliij.		Odi memorē cōpotorē	xxvij.		
Neq <small>e</small> terrā attīgēs, neq <small>e</small> cœlū lvij.		Odium uatinianum	xlvi.		
in Neruū erūpat fortitudo	xlij.	Oedipi imprecations	Ivi.		
Nequicq <small>e</small> sapit, qui sibi nihil		Oftendere ad eundē lapidē.	xxxii.		
sapit.	xxiiij.	ex Officina tua aut aliena	liij.		
Nihil ad chordam	Ivj.	Oleum & operā perdidi	xviij.		
Nihil graculo cum fidibus	i.	Oleum aure uel ore ferre	xlvi.		
Nihil cum amaracino sui	i.	Oleo tranquillior	Ivi.		
Nihili cocio est	xxix.	Oleum flammis adiūcere	xxiiij.		
Niti cōtra flumis tractū.	xxxvij.	intra Oleam nil est	xxvi.		
Noctuas athænas	xij.	Olle amicitia	xxvij.		

ADAGIORVM.

Olitor s̄epe est optuna locut⁹.	xv.	Pedibus in sententiā ire	xxxiiij.
Omnibus neruis contendere	v.	Pellem caninam rodere	xlviij.
oēs sibi meli⁹ malūt q̄ alteri xxiij.		intra Pelliculā tuā te cōtine.	xxv.
Oēm mouebo petram	xxxiiij.	Pelopis uel Tantali talēta	xlviij.
Omne tulit punctum	xxxviij.	Pēnas ultra nīdū extēdere.	xiiij.
nō Oia pari filo cōueniūt.	xxxv.	Pendere de pīlo	xxvi.
Omniū rerum uicissitudo	xl.	Penelopis telam retexere	xxxi.
Oneratis sup̄imponēdū onus	ix.	Periculum ex aliis facere	xli.
Operā inanē significantes.	xxxij.	Per publicā uiām ne ambules.	ix.
Operas mutuas tradere	xlij.	Per nebulam, per somniū	xxiiij.
Optat ephippia bos piger	xxxij.	Persæ nugæ	xxxv.
Optimum non nasci	xlviij.	ad Perpendiculum	liij.
Optimū aliena insania frui	xij.	Pila est mea	xlix.
Opum cumulus	xvij.	Pingam te tuis coloribus	lvj.
Os sublinere	xxxij.	Pingui Minerua	xxxi.
inter Os & ossam	xij.	Piscari in aere	vij.
Ouem lupo cōmisiſti	xli.	quasi pīscis, itidem est amator le⁹ ne, neq̄ est nisi recens	vij.
ab Ouo usq; ad mala	xliij.	Pīscis sine esca nec capi⁹ ibidem.	
Ouum ouo simile	xxxi.	Pīstillo retusius	xlix.
P		Phœnicum conuenta	xlviij.
Palinodiam canere	xxxviij.	Polypus	liij.
Paltibē adduximus ad areā	xvij.	Polypi mentem habe	xxi.
Pancratice ualere	ix.	Pollicē pīmtere & cōuertere.	xx.
Panicus casus	liij.	ad Populum phaleras	xxi.
Parietes duos de una fidelia deal⁹		Postica fanna	xx.
Paries cū pxi⁹ ardet.	xij.	Pueros astragal fallēdos.	xxxviij.
Parni scapula	xlviij.	ne Puelo gladium	xlv.
pturiēt mōtes, nasceri ridicl⁹ mus.		ad Pugnā sic est properandum.	
Paruū malū magnū bonū	xlvi.	Pulchre narras I.	(xxxviij.
Paruo pedi magnos calceos cir⁹ cundare	xxvi. & liij.	Puluerem edis	xxxij.
Patere & abstine	xxxiiij.	Puluerē ob oculos offunde⁹.	xxij.
Patruus ne sis mihi	lij.	cum Puluisculo.	xxxv.
Pastillos rufillus olet	xliij.	Puppis & prora	xlix.
P̄es nīi comederūt vuā acerbā.		Purgatis auribus	xxxviij.
Phalaridis imperiū.	xlviij.	Purior clauo	lvij.
Pecus clurinum	xlix.	Plautina eloquentia	xxiiij.
Pedentim	xliij.	e Plaustro loqui	xxxv.
ante Pedes reuolui	lv.	Places ipfis	I.
Pedum uisa est uia	xlij.	Plumbea ira, Plumea ḡra.	xviij.

INDEX

Plus aloes q̄d mellis habet	vij.	contra Retiarium ferula	xxix.
ut p̄nestinis gonea ē ciconia	xlix.	Retia hæc nihil traxerunt	xxv.
Pridie caueas ne pigeat postridie		Rem acu tangere	xxxviij.
Prima manus	lij.	Rem factam putare	xlvi.
Proba matia, si p̄bus faber.	xvij.	Remis ac uelis	v.
Promus q̄d condus magis	xlix.	non Remulco, sed plena uelificas	
Propria uineta cedere	xxvi.	tione inuestus	xxxv.
Proteruiam fecit	ibidem.	Res in foro nostro uerti	xvij.
Prouinciā capere, aut tradere.	xli.	Res est in cardine	Ivij.
Prudēs in flāmā mitto manū	xl.	ad Restim res rediit	xiiij.
Psyrice facta	xlvij.	Rete non tenditur accipitri	xlij.
Q		Rifus Sardoniū	i.
Quam quisq; norit artem, in hac		Rifus Ionicus	Ivij.
se exerceat	iiiij.	Rifus Megaricus	i.
Qñ id fieri non potest quod uis,		sine Riuali diligere	xxxiiij.
id uelis quod possis	xxiij.	Rixari de lana caprina	xiiij.
Quantū nō miluus oberret.	xxij.	Rodere dente theonino	ibidem.
Quarta luna nati	xxxviij.	Rubo arefacto præfractior	xxi.
Quauis incantatiōe melius.	xlv.	Rudem accipere	lvi.
Quærere extra	xix.	Rude donatum	ibidem.
de Quercu satis	xxxviij.	Rus merum	xlix.
sub Quercu alia collige	xxi.	Rumpere filum	xij.
Qui ne tuberibus propriis.	xliij.	Rusco horridior	li.
Qui uestitu ac creta se se occultat.		Rusticanū oratorē ne cōtemnas.	
Qui quæ vult dicit	(xxiij.	S	
quæ nō vult audit	xxxviij.	Sacra hæc non aliter cōstant	li.
Quid si aliquis deus uoluit	xli.	Satio matura s̄epe fallit	Ivij.
Quod dedi nō datū uellem.	viij.	Saguntina fames	li.
Quod habes ne habeas	xxxix.	Saltare in tenebris	xxvij.
Qd' abs te allatū erat. i. relatū	xlij.	Salutare a limine	xxxvi.
Quod scio nescio	xi.	Sal unde uenerat rediit	xliij.
Quo teneam vultusmutantem		de Sale & faba	l.
Prothea nodo	xliij.	Sambucam aptare caloni	xxij.
Quū pfectus fueris ne redeas	ix.	Sanctum dare canibus	i.
R		Sapere patruos	xix.
Rana Seriphia	xxv.	Sapiētum octauus	xxv.
Ranæ aquam	ibidem.	Sardois herbis amarior	li.
Ranis propinas	ibidem.	Sat cito, si sat bene	xxxviij.
Rara auis	xx.	Satis de quercu	xxxvi.
Receptui canere	lij.	Saul inter prophetas	xxxiiij.

ADAGIORVM.

Saxum uoluere	xli.	Supercilium salit	xix.
Secunda meliora	xxv.	Supercilioſus	xxi.
Sellis duabus sedere	xij.	Sūmis degustare labiis	xxxvi.
Sementē alius fecit, alius messem		Suprema manus	lij.
Senes mutuū fricāt ij. (xxxij.		Surdis agere testimoniis	xxxvi.
Senectus morbus est	xlij.	Surdis canere	xvij.
Seruos q̄t hēm⁹ totidē hostes. vi.		Surdo fabulam narrare. ibidem.	
Sero sapiunt phryges	xij.	Sus mineruam	liij.
Sexagenarios de pōte deiicere. ij.		non Sus quiuīs intelligit. ibidem	
Sibarite per plateam	xxxvi.	Sus seipsam laudat	xlviij.
Sibaritica uita	xvij.	Suspendio arbor eligēda	xlij.
Sicula mensa	ibidem	Sutorium atramentum	v.
Siculus uel famia furāt	xlviij.	ne Sutor ultra crepidam	xiiij.
Sylosontis chlamis	xxviij.	Suū cuiq; pulchrum	xxiiij.
in Syluam ligna ferre	xxv.	Scyllā fugiēs in charibdim icidit.	
Similes habēt labra lactucas	i.	Scytala laconica	x. (xxxix.
Simul & da & accipe	xij.	Scindere glaciem	xxxix.
Simplex ueritatis oratio	xij.	Scitala tristis	xij.
Simile simili gaudet	xvi.	Scorpius ſb oī lapide dorit. xlviij.	
Similis sui est	xxxij.	Scurra q semel nunq; pīfamilias.	
Simia uī pulcherrīa deformis est.		Spartū rodentes iij. (xxxiiij.	
Simonē noui et simō me. ibi. (lvi		Spartano liberior	xxviij.
Sine cērere & bacho friget uenus		Stas in eoīpo lapide ubi pīco pre-	
in Sinu gaudere	xxxvi. (xl.	Staterā ne trāsilias ix. (dicat. ij.	
Syncerum est, niſi uas quodcunq;		Stilum uertere	lij.
q; infundis acescit	xliij.	a Stirpe	xxxix.
Syri contra phœnices	xlviij.	Stomachum facere	xxi.
in Solum quodcūq; uenis	xlij.	T	
Soli lumen inferre	xlv.	Talpa cæcior	xlviij.
Sonat uitium percussa	xxi.	talpa capreaq; cōtēnit ocl̄os. xxij.	
Sophocles laudiceni	vi.	Tangere ulcus uiuum.	ix.
Sorex suo iudicio periit	xlij.	Taurū tollet q uitulū substulerit.	
Subsidunt pennæ	xxviij.	taxilli Louis ſp felici cadūt (xxvi.	
Sudabis satis	xlij.	Tecū habita	xxij. (xxxvij.
ne Suffenus essem mihi	xlviij.	Telam exordiri	liij.
Suffundere aquam frigidam	ix.	in Tempore adire	xli.
Suem prouocat	xlviij.	Temesseus aderit Genius. xxviij.	
Summū ius summa malicia	xli.	Teneo tanq; nomē & digitos	li.
Summo iure	xxviij.	Tenui filo	ibidem.
Suo ſibi hūc iugulo gladio	vi.	Teneris unguiculis	lij.

INDEX

a Tergo ridere	xx.	Ventos colis	xxxij.
Terræ filius	v.	Ventus nauem deserit	xvi.
Ferre onus	xxv.	Ventus neq; nauigare, necq; ma-	
Tesseram confringere	viij.	nere finit	xxvij.
Testa seruat odorē pristinū	xlij.	Venari in mari	vij.
Testudinē pegaso cōpas.	xxxvij.	Vena paupere	li.
testudies iþi cōedite q̄ cepistis	lvi.	Verberare lapidem	vij.
Tibiam tubæ comparas	xxi.	Veritas odium parit	xix.
Tineas pascere	xiiij.	Veritas post deū colenda	ix.
Tintinabulū mutum	xxxix.	Veritas in uino	xxvij.
Thira præfigere	xxi.	Verba dare	xxxij.
Titanas uocas	xlviij.	Versequitur hyemem	li.
Tithoni senectus	ibidem.	Vertere uela	v.
in Toga saltantis p̄sonā inducere		Vesp̄ serus qd uehat nescis.	xxvij.
Tollat te qui nō nouit	li.	Vestigiis oībus inquirere	li.
Tota errare uia, toto cōlo	xxij.	Vespa cicade obſtrepit	lvi.
Tua res agitur	xiiij.	Vexat censura columbas	xiij.
Tunica pallio propiore est	xxiij.	Viā ad mare docet amnis	xviij.
Turture loquacior	xlviij.	Vicitant succo suo	liij.
Tute hoc intristi, om̄e tibi est exē-		Vino uendibili non opus est fu-	
dendum	xl.	spensa hædera	xxxii.
Tragulam iniicere	viij.	Vir iureiurando fallit	xxxvij.
Tragice loqui	i.	Vir fugiēs & dēuo pugnabit	xv.
in Tranquillo esse	xli.	Vitæ pugillus	xlviij.
Tributū a mortuo petere	xvij.	Vitam humanam plus aloes ha-	
Tricæ, Apine	xlvi.	bere q̄ mellis	vij.
in Triuio sum	xxvij.	Vitiligatores	i.
ex Tripode	xlviij.	Viri antiqui maxillæ baculus.	xiij.
Trutina eadē pensaberis	xxv.	Viua uox	xix.
V		Viua ultra cornices	xxx.
Vacuis māibus nō reuocat falco		Vlulas athænas	xij.
Valere Pugilice, Basilice	ix.	Vlyssis remigium	xliij.
Vallū caueāue supergredi	liij.	ad Vmbilicum	lij.
in Vado est omnis res	xxiij.	Vmbram suā metuere	xxxii.
Vbi non sis qui fueris	xxiij.	Vngues rodere	xx.
Vel ter sex, uel tres taxilli	xxvij.	Vnguem transuersum	xxix.
Vela pandere & contrahere	lij.	ad Vnguem	lij.
Ventres	lvi.	ab Vnguiculo ad sūmū capillū.	
Ventis secundis nauigat	xliij.	Voce alia Psytacus, alia	(viij.
Venire post festum	xxxvij.	cothurnix loquitur	xlviij.

ADAGIORVM.

Volare sine pennis haud facile.	Vt i foro	xvij.
	xvij.	Vulpes nō accipit munera xli.
Voluntate tua coactus	li.	Vulpes cum leonibus congre-
Vorsis gladiis depugnarier.	vij.	gare xlviij.
Vorsuram soluis	xlij.	Vulpes haud iterum capitul la-
Vrso inuenio uestigia inseques-	xxvi.	queo lvij.
ris		si vultur es cadauer expecta xxx.
Vrsi uiui fumantē nasum ne ten-	xlviij.	Vulnus recrudescere lij.
taueris		Vulpis, sed cōtra vulpē xxxij.
Vt possimus, quando uolumus		Z
non licet	xxxij.	Zonam perdidit xxvi.
Vtrem uerberas	xxxij.	
Vtramq; paginam facit	xliij.	τέλος.

Desiderii Erasmi hæc ueterū adagiorum Collectanea
 græcis p̄fertim characteribus q̄; nuper longe absolu-
 lutiora Argētorati Matthias Schurerius Se-
 lestensis stanneis calamis exscripsit,
 Mense Aprili Anno a Christo
 nato M. D. XV.

VSVI STVDIOSORVM.

